

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΜΕΡΟΣ Α' ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	6
I. ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ (ΑΡΘΡΟ 106ΙΑ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ)	6
A. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ	7
B. ΕΝΑΡΞΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΗ	8
Γ. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΗ	10
Δ. ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ	11
E. ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ (ΣΥΜΒΑΣΗΣ) ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ	12
ΣΤ. ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΩΝ	14
II. ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ (ΑΡΘΡΟ 106Β ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ)	15
III. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ	23
A. ΠΡΟΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΙ, ΜΕΤΑΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΙ, ΕΞΟΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΙ, ΟΜΑΔΙΚΟΙ	23
B. ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΙ ΠΙΣΤΩΤΕΣ - ΠΤΚ ΑΡ. 21	24
Γ. Η ΙΣΟΤΙΜΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ («PAR CONDICIO CREDITORUM»)	25
Δ. ΚΑΤ' ΙΔΙΑΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ	26
<i>α) Οι ανέγγυοι (εγχειρόγραφοι) πιστωτές</i>	<i>26</i>
<i>β) Γενικοί προνομιούχοι πιστωτές</i>	<i>26</i>
<i>γ) Οι ασφαλισμένοι με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματη ασφάλεια («ενέγγυοι») πιστωτές</i>	<i>27</i>
<i>δ) Πιστωτές «μειωμένης εξασφάλισης»</i>	<i>28</i>
IV. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΕΣ	28
A. Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ (ΠΤΚ 25)	28
B. ΤΟ ΛΗΞΗΠΡΟΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ (ΠΤΚ23)	29
Γ. Η ΠΑΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΚΟΓΟΝΙΑΣ (ΠΤΚ 24)	29
Δ. Η ΕΓΓΡΑΦΗ ΥΠΟΘΗΚΗΣ (ΠΤΚ 66.2)	30
ΜΕΡΟΣ Β' ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	31
I. Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1346/2000 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ 29ΗΣ ΜΑΪΟΥ 2000 ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ	31
A. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	31
B. Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1346/2000	33
Γ. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1346/2000	34
Δ. ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ	37
<i>α) Η έννοια του κέντρου των κύριων συμφερόντων («Center of main interests», «COMI» - «ΚΚΣ»)</i>	<i>37</i>
<i>β) Μεταφορά έδρας</i>	<i>40</i>
<i>γ) Δευτερεύουσες Διαδικασίες</i>	<i>42</i>
<i>δ) «Τοπικές» διαδικασίες</i>	<i>44</i>
<i>ε) Διαδικασίες αφερεγγυότητας ομίλων επιχειρήσεων</i>	<i>46</i>
E. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ	48
<i>α) Η lex fori concursus</i>	<i>48</i>
<i>β) Ζητήματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της lex concursus</i>	<i>49</i>
ΣΤ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ	55
<i>α) Γενικά</i>	<i>55</i>
<i>β) Έννομες συνέπειες της αναγνώρισης της κύριας διαδικασίας</i>	<i>57</i>

γ) <i>Εννομες συνέπειες της αναγνώρισης της τοπικής διαδικασίας</i>	58
δ) <i>Αναγνώριση και εκτελεστότητα άλλων αποφάσεων</i>	58
Z. ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	59
α) <i>Ο σύνδικος στις διαδικασίες αφερεγγυότητας</i>	59
β) <i>Δημοσιότητα και καταχώριση</i>	60
γ) <i>Μητρώα αφερεγγυότητας</i>	61
δ) <i>Πιστωτές</i>	63
II. Ο ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ UNCITRAL (N. 3858/2010)	64
<u>ΜΕΡΟΣ Γ' ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ</u>	<u>68</u>
I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	68
II. ΟΦΕΙΛΕΤΕΣ: ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	69
III. ΟΦΕΙΛΕΤΕΣ: ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	70
IV. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 11	70
V. ΕΚΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΑΚΟΥΣΙΑ ΠΤΩΧΕΥΣΗ	71
VI. ΟΦΕΙΛΕΤΗΣ ΥΠΟ ΚΑΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 11	73
VII. U.S. ΣΥΝΔΙΚΟΣ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ	74
VIII. ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΙΣΤΩΤΩΝ	75
IX. ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ Η ΕΚΛΟΓΗ ΕΝΟΣ ΘΕΜΑΤΟΦΥΛΑΚΑ AD HOC	76
X. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗ	77
XI. Η ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗ (THE AUTOMATIC STAY)	77
XII. ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	78
XIII. ΑΞΙΩΣΕΙΣ	79
XIV. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	80
XV. Η ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ	81
XVI. ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	82
XVII. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 7 ΤΟΥ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ	84
XVIII. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 7	85
XIX. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ AD HOC ΘΕΜΑΤΟΦΥΛΑΚΑ/ΘΕΜΑΤΟΦΥΛΑΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ	87
XX. Η ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 7	89
<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ/ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ</u>	<u>92</u>
I. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ	92
II. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ	94
III. ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	94
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	<u>96</u>

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το εμπορικό δίκαιο άρχισε να διαμορφώνεται σαν εσωτερικό δίκαιο κατά το μεσαίωνα δια των θεσμών (statuti) των πόλεων και των συντεχνιών της βόρειας Ιταλίας¹. Πολλά από τα εν λόγω θεσμία έλκουν ωστόσο την καταγωγή τους από το ρωμαϊκό δίκαιο. Το τελευταίο συνέβη και όσον αφορά την πτώχευση. Πράγματι, το ρωμαϊκό δίκαιο προνόησε από πολύ νωρίς για τη θέσπιση και ρύθμιση θεσμών που έμελλε να αποτελέσουν το πρότυπο της σύγχρονης πτώχευσης, όπως εκείνων της *missio in bona* και της *bonorum venditio*².

Στη σύγχρονη εποχή, ως αφερεγγυότητα³ χαρακτηρίζεται η κατάσταση κατά την οποία ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο αδυνατεί να αποπληρώσει εγκαίρως το σύνολο των χρεών του απέναντι στους πιστωτές του. Με τον όρο πτώχευση⁴ από την άλλη γίνεται αναφορά στη δικαστική ανακήρυξη της κατάστασης αφερεγγυότητας. Στην πράξη, φυσικά, οι έννοιες είναι αλληλένδετες καθώς μια κατάσταση αφερεγγυότητας θα οδηγήσει στην πτωχευτική διαδικασία ενώ σύνηθες είναι το φαινόμενο, οι δύο όροι να χρησιμοποιούνται με την ίδια τελολογική ερμηνεία.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη δομή και λειτουργία του σύγχρονου διεθνούς (αλλά και των επί μέρους εθνικών συστημάτων) πτωχευτικού δικαίου και που έχουν κατ' αποτέλεσμα συμβάλει στην καθιέρωση δύο συστημάτων που διεκδικούν την πρωτοκαθεδρία, όταν ανακύπτει κάποια διεθνής διαδικασία αφερεγγυότητας είναι εκείνες της πολλαπλότητας - εδαφικότητας από τη μία μεριά και της ενότητας - καθολικότητας από την άλλη.

Σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας/χωρικότητας, ακόμη και στις περιπτώσεις που καλείται ως εφαρμοστέο αλλοδαπό ουσιαστικό δίκαιο, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να εφαρμόζουν μόνο το ημεδαπό ουσιαστικό δίκαιο. Οι υπέρμαχοι της εν λόγω αρχής υποστηρίζουν περαιτέρω ότι μια πτώχευση δεν μπορεί να έχει συνέπειες εκτεινόμενες πέραν του κράτους στο οποίο εκείνη κηρύχθηκε και επομένως θα πρέπει

¹ Κοτσίρη Λ., «Πτωχευτικό Δίκαιο», Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σελ.15.

² Θεσμοί αναγκαστικής εκτέλεσης με εξέχουσα σημασία για το δίκαιο της πτώχευσης. Οι εν λόγω θεσμοί αποτέλεσαν θεσμούς καθολικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης σε ολόκληρη την περιουσία του οφειλέτη προς όφελος όλων των δανειστών του, θεσμός που εφαρμοζόταν ανεξάρτητα του αν ο οφειλέτης ήταν φερέγγυος ή όχι. Η σημασία των θεσμών αυτών και η καινοτομία που εισήγαγαν αποτυπώνεται και από το γεγονός πως ως τότε, με το προϋφιστάμενο καθεστώς της *manus injectio* προβλεπόταν εκτέλεση στο ίδιο το σώμα του οφειλέτη. Ο δανειστής συνελάμβανε και δέσμευε με αλυσίδες τον οφειλέτη ώστε να τον εξαναγκάσει να καταβάλει την παροχή που όφειλε.

³ Insolvency, Insolvenz ή και Insolvabilite

⁴ Bankruptcy, Konkurs ή και banqueroute

να οργανώνεται σε κάθε κράτος όπου ο οφειλέτης, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, διαθέτει δευτερεύουσα εγκατάσταση ή περιουσία⁵. Δικαιοδοσία για να κηρύξει την πτώχευση έχει και κάθε κράτος στην επικράτεια του όποιου ο οφειλέτης διατηρεί μια δευτερεύουσα εγκατάσταση ή έχει περιουσιακά στοιχεία⁶ (σύστημα ανεδαφικότητας). Δημιουργείται, έτσι, ένα φαινόμενο πολλαπλών πτωχεύσεων, στο οποίο η ενέργεια της κάθε πτώχευσης εκτείνεται μονό εντός της επικράτειας της πολιτείας της οποίας τα δικαστήρια κήρυξαν την πτώχευση. Συνέπεια αυτού είναι ότι η πτώχευση δεν καταλαμβάνει την περιουσία του οφειλέτη, που βρίσκεται στην αλλοδαπή, ενώ τυχόν απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου που κηρύσσει την πτώχευση ημεδαπού δεν επεκτείνει την ισχύ της στην ημεδαπή.

Στον αντίποδα, η αρχή της ενότητας- καθολικότητας επιβάλλει την κήρυξη της πτώχευσης μόνο στο κράτος της κατοικίας ή έδρας του οφειλέτη και την εφαρμογή του εθνικού δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, η πτώχευση καταλαμβάνει όλη την περιουσία του οφειλέτη συλλήβδην, έστω κι αν ορισμένα περιουσιακά στοιχεία του τελευταίο βρίσκονται σε άλλες χώρες (σύστημα καθολικότητας). Κατά την κρατούσα στη θεωρία άποψη η αρχή της καθολικότητας σε συνδυασμό με την ενότητα της διαδικασίας στην ιδεώδη μορφή και εφαρμογή της διασφαλίζει την απόλυτη ισότητα των πιστωτών. Επειδή ωστόσο, κατά τη ρήση του Hanisch *«η ιδεώδης μορφή της ενότητας της πτωχεύσεως είναι πολύ ωραία για να είναι αληθινή»*, αναζητούνται οι καλύτερες δυνατές λύσεις, υποκαθιστώσες την απόλυτη καθολικότητα μεν, δίχως να αφίστανται ιδιαιτέρως αυτής δε.

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας καταβλήθηκε προσπάθεια να αποτυπωθούν οι βασικές αρχές που διέπουν το Δίκαιο Αφερεγγυότητας στην Ελλάδα και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Όπως βέβαια γίνεται ευκόλως αντιληπτό, η εξαντλητική απαρίθμηση και ανάπτυξη των βασικών αρχών των δύο δικαίων θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μονογραφίας και φυσικά δεν θα ήταν δυνατή στο περιορισμένο, αριθμητικά, πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Ως εκ τούτου, κατά την ανάπτυξη του ελληνικού δικαίου αφερεγγυότητας, έμφαση δόθηκε σε συγκεκριμένες διαδικασίες, με εξέχουσα σημασία στην πράξη, και πιο συγκεκριμένα, στη διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 106ια του

⁵ Μουσταίρα Ε, «Η ισότητα των πιστωτών στο Πτωχευτικό Διεθνές Δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1992, σελ. 62.

⁶ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1016.

ελληνικού Πτωχευτικού Κώδικα⁷ όπως και στη διαδικασία εξυγίανσης του άρθρου 106β του Πτωχευτικού Κώδικα. Παράλληλα, επιχειρήθηκε η καταγραφή των διαφόρων κατηγοριών των πιστωτών και η περιγραφή των συνεπειών της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές.

Βεβαίως, στο σημερινό καθεστώς, διεθνοποίησης των συναλλαγών, που είναι σύνθηρες το φαινόμενο μια πτώχευση να λαμβάνει διεθνείς διαστάσεις, θα συνιστούσε παράλειψη η έλλειψη αναφοράς σε διεθνή κείμενα που ρυθμίζουν τα σχετικά ζητήματα. Επομένως, σημαντικό μέρος της παρούσης εργασίας αφιερώθηκε στην ανάπτυξη του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, όπως εκείνος τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (αναδιατύπωση αυτού) (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2015 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας καθώς και στον Πρότυπο Νόμο της UNCITRAL για τη διασυνοριακή πτώχευση τον οποίο έχει κυρώσει η χώρα μας με το Ν. 3858/2010.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του Δικαίου Αφερεγγυότητας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, το ενδιαφέρον στράφηκε σε ρυθμίσεις του αμερικανικού Πτωχευτικού Κώδικα (Bankruptcy Code) που εισάγουν καινοτόμες διατάξεις και αναδεικνύουν τη διαφορετική προσέγγιση των ρυθμίσεων του αμερικανικού δικαίου σε σχέση με το ελληνικό δίκαιο αφερεγγυότητας. Υπό το ως άνω πρίσμα, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στις διαδικασίες των Κεφαλαίων 7 και 11 του Πτωχευτικού Κώδικα που αναφέρονται στις διαδικασίες της ρευστοποίησης (liquidation) και αναδιοργάνωσης (reorganization) αντίστοιχα. Οι ρυθμίσεις που εισάγει ο Πτωχευτικός Κώδικας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής διαφέρουν φυσικά αναλόγως του αν πρόκειται για πτώχευση που αφορά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, διαφορά που επιχειρήθηκε επίσης να αναδειχθεί στο πλαίσιο της παρούσης διπλωματικής εργασίας.

⁷ Εφεξής «ΠτΚ»

ΜΕΡΟΣ Α΄ Το Δίκαιο της Αφερεγγυότητας στην Ελλάδα

I. Ειδική Εκκαθάριση (άρθρο 106ια Πτωχευτικού Κώδικα)

Ειδική εκκαθάριση είναι η προπτωχευτική διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 106ια του ν. 3588/2007, ως ισχύει (ο «Πτωχευτικός Κώδικας»), με την οποία επιδιώκεται η μέσω διενέργειας δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού πώληση του συνόλου του ενεργητικού ή επιμέρους λειτουργικών συνόλων επιχείρησης, της οποίας ο φορέας πληροί τις προϋποθέσεις πτώχευσης, προκειμένου να αποφευχθεί η πτώχευση και να επιτευχθεί η συγκριτικά καλύτερη ικανοποίηση των πιστωτών.

Σύμφωνα με το άρθρο 106θ παρ. 1, εδάφιο α΄, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 106ια παρ. 8, σε περίπτωση που μεταβιβάζεται στον αποκτώντα το ενεργητικό της επιχείρησης και, ενδεχομένως, στο μέτρο που προβλέπεται στη συμφωνία, μέρος των υποχρεώσεων, οι μη μεταβιβασθείσες υποχρεώσεις, εξοφλούνται από το τίμημα της πώλησης της επιχείρησης και διαγράφονται ως προς τον αποκτήσαντα την επιχείρηση.

Η εισαχθείσα με το νόμο 4013/2011 διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης σε λειτουργία⁸ του άρθρου 106 ια υπέστη σημαντικές τροποποιήσεις μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου 4336/2015, δια του οποίου κυρώνεται το Σχέδιο Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης της Ελληνικής Δημοκρατίας από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM) και υιοθετούνται οι απαιτούμενες ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης. Συγκεκριμένα, αντικαταστάθηκαν οι παράγραφοι 1,2,5,6,7,8 και 9 του άρθρου 106 ια ΠτΚ. Στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται ότι *«η διαδικασία ειδικής εκκαθάρισης που προβλέπεται στο άρθρο 106 ια απλοποιείται ως προς συγκεκριμένες πτυχές της, έτσι ώστε να καταστεί περισσότερο εύχρηστη και δημοφιλής και να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό εργαλείο συνέχισης της δραστηριότητας της επιχείρησης ενός αφερέγγυου οφειλέτη»*.

Οι νέες διατάξεις του ΠτΚ, όπως τροποποιήθηκαν με την υποπάργραφο Γ3 του άρθρου 2 του νόμου 4336/2015, ισχύουν επί διαδικασιών ειδικής εκκαθάρισης με σημείο αφετηρίας μετά την έναρξη ισχύος του νόμου. Τυγχάνουν επομένως εφαρμογής σε διαδικασίες στις οποίες η αίτηση υπαγωγής σε ειδική εκκαθάριση

⁸ Κοτσίρη Λ., «Πτωχευτικό Δίκαιο, Σάκκουλας», Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σελ 41

υποβλήθηκε από τις 19.08.2015 και έπειτα, ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης του νόμου 4336/2015.

A. Προϋποθέσεις υπαγωγής

Με την τροποποίηση της παραγράφου 1 του άρθρου 106 ια διευρύνεται ο κύκλος των υπαγόμενων επιχειρήσεων, καταργούνται οι επιπλέον προϋποθέσεις που έθετε ο νόμος με παραπομπή στις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 για την υπαγωγή σε ειδική εκκαθάριση, ενώ παράλληλα περιορίζονται τα νομιμοποιούμενα για την υποβολή της αίτησης πρόσωπα.

Ειδικότερα, προκειμένου να υπαχθεί ο οφειλέτης σε ειδική εκκαθάριση πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) Να είναι νομικό πρόσωπο με πτωχευτική ικανότητα.
- β) Να βρίσκεται είτε σε κατάσταση γενικής και μόνιμης αδυναμίας εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών του υποχρεώσεων, έχοντας παύσει τις πληρωμές⁹ του, είτε σε κατάσταση επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης (σε περίπτωση που ζητά την υπαγωγή του στη διαδικασία εκκαθάρισης το ίδιο το νομικό πρόσωπο).
- γ) Πρέπει να υποβληθεί αίτηση στο πολυμελές πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου έχει ο οφειλέτης το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του, η οποία εκδικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Η αίτηση μπορεί να υποβληθεί είτε από τον οφειλέτη-νομικό πρόσωπο είτε από πιστωτές αυτού που εκπροσωπούν τουλάχιστον 20% των συνολικών απαιτήσεων σε βάρος αυτού. Εν αντιθέσει με το προϋφιστάμενο νομικό πλαίσιο, η αίτηση για υπαγωγή της επιχείρησης του οφειλέτη στη διαδικασία του άρθρου 106 ια του ΠτΚ δεν δύναται να υποβληθεί από πιστωτές που έχουν απλώς σχετικό έννομο συμφέρον. Η αίτηση έχει το ίδιο περιεχόμενο με την αίτηση πτώχευσης, με αναφορά της πλήρωσης των όρων υπαγωγής στην ειδική εκκαθάριση και πρέπει με αυτήν να προτείνεται κάποιο πρόσωπο ως ειδικός εκκαθαριστής. Ο προτεινόμενος ως ειδικός εκκαθαριστής πρέπει να είναι πρόσωπο ανεξάρτητο από τον οφειλέτη σύμφωνα με το άρθρο 106ι παρ. 1, στο οποίο παραπέμπει το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 106ια.

⁹ Επισημαίνεται ότι δεν συνιστούν «εκπλήρωση υποχρεώσεων» οι πληρωμές που γίνονται με «δόλια ή καταστρεπτικά μέσα».

B. Έναρξη διαδικασίας και διορισμός εκκαθαριστή

Με την αίτηση υπαγωγής σε ειδική εκκαθάριση συνυποβάλλονται στο δικαστήριο τα εξής:

- α) Δήλωση του προτεινόμενου ως ειδικού εκκαθαριστή (φυσικού ή νομικού προσώπου) περί αποδοχής του σχετικού έργου.
- β) Έκθεση του εκκαθαριστή για το σχεδιασμό και την πορεία της εκκαθάρισης και της λειτουργίας της επιχείρησης σε εκκαθάριση.

Η συζήτηση της αίτησης ορίζεται εντός είκοσι (20) ημερών από την υποβολή της και η απόφαση του δικαστηρίου εκδίδεται εντός ενός (1) μηνός από τη συζήτηση. Με την κατάθεση της αίτησης μπορεί να λαμβάνονται από το δικαστήριο προληπτικά μέτρα κατά το άρθρο 103 του Πτωχευτικού Κώδικα (αναστολή ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας του οφειλέτη). Από την ημέρα υποβολής της αίτησης και μέχρι την απόρριψή της ή την πάροδο της προθεσμίας του άρθρου 106ια παρ. 8 (12 μήνες από την έναρξη των εργασιών του εκκαθαριστή με δυνατότητα εξάμηνης παράτασης) αναστέλλεται κάθε δίκη που έχει ορισθεί για εξέταση αίτησης πτώχευσης του οφειλέτη. Αν κατά την υποβολή της αίτησης για την υπαγωγή σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης εκκρεμεί διαδικασία εξυγίανσης ή αν υποβληθεί αίτηση για εξυγίανση μετά την υποβολή της αίτησης για την υπαγωγή σε ειδική εκκαθάριση, αλλά πριν από τη συζήτησή της, αναστέλλεται η εξέταση της αίτησης για την υπαγωγή στο καθεστώς της ειδικής εκκαθάρισης. Σε περίπτωση τελικής μεταβίβασης του ενεργητικού της επιχείρησης του οφειλέτη, τυχόν εκκρεμείς αιτήσεις πτώχευσης απορρίπτονται (άρθρο 106ια παρ. 4 του Πτωχευτικού Κώδικα).

Η αίτηση του άρθρου 106ια του Πτωχευτικού Κώδικα κοινοποιείται στον οφειλέτη (εφόσον δεν έχει υποβάλλει ο ίδιος την αίτηση) και περίληψη αυτής δημοσιεύεται στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ και στο ΓΕΜΗ 10 εργάσιμες ημέρες πριν την ορισθείσα δικάσιμο, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται στην ανωτέρω προθεσμία η ημέρα της επίδοσης και η ημέρα της δικασίμου. Κύριες παρεμβάσεις κατατίθενται υποχρεωτικά και με ποινή απαραδέκτου το αργότερο 3 εργάσιμες ημέρες πριν από τη δικάσιμο (ο υπολογισμός γίνεται όπως και για την προθεσμία των 10 ημερών) και συνεκδικάζονται υποχρεωτικά, όπως και οι τυχόν πρόσθετες παρεμβάσεις, με την αίτηση. Σε περίπτωση που οι κυρίως παρεμβαίνοντες αιτούνται την υπαγωγή του οφειλέτη σε ειδική εκκαθάριση για το παραδεκτό τους πρέπει να

συνοδεύονται από τα έγγραφα που πρέπει να συνοδεύουν και την αίτηση υπαγωγής σε ειδική εκκαθάριση (βλ. ανωτέρω υπό α και β).

Η δικαστική απόφαση εκδίδεται εντός 15 ημερών από τη συζήτηση (άρθρο 54 παρ.2 του Πτωχευτικού Κώδικα) και δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, εκτός εάν άλλως προβλέπεται στο παρόν (άρθρο 106ια παρ. 6, εδ. α του Πτωχευτικού Κώδικα). Η απόφαση μπορεί να είναι απορριπτική λόγω της ακαταλληλότητας του προτεινόμενου ως εκκαθαριστή ή της εκθέσεως. Το δικαστήριο κάνει δεκτή την αίτηση για την υποβολή σε ειδική εκκαθάριση, εφόσον έχει σχηματίσει πλήρη δικανική πεποίθηση ότι η υπαγωγή θα βελτιώσει τις πιθανότητες διατήρησης της επιχείρησης και διάσωσης μερικών έστω θέσεων εργασίας, χωρίς, παράλληλα, να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Το δικαστήριο διορίζει τον προταθέντα ειδικό εκκαθαριστή ή, σε περίπτωση ύπαρξης κυρίων παρεμβάσεων με διαφορετικό πρόσωπο ως ειδικό εκκαθαριστή, τον καταλληλότερο από τους προταθέντες. Η σχετική απόφαση δημοσιεύεται στο ΓΕΜΗ και στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ. Κατά της απόφασης μπορεί να ασκηθεί, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 30 ημερών από τη δημοσίευσή της, τριτανακοπή από πρόσωπο που δεν παρέστη κατά τη συζήτηση και δεν είχε κλητευθεί νόμιμα σε αυτήν. Κατά της απόφασης που απορρίπτει την αίτηση επιτρέπεται έφεση. Η έφεση ασκείται εντός τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ενώ για τη συζήτησή της ορίζεται δικάσιμος εντός διμήνου από την υποβολή της.

Με τη δημοσίευση της απόφασης η εξουσία των καταστατικών οργάνων διοίκησης και διαχείρισης περιέρχεται στο σύνολό της στον ειδικό εκκαθαριστή. Η αποδοχή της αίτησης συνεπάγεται την αυτοδίκαιη αναστολή όλων των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη καθ' όλη τη διάρκεια της ειδικής εκκαθάρισης, συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης από το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ), καθώς και των μέτρων διασφάλισης της οφειλής κατά τις διατάξεις του άρθρου 46 του ν. 4174/2013. Η θέση της επιχείρησης σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης δεν συνιστά από μόνη της σπουδαίο λόγο καταγγελίας των εκκρεμών συμβάσεων ούτε λόγο ανάκλησης των διοικητικών αδειών.

Ως εκκαθαριστής μπορεί να οριστεί μόνο νόμιμος ελεγκτής ή ελεγκτικό γραφείο ή δικηγόρος με οικονομικοτεχνικές γνώσεις¹⁰ ή δικηγορική εταιρεία στην οποία συμμετέχει δικηγόρος με γνώσεις στον ανωτέρω τομέα ή κάτοχος άδειας λογιστή που

¹⁰ Κοτσίρης Α., «Πτωχευτικό Δίκαιο, Σάκκουλας», Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 63

είναι μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και πτυχιούχος ανώτατης σχολής ή σύμπραξη προσώπων στην οποία συμμετέχει κάποιο από τα ανωτέρω, φυσικά ή νομικά, πρόσωπα, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 106 ια. Ο εκκαθαριστής εγκαθίσταται με τη βοήθεια Δημόσια Αρχής (Αστυνομίας) στη διοίκηση της επιχείρησης και δικαιούται αμοιβής, την οποία ορίζει το πρωτεύον δικαστήριο σε βάρος της περιουσίας του οφειλέτη. Με το νέο, προτελευταίο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 106 ια περιορίστηκε η ευθύνη του εκκαθαριστή απέναντι στον οφειλέτη και στους πιστωτές του. Συγκεκριμένα, προβλέπεται πλέον ευθύνη του εκκαθαριστή μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια¹¹. Ο εκκαθαριστής είναι υποχρεωμένος να τηρεί απόρρητες τις πληροφορίες που περιέρχονται σε αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του (εκτός και αν πρόκειται για πληροφορίες που πρέπει να δοθούν γιατί κρίνονται απαραίτητες για τη σύναψη της συμφωνίας).

Γ. Καθήκοντα εκκαθαριστή

Ο εκκαθαριστής προβαίνει στις ακόλουθες ενέργειες: (α) συντάσσει αμελλητί απογραφή των στοιχείων της επιχείρησης σύμφωνα με τα όσα αναγράφονται στην έκθεση που έχει επισυναφεί στην αίτηση και κατά το σχετικό χρονοδιάγραμμα, (β) καταρτίζει, με βάση την ανωτέρω απογραφή, Υπόμνημα Προσφοράς, στο οποίο, πλην των απογραφέντων στοιχείων, περιλαμβάνεται και κάθε πληροφορία χρήσιμη για την εικόνα του ενεργητικού της επιχείρησης, προκειμένου να διατηρήσει τη λειτουργία της επιχείρησης και να καλύψει δαπάνες και έξοδα της ειδικής εκκαθάρισης, δύναται να λάβει κατά τη διάρκεια της ειδικής εκκαθάρισης χρηματοδοτήσεις ή εισφορές αγαθών ή υπηρεσιών, οι οποίες φέρουν το ειδικό προνόμιο του άρθρου 154 περίπτωση α', (γ) μέσα σε 10 εργάσιμες ημέρες από την εγκατάστασή του στην επιχείρηση, ο εκκαθαριστής δημοσιεύει σε ολοσέλιδη καταχώρηση σε δύο καθημερινής πανελλήνιας κυκλοφορίας εφημερίδες, στο ΓΕΜΗ, στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ (Τομέας Νομικών) και στην ιστοσελίδα της υπό ειδική εκκαθάριση επιχείρησης Πρόσκληση Διενέργειας Πλειοδοτικού Διαγωνισμού για την αγορά του συνόλου του ενεργητικού της υπό εκκαθάριση επιχείρησης ή, εναλλακτικά, εφόσον προβλέπεται από την έκθεση, επιμέρους

¹¹ Εν αντιθέσει με την προϊσχύουσα διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 106ι του ΠτΚ, σύμφωνα με την οποία υφίστατο ευθύνη του για κάθε πταίσμα.

λειτουργικών συνόλων της επιχείρησης, ορίζοντας ημέρα για την ενώπιον του στα γραφεία της επιχείρησης ή, κατά την κρίση του, στο κατάστημα του πτωχευτικού δικαστηρίου υποβολή δεσμευτικών προσφορών με εγγυητική επιστολή. Η ημερομηνία υποβολής των προσφορών πρέπει να απέχει 20 τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες, όχι όμως πέραν των 40 εργασίμων ημερών, από τη δημοσίευση της Πρόσκλησης. Η Πρόσκληση πρέπει, επίσης, να ορίζει και τους λοιπούς όρους του Πλειοδοτικού Διαγωνισμού, μεταξύ των οποίων δέσμευση ότι, με την υπογραφή της Σύμβασης Μεταβίβασης, θα καταβάλλεται το σύνολο του τιμήματος. Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές παραλαμβάνουν από τον εκκαθαριστή το Υπόμνημα Προσφοράς και διεξάγουν έλεγχο για τα πωλούμενα στοιχεία της επιχείρησης, αφού υπογράψουν Συμφωνία Εχεμύθειας, (δ) μετά τη λήξη της διαδικασίας υποβολής των προσφορών, ο εκκαθαριστής αποσφραγίζει τις προσφορές, προβαίνοντας σε συγκριτική εκτίμησή τους. Στη συνέχεια, συντάσσει σχετική έκθεση, στην οποία κατατάσσει τις προσφορές κατά τη σειρά αξιολόγησής τους ως περισσότερο ή λιγότερο συμφέρουσες, προτείνοντας παράλληλα την αποδοχή της συμφερότερης και την κατακύρωση του διαγωνισμού. Η ανωτέρω έκθεση κοινοποιείται σε όσους κατέθεσαν νόμιμα προσφορές και υποβάλλεται στο δικαστήριο με σχετική αίτηση αποδοχής της. Για τη συζήτηση της αίτησης αποδοχής, τις τυχόν παρεμβάσεις και άλλα δικονομικά θέματα ισχύουν, αναλόγως εφαρμοζόμενα, όσα ορίζει ο νόμος για την αίτηση υπαγωγής σε ειδική εκκαθάριση¹².

Δ. Επικύρωση συμφωνίας από το δικαστήριο και υπογραφή σύμβασης μεταβίβασης

Το πτωχευτικό δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία για τη μεταβίβαση, ενδεχομένως και νέους όρους για τη συμφωνία μεταβίβασης, ανακηρύσσει τον αγοραστή ή τους αγοραστές του διαγωνισμού (που έχει ή έχουν υπερθεματίσει) και ορίζει, επιπλέον, τον εισηγητή δικαστή για τις ανάγκες διανομής του πλειστηριάσματος.

Αν το δικαστήριο επικυρώσει τη συμφωνία μεταβίβασης έχοντας προσθέσει και νέους όρους, ο εκκαθαριστής συντάσσει αμελλητί σχέδιο Σύμβασης Μεταβίβασης του Ενεργητικού της Επιχείρησης, κατά τα οριζόμενα στην απόφαση, και το κοινοποιεί στον αγοραστή ή στους αγοραστές που έχει ανακηρύξει υπερθεματιστές, με πρόσκληση για υπογραφή του εντός 5 εργασίμων ημερών. Οι προσκαλούμενοι

¹² Ψυχομάνης Σπύρο, «Πτωχευτικό Δίκαιο & Δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων», εκδ. Ε', Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 127

μπορούν να υπογράψουν τη σχετική σύμβαση αποδεχόμενοι τους επιπλέον όρους ή μπορούν να αρνηθούν την υπογραφή, οπότε η ίδια διαδικασία ακολουθείται για τον επόμενο στην κατάταξη αγοραστή ή αγοραστής που ανακηρύσσει το δικαστήριο ως διαδοχικούς υπερθεματιστές.

Αν το δικαστήριο δεν επιβάλλει πρόσθετους όρους, ο εκκαθαριστής ακολουθεί την ίδια διαδικασία, κοινοποιώντας στον αγοραστή που έχει ανακηρυχθεί υπερθεματιστής τη Σύμβαση Μεταβίβασης (σχέδιο), σύμφωνα με τους όρους του Υπομνήματος Προσφοράς και της ατομικής προσφοράς του στο διαγωνισμό και προσκαλώντας τον να την υπογράψει εντός της ως άνω προθεσμίας των 5 εργασίμων ημερών. Στην περίπτωση αυτή ο αγοραστής/υπερθεματιστής είναι υποχρεωμένος να υπογράψει τη σύμβαση, δεσμευόμενος από την προσφορά του. Η υπογραφείσα Σύμβαση Μεταβίβασης επέχει θέση τελεσίδικης κατακύρωσης κατά το άρθρο 1003 επ. του ΚΠολΔ.

Η απόφαση δημοσιεύεται στο ΓΕΜΗ και στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ και δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα. Κατά της απόφασης μπορεί να ασκηθεί μόνο τριτανακοπή από πρόσωπο που δεν παρέστη στη συζήτηση και δεν έχει κλητευθεί νόμιμα σε αυτήν, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 30 ημερών από τη δημοσίευση κατά το προηγούμενο εδάφιο της απόφασης.

Μετά την καταβολή του τιμήματος, ο εκκαθαριστής συντάσσει αμελλητί πράξη εξόφλησης. Την πράξη προσαρτά στη Σύμβαση Μεταβίβασης και αντίτυπό τους εγχειρίζει στον αγοραστή. Η πράξη αυτή επέχει θέση περίληψης έκθεσης κατακύρωσης κατά το άρθρο 1005 του ΚΠολΔ και έχει ως άμεση συνέπεια στην περίπτωση μεταβίβασης ακινήτων μετά την μεταγραφή της και το σχετικό αίτημα στον υποθηκοφύλακα την εξάλειψη και διαγραφή των υπέρ τρίτων βαρών που έχουν εγγραφεί πριν από τη θέση της επιχείρησης σε ειδική εκκαθάριση.

Ε. Φύση και περιεχόμενο της (σύμβασης) μεταβίβασης

Αιτία της μεταβίβασης του ενεργητικού της επιχείρησης του οφειλέτη στον πλειοδοτήσαντα και υπογράψαντα τη σύμβαση μεταβίβασης είναι η πώληση και, συνεπώς, επ' αυτής εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 513 επ. ΑΚ. Το ενεργητικό της επιχείρησης καταγράφεται στην απογραφή του εκκαθαριστή και μεταβιβάζεται χωρίς τα τυχόν εμπράγματα βάρη. Στη μεταβίβαση του συνόλου της επιχείρησης δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 479 του Αστικού Κώδικα. Κατά τα λοιπά,

ως προς τη σύμβαση μεταβίβασης, τις εκκρεμείς συμβάσεις και τις διοικητικές άδειες ισχύουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 106θ παρ.1 του ΠτΚ (βλ. παρακάτω).

Εκκρεμείς συμβατικές σχέσεις μεταβιβάζονται στον αποκτώντα την επιχείρηση ακόμη και αν υπάρχουν αντίθετοι συμβατικοί όροι (στην εκκρεμή σύμβαση), αν η μεταβίβαση συμφέρει τους πιστωτές και συναινεί σε αυτήν και ο αντισυμβαλλόμενος του οφειλέτη (στην εκκρεμή σύμβαση). Αλλά ακόμα και αν δεν συναινεί ο αντισυμβαλλόμενος, παρέχεται η δυνατότητα υποκαταστάσεως της δηλώσεως βούλησής του με απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου, εφόσον ο αποκτών έχει τη δυνατότητα να εκπληρώσει αυτός τη σύμβαση και ο αντισυμβαλλόμενος δεν βλάπτεται (άρθρο 33 ΠτΚ). Ως εκκρεμείς συμβατικές σχέσεις νοούνται οι εκατέρωθεν ανεκπλήρωτες αμφοτεροβαρείς συμβάσεις και μόνον, όπως, κυρίως, οι διαρκείς συμβάσεις και όχι αυτές στις οποίες το ένα μέρος έχει εκπληρώσει την παροχή.

Διοικητικές άδειες οποιασδήποτε φύσεως που συνδέονται με τη λειτουργία της επιχείρησης και των μεταβιβαζομένων στοιχείων του ενεργητικού συμμεταβιβάζονται αυτοδικαίως στον αποκτώντα, στο όνομα του οποίου η αρμόδια αρχή εκδίδει επιβεβαιωτική πράξη μεταβίβασης της άδειας (άρθρο 141 παρ. 3 ΠτΚ).

Περαιτέρω, κατά την παρ. 8 του άρθρου 106ια του ΠτΚ (τέταρτο από το τέλος εδάφιο) ισχύουν ως προς την ως άνω Σύμβαση Μεταβίβασης (βλ. παραπάνω υπό 5) τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 106θ του ΠτΚ, η οποία μεταξύ άλλων προβλέπει σαφώς την αναλογική εφαρμογή των άρθρων 133 και 134 του ΠτΚ περί φορολογικών διευκολύνσεων και περιορισμού δικαιωμάτων και αμοιβών τρίτων και στη μεταβίβαση της επιχείρησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της ειδικής εκκαθάρισης. Συγκεκριμένα, η σύμβαση μεταβίβασης απαλλάσσεται από κάθε φόρο ή δικαίωμα τρίτου, πλην του ΦΠΑ, και από την υποχρέωση προσκομιδής κάθε άλλου πιστοποιητικού, οι δε νόμιμες αμοιβές των τυχόν εμπλεκομένων στη σύμβαση δημοσίων λειτουργών (συμβολαιογράφων, δικηγόρων) μειώνονται κατά 30%.

Η όλη διαδικασία της μεταβίβασης του ενεργητικού διαρκεί κατ' ανώτατο όριο 12 μήνες από την έναρξη των εργασιών του εκκαθαριστή με τη σύνταξη της απογραφής, με δυνατότητα παράτασης κατά 6 επιπλέον μήνες. Σε περίπτωση υπέρβασης των ως άνω ορίων, η εκκαθάριση παύει αυτοδικαίως και, σε περίπτωση που εκκρεμεί αίτηση πτώχευσης, προχωρά η εξέτασή της.

ΣΤ. Ικανοποίηση πιστωτών

Ο εκκαθαριστής, αφού εισπράξει το τίμημα, εκκινεί τη διαδικασία ικανοποίησης των πιστωτών. Δημοσιοποιεί πρόσκληση αναγγελίας των απαιτήσεων των πιστωτών μέσα σε 15 εργάσιμες ημέρες από τη μεταβίβαση του ενεργητικού της επιχείρησης. Οι πιστωτές αναγγέλλουν τις απαιτήσεις τους μέσα σε προθεσμία 1 μηνός από τη δημοσιοποίηση της πρόσκλησης.

Στη συνέχεια, ο εκκαθαριστής συντάσσει, αφού αφαιρέσει τα έξοδα εκκαθάρισης (αμοιβή εκκαθαριστή και έξοδα εκκαθάρισης), για το εναπομένον υπόλοιπο, πίνακα κατάταξης των αναγγελλθέντων πιστωτών, έχοντας προηγουμένως επαληθεύσει τις απαιτήσεις τους. Ως προς τον πίνακα κατάταξης ισχύουν αναλογικά οι διατάξεις των άρθρων 153 - 161 του Πτωχευτικού Κώδικα (διανομή προς τους πιστωτές, πίνακας διανομής, γενικά και ειδικά προνόμια). Για την εκδίκαση ανακοπών κατά του πίνακα αρμόδιο είναι το πτωχευτικό δικαστήριο.

II. Εξυγίανση (άρθρο 106β Πτωχευτικού Κώδικα)

Αντικείμενο του παρόντος είναι η παρουσίαση όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την υπαγωγή της Εταιρίας στη διαδικασία εξυγίανσης κατ' εφαρμογή του άρθρου 106β του Πτωχευτικού Κώδικα (ΠτΚ) και συγκεκριμένα:

- 1) Σύναψη συμφωνίας μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών. Στη συμφωνία πρέπει να επισυνάπτονται τα εξής: α) πλήρης κατάλογος των πιστωτών και των απαιτήσεων τους με πρόσφατη ημερομηνία και β) επιχειρηματικό σχέδιο με χρονική διάρκεια ίση με αυτήν της συμφωνίας εγκεκριμένο και υπογεγραμμένο από τους πιστωτές και τον οφειλέτη. Όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, η συμφωνία πρέπει να υπογραφεί από πιστωτές που εκπροσωπούν το 60% του συνόλου των απαιτήσεων. Στο εν λόγω ποσοστό θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικώς το 40% των τυχόν εμπραγμάτως, με ειδικό προνόμιο ή με προσημείωση υποθήκης εξασφαλισμένων πιστωτών.
- 2) Προετοιμασία και κατάθεση αίτησης ανοίγματος διαδικασίας εξυγίανσης με τη συμφωνία εξυγίανσης στο δικαστήριο προς επικύρωση αυτής εντός 3 μηνών από την ημερομηνία της κατάστασης των πιστωτών εφόσον πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις (άρθρα 106 στ και 106ζ). Στην αίτηση πρέπει να περιγράφονται η επιχείρηση του οφειλέτη, η οικονομική του κατάσταση με παράθεση των πιο πρόσφατων οικονομικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν οφειλών του προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία καθώς και τα αίτια της οικονομικής αδυναμίας. Περιγράφονται περαιτέρω το μέγεθος της επιχείρησης και του προσωπικού που εκείνη απασχολεί, η κατάσταση και οι προοπτικές της αγοράς, στην οποία ο οφειλέτης δραστηριοποιείται, τα προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής αδυναμίας, ενώ αναφέρονται και τυχόν διαπραγματεύσεις που έχουν ήδη λάβει χώρα με τους πιστωτές .
Στην αίτηση πρέπει να επισυνάπτονται επιπλέον, επί ποινή απαραδέκτου, τα εξής:
(α) οικονομικές καταστάσεις για την τελευταία χρήση, οι οποίες πρέπει να είναι εγκεκριμένες από τη γενική συνέλευση και δημοσιευμένες¹³, (β) βεβαίωση της

¹³ Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθ. 100 του ΠτΚ «Στην περίπτωση των κεφαλαιουχικών εταιριών, οι ως άνω οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι δημοσιευμένες και εγκεκριμένες από γενική συνέλευση. Στην περίπτωση των λοιπών επιχειρήσεων, αλλά και όταν πρόκειται για ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις, εφόσον υπάρχουν, αυτές πρέπει να είναι δημοσιευμένες σε μία οικονομική εφημερίδα και ελεγμένες.»

αρμόδιας οικονομικής υπηρεσίας για τα χρέη του οφειλέτη προς το Δημόσιο, (γ) έγγραφα που στηρίζουν τα στοιχεία που παρατίθενται στην αίτηση, βεβαιωμένα ως προς την ακρίβεια του περιεχομένου τους από τον υπεύθυνο για τη διεύθυνση του λογιστηρίου, όπου υπάρχει, και από το νόμιμο εκπρόσωπο της επιχείρησης, (δ) έκθεση εμπειρογνώμονα¹⁴

3) Προετοιμασία και κατάθεση αίτησης λήψης προληπτικών μέτρων με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

4) Σύνταξη Ιδιωτικών Συμφωνητικών με επί μέρους πιστωτές, ιδίως τράπεζες, εφόσον υπάρχουν ειδικές συμφωνίες.

Ο νομοθέτης με το άρθρο 106β του ΠτΚ επιδιώκει την άμεση επικύρωση της συμφωνίας με παράκαμψη του ανοίγματος της διαδικασίας, εντός της οποίας συνάπτεται η συμφωνία. Η διαδικασία εξυγίανσης προβλέπεται στα άρθρα 99 επ. του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικού Κώδικα). Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πτωχευτική ικανότητα, το οποίο έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του στην Ελλάδα και βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών του υποχρεώσεων κατά τρόπο γενικό, δύναται να υπαχθεί στη διαδικασία εξυγίανσης με απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου (το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας) στην περιφέρεια του οποίου έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του. Για τα νομικά πρόσωπα τεκμαίρεται ότι κέντρο των κυρίων συμφερόντων τους είναι ο τόπος της καταστατικής τους έδρας.

Σκοπός της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης είναι η διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και εντέλει η ανόρθωση της επιχείρησης, σκοπός που επιτυγχάνεται με τη σύναψη της συμφωνίας εξυγίανσης.

Το ισχύον δίκαιο (άρθρο 99 παράγραφοι 4 και 5 του ΠτΚ) προβλέπει τρεις τρόπους σύναψης συμφωνίας εξυγίανσης: (α) βάσει απόφασης της συνέλευσης των πιστωτών σύμφωνα με τα άρ. 105 και 106 ΠτΚ, (β) χωρίς τη σύγκληση συνέλευσης πιστωτών,

¹⁴ Το άρθρο 100 παρ. 3 του ΠτΚ προβλέπει τα εξής: «Έκθεση εμπειρογνώμονα της επιλογής του οφειλέτη, στην οποία επισυνάπτεται κατάλογος των περιουσιακών στοιχείων και των πιστωτών του οφειλέτη, με ειδική μνεία των ενέγγυων πιστωτών και αναλύονται οι πιθανότητες εξυγίανσης της επιχείρησης. Επίσης, εκτίθεται η γνώμη του εμπειρογνώμονα σε σχέση με τα οικονομικά στοιχεία του οφειλέτη, την κατάσταση της αγοράς, τη βιωσιμότητα της επιχείρησης του οφειλέτη και με το κατά πόσο η εξυγίανση της επιχείρησης του οφειλέτη δεν παραβιάζει τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 99 παρ. 2. Σε περίπτωση που ο οφειλέτης ζητά τη λήψη προληπτικών μέτρων κατά το άρθρο 103, ο εμπειρογνώμονας διατυπώνει τη γνώμη του και ως προς την ανάγκη λήψης τους. Τα στοιχεία της παρούσας παραγράφου δύνανται να περιλαμβάνονται στην αίτηση του οφειλέτη, οπότε ο εμπειρογνώμονας θα βεβαιώνει την ακρίβεια τους και κατά πόσο συμμερίζεται τις εκφερόμενες στην αίτηση εκτιμήσεις.»

με την υπογραφή της συμφωνίας εξυγίανσης από πιστωτές που σχηματίζουν την κατά το άρθρο 106α ΠτΚ απαιτούμενη πλειοψηφία και (γ) με απευθείας υποβολή στο δικαστήριο συμφωνίας εξυγίανσης με την απαιτούμενη πλειοψηφία (άρ. 106β ΠτΚ), χωρίς να απαιτείται η έναρξη διαδικασίας εξυγίανσης.

Η ιδιαιτερότητα του άρθρου 106β ΠτΚ έγκειται στο ότι, εφόσον έχει καταρτισθεί συμφωνία εξυγίανσης του οφειλέτη με την απαιτούμενη πλειοψηφία των πιστωτών, ο οφειλέτης δύναται να υποβάλει αίτηση στο Δικαστήριο προς άμεση επικύρωση της εν λόγω συμφωνίας εξυγίανσης, χωρίς να απαιτείται να έχει προηγηθεί το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης. Η αίτηση συνοδεύεται από την υπογεγραμμένη συμφωνία εξυγίανσης και από έκθεση εμπειρογνώμονα, στην οποία εκτίθεται η γνώμη του τελευταίου σε σχέση με τη συνδρομή των προϋποθέσεων επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης (άρθρο 106στ). Για τη συζήτηση της αίτησης ορίζεται δικάσιμος εντός 2 μηνών από την υποβολή της.

Με το άρθρο 106β ΠτΚ δίδεται δηλαδή η δυνατότητα παράκαμψης της τυπικής έναρξης της διαδικασίας εξυγίανσης, η οποία - κρίνεται χρονοβόρα, συνεπάγεται αρνητική δημοσιότητα και επιβαρύνει ιδιαίτερα τη θέση της επιχείρησης στην αγορά. Ο νομοθέτης επιδιώκει την άμεση επικύρωση της συμφωνίας με παράκαμψη του ανοίγματος της διαδικασίας, εντός της οποίας συνάπτεται η συμφωνία¹⁵. Αν, λοιπόν, έχει υπογραφεί από πιστωτές σύμφωνα με το άρθρο 106α του Πτωχευτικού Κώδικα, δηλαδή από πιστωτές που εκπροσωπούν τουλάχιστον 60% του συνόλου των απαιτήσεων των πιστωτών, στο οποίο περιλαμβάνεται το 40% των εμπραγμάτως κλπ. εξασφαλισμένων πιστωτών, συμφωνία εξυγίανσης, υποβάλλεται αυτή στο δικαστήριο για επικύρωση.

Η παρεχόμενη με το άρθρο 106β ΠτΚ δυνατότητα άμεσης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης αφορά την πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων, στις οποίες το 60% των απαιτήσεων των πιστωτών μπορεί να αναζητηθεί σε λίγα πρόσωπα (τράπεζες, βασικοί προμηθευτές).

Οι γενικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ενεργοποίηση της διαδικασίας εξυγίανσης τυγχάνουν εφαρμογής και στη διαδικασία της άμεσης επικύρωσης της συμφωνίας. Στην αίτηση, επομένως, για επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης πρέπει να περιγράφονται, μεταξύ άλλων, η επιχείρηση του οφειλέτη, η οικονομική του κατάσταση με παράθεση των πιο πρόσφατων οικονομικών στοιχείων,

¹⁵ Στίγκα Θεόδωρο, «Δίκαιο Πτώχευσης & Εξυγίανσης», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, σ. 37

συμπεριλαμβανομένων των τυχόν οφειλών του προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία κλπ. Με την αίτηση υποβάλλεται επίσης η κατάσταση πιστωτών, η οποία αποτελεί αναγκαίο στοιχείο τόσο για την περιγραφή της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη, κατ' άρθρο 100 παρ. 2, όσο και για τον υπολογισμό των ποσοστών πλειοψηφίας που απαιτούνται για την έγκυρη επίτευξη συμφωνίας πιστωτών. Η κατάσταση πιστωτών είναι έγγραφο, το οποίο συντάσσει η ίδια η εταιρία/οφειλέτης και αναγράφει το σύνολο των πιστωτών και την απαίτηση που έχει ο καθένας. Κατά κανόνα, το ισοζύγιο της εταιρίας ενός συγκεκριμένου μήνα είναι το έγγραφο εκείνο που λειτουργεί ως κατάσταση πιστωτών. Η κατάσταση πιστωτών, με ειδική μνεία των ενέγγυων πιστωτών, επισυνάπτεται επίσης στην έκθεση του εμπειρογνώμονα (άρθρο 100 παρ. 3), ο οποίος και την βεβαιώνει ως προς την ακρίβειά της (άρθρο 100 παρ. 3). Δεδομένου ότι δεν προβλέπεται προθεσμία για την υποβολή της συναφθείσας συμφωνίας προς άμεση επικύρωση και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η συμφωνία και η αίτηση πρέπει να βασίζονται σε κατάσταση πιστωτών των τελευταίων τριών μηνών, η προβλεπόμενη τρίμηνη προθεσμία λειτουργεί στην πραγματικότητα και ως προθεσμία για την υποβολή της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας. Σε περίπτωση καθυστέρησης, θα πρέπει ο οφειλέτης να βασίσει την αίτησή του σε νεότερη κατάσταση πιστωτών, όντας ενδεχομένως υποχρεωμένος να υπολογίσει εκ νέου τα σχετικά ποσοστά πλειοψηφίας.

Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι η προσκομιζόμενη στο Δικαστήριο κατάσταση πιστωτών είναι πλήρης και αληθής, υφίστανται ασφαλιστικές δικλίδες στο δίκαιο και συγκεκριμένα: (α) προβλέπεται η κατάθεση σωρείας εγγράφων βάσει του άρθρου 100 παρ. 2 ΠτΚ. (β) ο εμπειρογνώμονας γνωμοδοτεί σε σχέση με τα οικονομικά στοιχεία του οφειλέτη και την ακρίβειά τους (άρθρο 100 παρ. 3), ενώ παράλληλα οφείλει να τοποθετηθεί σε περίπτωση που διαγνώσει κακόπιστη συμπεριφορά του οφειλέτη (άρθρο 106στ παρ. 2 εδ. γ' σε συνδ. με άρθρο 106ζ παρ. 2 περ. γ'), (γ) ο σχηματισμός της απαιτούμενης πλειοψηφίας βασίζεται σε σχετικά πρόσφατη κατάσταση πιστωτών, όχι παλαιότερη των τριών μηνών (άρθρο 106β παρ. 1 εδ. β').

Η αίτηση οφείλει ακόμη να συνοδεύεται από έκθεση εμπειρογνώμονα. Ως εμπειρογνώμονας ορίζεται πιστωτικό ίδρυμα που παρέχει νόμιμα υπηρεσίες στην Ελλάδα, νόμιμος ελεγκτής ή ελεγκτικό γραφείο, σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ. 3 και 4 του ΠτΚ. Στην έκθεση εμπειρογνώμονα επισυνάπτεται κατάλογος των περιουσιακών στοιχείων και των πιστωτών του οφειλέτη, με ειδική μνεία των ενέγγυων πιστωτών, και εκτίθεται η γνώμη του εμπειρογνώμονα ως προς τα

οικονομικά στοιχεία του οφειλέτη, τη βιωσιμότητα της επιχείρησης του οφειλέτη σε σχέση και με την ευρύτερη κατάσταση της αγοράς και με το κατά πόσο η εξυγίανση της επιχείρησης του οφειλέτη δεν παραβιάζει τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Εφαρμόζονται λοιπόν οι διατάξεις του άρθρου 100 ΠτΚ, που προβλέπουν αναλυτικότερα την περιγραφή της οικονομικής κατάστασης από τον οφειλέτη και τον εμπειρογνώμονα. Το δικαστήριο χωρίς αυτή την περιγραφή δεν δύναται να αξιολογήσει την αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας, πολύ περισσότερο δε την αίτηση επικύρωσης της συμφωνίας. Ελέγχεται ακόμη από το Δικαστήριο όταν υποβάλλεται αίτηση για επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης αν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (i) η κλήτευση των μελών της διοίκησης της επιχείρησης, του δημοσίου και των ασφαλιστικών φορέων (εφόσον υπάρχουν χρέη του οφειλέτη προς το δημόσιο ή προς φορείς κοινωνικής ασφάλισης)¹⁶, (ii) η συνυποβολή έκθεσης εμπειρογνώμονα που φέρει τα στοιχεία του άρθρου 100 παρ. 3 και ταυτόχρονα του άρθρου 106στ παρ. 2, (iii) η υποβολή οικονομικών καταστάσεων, βεβαίωσης για τα χρέη στο Δημόσιο και άλλων στοιχείων, βάσει του άρθρου 100 παρ. 2

Η δικαστική απόφαση επιβεβαιώνει ότι συντρέχουν οι γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 99 § 1, και προχωρά στην εξέταση των προϋποθέσεων του άρθρου 106 ζ, παρακάμπτοντας εκείνες του άρθρου 101 ΠτΚ, οι οποίες εξάλλου κατά περιεχόμενο απορροφώνται από το άρθρο 106 ζ. Κατά τα λοιπά, ως προς το περιεχόμενο της αίτησης και τη διαδικασία τηρούνται οι διατάξεις των άρθρων 106ε § 7, 106 στ και 106 ζ. Εφόσον ο οφειλέτης είναι νομικό πρόσωπο και, κατά τις οικείες διατάξεις, απαιτείται για την εκπλήρωση ορισμένων όρων της συμφωνίας εξυγίανσης απόφαση των μετόχων, η σχετική απόφαση είτε λαμβάνεται πριν από την υπογραφή της συμφωνίας από τον οφειλέτη είτε τίθεται ως αναβλητική αίρεση για τη θέση της σε ισχύ (άρθρο 106 γ παρ. 1).

Η συμφωνία εξυγίανσης μπορεί να έχει ως αντικείμενο οποιαδήποτε ρύθμιση του ενεργητικού ή του παθητικού του οφειλέτη και, ιδίως, τη μεταβολή των όρων των υποχρεώσεων του οφειλέτη π.χ. την μεταβολή του χρόνου εκπλήρωσης των υποχρεώσεων, την κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων του οφειλέτη με την έκδοση μετοχών κάθε είδους ή κατά περίπτωση εταιρικών μεριδίων, τη ρύθμιση των σχέσεων των πιστωτών μεταξύ τους μετά από την επικύρωση της συμφωνίας, την μείωση των

¹⁶ Η εν λόγω απαίτηση δεν προκύπτει ρητώς από το νόμο αλλά παρατηρείται σχετική νομολογιακή πρακτική.

απαιτήσεων έναντι του οφειλέτη, την εκποίηση επιμέρους περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη κλπ (άρθρο 106ε).

Το δικαστήριο, εφαρμόζοντας τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρο 99 παρ. 10), μπορεί να διατάζει κάθε πρόσφορο μέτρο για τη διακρίβωση των πραγματικών γεγονότων (άρθρο 744, 759 § 3 ΚΠολΔ). Μπορεί, λοιπόν, να ζητά περαιτέρω έγγραφα για την διακρίβωση της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη, να κλητεύει πιστωτές (π.χ. αυτούς για τους οποίους υπάρχουν υπόνοιες ότι είναι εικονικοί) και, σε αμφισβητούμενες περιπτώσεις, να διορίσει πραγματογνώμονα. Το άρθρο 106ζ § 4, άλλωστε, ρητά δίνει τη δυνατότητα στο δικαστήριο, εφόσον διαπιστώνει ότι η συμφωνία δεν πρέπει να επικυρωθεί, να τάζει προθεσμία για την προσκόμιση εγγράφων, την παροχή διευκρινίσεων ή την τροποποίηση της συμφωνίας εξυγίανσης. Πάντως, καθώς ο νόμος αναφέρει ρητά το έγγραφο στο οποίο βασίζεται ο υπολογισμός των πιστωτών, οι εξουσίες που απορρέουν από το ανακριτικό σύστημα θα πρέπει να ασκούνται μόνον κατ' εξαίρεση και σε αρμονία με το σκοπό της διάταξης που συνιστά την ασφαλή και ταχεία απόδειξη των νομίμων πλειοψηφιών, λαμβάνοντας υπόψη την όσο το δυνατόν πιο πρόσφατη εικόνα του παθητικού της επιχείρησης κάθε περίπτωση, δε θα πρέπει το δικαστήριο να τραπεί σε δικαστήριο διακρίβωσης απαιτήσεων. Όταν όμως π.χ. ασκείται κύρια παρέμβαση από πιστωτή, ο οποίος αμφισβητεί την ακρίβεια της κατάστασης πιστωτών ή προβάλλει την μη αναφερόμενη σε αυτήν απαίτησή του, το δικαστήριο οφείλει να αξιολογήσει το αίτημα του. Οι πιστωτές, πάντως, οι οποίοι ζητούν την αναγνώριση της απαίτησής τους (σε αντίθεση με αυτούς που αμφισβητούν τον πίνακα πιστωτών) έχουν δικαίωμα να εγείρουν την εν λόγω απαίτηση τους και με βάση τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, κατ' άρθρο 105 § 3, εφαρμοζόμενο δια παραπομπής άρθρο 106β § 1 εδ. α' στο άρθρο 106α του ΠτΚ.

Κατά το άρθρο 106ζ του ΠτΚ το δικαστήριο δεν επικυρώνει τη συμφωνία στις εξής περιπτώσεις: (i) αν πιθανολογείται ότι η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών παραβιάζεται, (ii) αν η συμφωνία είναι προϊόν δόλου ή άλλης αθέμιτης πράξης ή κακόπιστης συμπεριφοράς του οφειλέτη, πιστωτή ή τρίτου ή παραβιάζει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, ιδίως του δικαίου του ανταγωνισμού, (iii) αν η συμφωνία δεν αντιμετωπίζει με βάση την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης τους πιστωτές που βρίσκονται στην ίδια θέση, (iv) αν με την επικύρωση της συμφωνίας δεν αίρεται η παύση πληρωμών που τυχόν υφίσταται, (iv) αν δεν πιθανολογείται ότι η επιχείρηση θα καταστεί βιώσιμη.

Το πρωτεύον δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης χωρίς να ελέγχει της συνδρομή της εν λόγω προϋπόθεσης εφόσον πληρούνται σωρευτικώς οι κάτωθι προϋποθέσεις: (α) η συμφωνία περιλαμβάνει ρητή δήλωση των συμβαλλόμενων πιστωτών ότι συμφωνούν με το περιεχόμενο του επιχειρηματικού σχεδίου του άρθρου 106^ε παρ. 7, (β) η συμφωνία περιλαμβάνει λεπτομερή καταγραφή της ταυτότητας των συμβαλλομένων και μη πιστωτών και των απαιτήσεων τους και σαφή αναφορά των πιστωτών, συμβαλλομένων και μη, οι απαιτήσεις των οποίων αναμένεται να επηρεαστούν από την υλοποίηση της συμφωνίας καθώς και τον τρόπο επηρεασμού τους και (γ) η συμφωνία μαζί με το επιχειρηματικό σχέδιο έχουν κοινοποιηθεί σε όλους τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές, οι απαιτήσεις των οποίων επηρεάζονται από τη συμφωνία και ειδικότερα: αα) σε εκείνους που το ύψος της απαίτησης τους ανέρχεται σε ποσοστό 10% και άνω του συνολικού ύψους των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, με νόμιμη επίδοση δικαστικού επιμελητή, ββ) σε εκείνους που το ύψος της απαίτησης τους είναι μικρότερο του 10% του συνολικού ύψους των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως ηλεκτρονική ή συστημένη ταχυδρομική επιστολή, τηλεομοιοτυπικό μήνυμα ή καταχώριση περίληψης της στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του άρθρου 101 παρ. 2.

Η απόφαση επικύρωσης δημοσιεύεται στο ΓΕΜΗ και στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Τομέας Νομικών). Από την επικύρωση της, η συμφωνία εξυγίανσης δεσμεύει το σύνολο των πιστωτών ενώ οι απαιτήσεις τους ρυθμίζονται από εκείνη ακόμη και αν δεν ήσαν συμβαλλόμενοι ή δεν ψήφισαν υπέρ της (άρθρο 106η ΠτΚ). Δεν δεσμεύονται πιστωτές οι απαιτήσεις των οποίων γεννήθηκαν μετά το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης. Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων η επικύρωση της συμφωνίας δεν έχει επίπτωση στις ασφάλειες τρίτων, προσωπικές ή εμπράγματα, περιλαμβανομένων των προσημειώσεων, που έχουν παρασχεθεί από τρίτους για την εξασφάλιση της απαίτησης. Το ίδιο ισχύει σε περίπτωση οφειλής εις ολόκληρον. Κατ' εξαίρεση οι εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων ακολουθούν τις απαιτήσεις υπέρ των οποίων χορηγήθηκαν, όπως οι απαιτήσεις αυτές ρυθμίζονται με τη συμφωνία. Σε περίπτωση μη τηρήσεως της συμφωνίας εξυγίανσης από τον οφειλέτη, το Ελληνικό Δημόσιο ευθύνεται μόνο για την καταβολή του αντίστοιχου εγγυημένου ποσοστού του ανεξόφλητου κεφαλαίου. Η απόφαση που επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης αποτελεί τίτλο εκτελεστό για τις αναλαμβανόμενες με αυτήν

υποχρεώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι από τη συμφωνία προκύπτουν η ποσότητα και ποιότητα της παροχής.

Σύμφωνα με την παρ. 2^α του άρθρου 106ζ «Το πρωτεύον δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης χωρίς να ελέγχει τη συνδρομή της προϋπόθεσης υπό στοιχείο α' («πιθανολογείται ότι κατόπιν της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης η επιχείρηση του οφειλέτη θα καταστεί βιώσιμη») της προηγούμενης παραγράφου εφόσον πληρούνται όλες οι παρακάτω προϋποθέσεις: (α) η συμφωνία περιλαμβάνει ρητή δήλωση των συμβαλλόμενων πιστωτών ότι συμφωνούν με το περιεχόμενο του επιχειρηματικού σχεδίου του άρθρου 106ε παράγραφος 7, (β) η συμφωνία περιλαμβάνει λεπτομερή καταγραφή της ταυτότητας των συμβαλλομένων και μη πιστωτών και των απαιτήσεών τους και σαφή αναφορά των πιστωτών, συμβαλλομένων και μη, οι απαιτήσεις των οποίων αναμένεται να επηρεαστούν από την υλοποίηση της συμφωνίας και ο τρόπος επηρεασμού τους, (γ) η συμφωνία μαζί με το επιχειρηματικό σχέδιο έχουν κοινοποιηθεί σε όλους τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές, οι απαιτήσεις των οποίων επηρεάζονται από τη συμφωνία, και ειδικότερα: (αα) σε εκείνους που το ύψος της απαίτησής τους ανέρχεται σε ποσοστό 10% και άνω του συνολικού ύψους των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, με νόμιμη επίδοση δικαστικού επιμελητή, (ββ) σε εκείνους που το ύψος της απαίτησής τους είναι μικρότερο του 10% του συνολικού ύψους των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως ηλεκτρονική ή συστημένη ταχυδρομική επιστολή, τηλεομοιοτυπικό μήνυμα ή καταχώρηση περίληψής της στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του άρθρου 101 παράγραφος 2.»

*** Η παρ. 2α προστέθηκε με τη παρ.15 υποπαρ.Γ.3 του άρθρου 2 Ν.4336/2015,ΦΕΚ Α 94/14.8.2015 και εφαρμόζεται, σύμφωνα με τη παρ.23 της αυτής υποπαρ.Γ.3 σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του αυτού νόμου, επί των διαδικασιών που αρχίζουν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού (19 Αυγούστου 2015, ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης).

III. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ

Α. Προπτωχευτικοί, μεταπτωχευτικοί, εξωπτωχευτικοί, ομαδικοί

Όταν κηρυχθεί η πτώχευση, οι πιστωτές που μετέχουν σε αυτή και που ικανοποιούνται από το ενεργητικό της ή μέσω σχεδίου αναδιοργάνωσης είναι οι πτωχευτικοί πιστωτές (ΠτΚ αρ. 21.1, εδ' α). Η πτώχευση όμως είναι μια πολύπλοκη διαδικασία κατά την οποία υπάρχουν όχι μόνο και άλλες κατηγορίες πιστωτών αλλά και οι ίδιοι οι πτωχευτικοί πιστωτές διαιρούνται σε υποκατηγορίες.

Οι πιστωτές που δημιουργούνται μετά την κήρυξη της πτώχευσης είναι οι **μεταπτωχευτικοί πιστωτές**. Η διαφορά τους από τους πρώτους είναι ότι ενώ οι πτωχευτικοί πιστωτές ικανοποιούνται αποκλειστικά από την πτωχευτική περιουσία, ο μεταπτωχευτικοί ικανοποιούνται από τη μεταπτωχευτική περιουσία¹⁷.

Οι προπτωχευτικοί πιστωτές που δεν πληρούν τις προδιαγραφές του πτωχευτικού πιστωτή, δηλαδή δεν έχουν απαίτηση κατά του οφειλέτη χρηματική ή ενοχική, ονομάζονται **εξωπτωχευτικοί πιστωτές**. Συνήθως είναι οι έχοντες απαίτηση προς μεταβίβαση ακινήτου, οι έχοντες αξίωση για πράξη ή παράλειψη κλπ. των οποίων οι αξιώσεις ικανοποιούνται κατά περίπτωση με εξαναγκασμό επί του προσώπου του οφειλέτη ή από την εξωπτωχευτική ή μεταπτωχευτική περιουσία¹⁸. Είναι δυνατόν οι εξωπτωχευτικοί πιστωτές να γίνουν πτωχευτικοί αν μετατραπεί η απαίτησή τους σε χρηματική.

Τέλος υπάρχουν και οι **ομαδικοί πιστωτές** που γεννώνται κατά τη διαδρομή της διαδικασίας και εξαιτίας της. Ο ΠτΚ τους αναγνωρίζει αλλά δεν τους ορίζει. Πρόκειται για τους πιστωτές που οι απαιτήσεις τους δημιουργούνται μετά την κήρυξη της πτώχευσης από τη δράση του συνδίκου και γενικά από τη διεξαγωγή της πτωχευτικής διαδικασίας. Ομαδικά πιστώματα ορίζονται από τον ΠτΚ ενδεικτικά η αξίωση του πιστωτή που ζήτησε την πτώχευση να αναλάβει το παράβολο που προκατέβαλε (ΠτΚ αρ. 5.4), απαιτήσεις τρίτων από συμβάσεις που συνάπτονται με το σύνδικο (ΠτΚ αρ. 30), απαιτήσεις εργαζομένων που συνεχίζουν να παρέχουν τις υπηρεσίες του λόγω συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας για μισθούς και συναφείς παροχές (ΠτΚ αρ. 34.5), η αμοιβή του συνδίκου, οι αξιώσεις απόν χρηματοδότηση της διαδικασίας κλπ. Σε περίπτωση δημιουργίας ομαδικών πιστωμάτων οφειλέτης παραμένει ο πτωχεύσας. Όμως οι ομαδικοί πιστωτές, σε

¹⁷ Ρόκα Κ., «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 13^η, Αθήνα 1978, σ. 139, ΕφΑθ 8100/1986 ΕλλΔνη 1987,862

¹⁸ Κοτσίρη Α, «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 8^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 306

αντίθεση με τους πτωχευτικούς δεν υπόκεινται στην αναστολή των ατομικών διώξεων και γενικά δεν θίγονται από την πτωχευτική διαδικασία και από το σχέδιο αναδιοργάνωσης. Μπορούν να ασκήσουν αγωγή κατά του συνδίκου, να λάβουν εκτελεστό τίτλο και να προχωρήσουν σε ατομική αναγκαστική εκτέλεση κατά της πτωχευτικής περιουσίας, χωρίς να χρειάζεται να αναμείνουν τη σύνταξη του πίνακα κατάταξης. Όταν δε συνταχθεί ο πίνακας ικανοποιούνται πριν από τους πτωχευτικούς πιστωτές (ΠτΚ αρ. 154)¹⁹. Ο λόγος της ειδικής αυτής μεταχείρισης είναι ότι οι πιστωτές αυτοί υποστηρίζουν την πτωχευτική διαδικασία (παρέχοντας χρηματοδότηση, συνεχίζοντας τις εκκρεμείς συμβάσεις κλπ) και από την υποστήριξη αυτή ωφελούνται οι πιστωτές²⁰.

B. Πτωχευτικοί πιστωτές - ΠτΚ αρ. 21

Κατά το άρθρο 21.1 ΠτΚ πτωχευτικοί πιστωτές είναι εκείνοι που «κατά την κήρυξη της πτώχευσης έχουν κατά του οφειλέτη γεννημένη και δικαστικώς επιδιώξιμη χρηματική ενοχική απαίτηση». Η απαίτηση είναι «γεννημένη» όταν έχουν πληρωθεί ο προϋποθέσεις δημιουργίας της²¹. Αρκεί να έχει γεννηθεί η βασική σχέση από την οποία απορρέει η συγκεκριμένη απαίτηση, έστω κι αν η τελευταία ανακύπτει μετά την κήρυξη της πτώχευσης²². Ο μελλοντικός αξιώσεις δεν είναι πτωχευτικές αλλά, αν τελικά γεννηθούν, μεταπτωχευτικές. «Δικαστικώς επιδιώξιμη» αν η δικαστική άσκησή της δεν εμποδίζεται από νομικούς λόγους²³. Τέλος, επειδή στον ΠτΚ ισχύει η αρχή της χρηματικής εκκαθάρισης κι όχι της *in natura* εκτέλεσης η απαίτηση πρέπει να είναι χρηματική και όχι απλώς αποτιμητή σε χρήμα όπως στο προϊσχύσαν δίκαιο²⁴. Τέλος, ο χαρακτηρισμός της απαίτησης ως «ενοχικής» είναι πλεοναστικός, αποσαφηνίζει όμως εξ αντιδιαστολής οι εμπράγματα αξιώσεις δεν είναι πτωχευτικές²⁵.

¹⁹ Κατ' άλλη άποψη οι ομαδικοί πιστωτές ικανοποιούνται από την πτωχευτική ή και τη μεταπτωχευτική περιουσία, εξοφλούνται όμως μόνο μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπο περάτωση της διαδικασίας.

²⁰ Περάκη Ε., «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 221

²¹ Σπυριδάκη Ι., «Πτωχευτικό δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Κομοτηνή 2008, σ. 171

²² Κοτσίρη Α., «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 8^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 302

²³ Σπυριδάκη Ι., «Πτωχευτικό δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Κομοτηνή 2008, σ. 172

²⁴ Κοτσίρη Α., «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 8^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 305

²⁵ Κρόκα Κ., «Στοιχεία Πτωχευτικού Δικαίου», εκδ. 2^η 1997, σ.31

Γ. Η ισότιμη μεταχείριση των πτωχευτικών πιστωτών («*par condicio creditorum*»)

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η συλλογική διαδικασία δεν αποσκοπεί στη χωριστή αλλά στην από κοινού ικανοποίηση των πιστωτών, με τήρηση της μεταξύ τους ισότητας, ανάλογα με το ποσό των απαιτήσεων που έχει ο καθένας κατά του κοινού οφειλέτη. Η αρχή αυτή αντιδιαστέλλεται προς την «αρχή της πρόληψης», που ισχύει στο αγγλοσαξωνικό δίκαιο, κατά την οποία ικανοποιείται κατά προτίμηση εκείνος ο πιστωτής που σπεύδει πρώτος να λάβει μέτρα εκτέλεσης. Ωστόσο πέραν από την εφαρμογή της αρχής αυτής στη σύμμετρη ικανοποίηση και εκτός πτώχευσης, η ισότιμη μεταχείριση δεν έχει πολλά περιθώρια εφαρμογής εντός πτώχευσης, λόγω των ασφαλειών και των προνομίων²⁶ που κατηγοριοποιούν και διαχωρίζουν τη δύναμη των πιστωτών. Και για τον ίδιο λόγο ασκείται και σε διεθνές επίπεδο κριτική στους *proceduralists* - υπέρμαχους μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας, μέσω συμφωνίας των πιστωτών με στόχο τη μεγιστοποίηση του συνολικά επιστρεπτού στους πιστωτές (Οικονομική θεώρηση του Δικαίου) ότι στην πραγματική ζωή οι πιστωτές διαφέρουν μεταξύ τους, ως προς τον βαθμό των γνώσεών τους, των ικανοτήτων τους αλλά και των δυνάμενων να αναληφούν από αυτούς εξόδων δικαστικών διαμαχών. Είναι άκρως αμφισβητήσιμη η υπόθεση ότι οι ισχυροί πιστωτές, π.χ. οι εμπράγματα εξασφαλισμένοι, θα συμφωνήσουν να αναγγείλουν τις αξιώσεις τους μαζί με τους ασθενέστερους πιστωτές, δηλαδή τους εγγχειρόγραφους. Το πιθανότερο είναι, όπως τονίζεται, η συμφωνία στην οποία θα καταλήξουν να καθρεπτίζει την επικρατούσα ανισότητα στα δικαιώματα και στις δυνατότητές τους²⁷. Το ίδιο το ΠτΚ δεν περιέχει ρητή διάταξη για την αρχή αυτή, ούτε και εμμένει απαρέγκλιτα σε αυτή. Υπάρχουν δε διατάξεις που αποδεικνύουν την περιθωριοποίηση της αρχής αυτής και δημιουργούν τελικά το ερώτημα ποια η πρακτική σημασία της αρχής τελικά; Για παράδειγμα, το άρθρο 36 ΠτΚ επιτρέποντας τον συμψηφισμό, δίνει εκ των πραγμάτων προβάδισμα στον πιστωτή εκείνο που είναι και ο ίδιος οφειλέτης οπότε στην ουσία ικανοποιείται κατά προτεραιότητα. Επιπλέον, το άρθρο 24 ΠτΚ προβλέπει την ομοιόμορφη για όλους τους πιστωτές αναστολή της

²⁶Περάκη Ε., «Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης κατά τα άρθρα 44 και 45 ν. 1982/1990 και η υπαγωγή της στην έννοια της συλλογικής διαδικασίας», Αθήνα 1993, σ. 127

²⁷Μουσταίρα Ε., «Οι εργασίες της UNCITRAL σχετικά με τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», Μάρτιος 2003, <http://elinamoustaira.blogspot.gr/2013/09/uncitral.html>

τοκογονίας ενώ η αρχή της ίσης μεταχείρισης ημεδαπών και αλλοδαπών πιστωτών στο νόμο στο Ν. 3858/2010 δεν εκτείνεται στην κατάταξη αυτών.

Επομένως το νόημα της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης των πιστωτών δεν αποτελεί αυτοτελή σκοπό της πτώχευσης, αλλά αναγκαίο χαρακτηριστικό του συλλογικού της χαρακτήρα. Για να καταστεί δηλαδή η πτώχευση δυνατή οι πιστωτές οφείλουν να εγκαταλείψουν τις απαιτήσεις τους και να ακολουθήσουν μια (ενιαία και μοναδική) διαδικασία συνολικής και συλλογικής δίωξης ου οφειλέτη (ΠτΚ 21.2). Η συλλογικότητα της δράσης δεν είναι εφικτή χωρίς την αποδοχή της κοινής τύχης που τελικά αποτελεί την ουσία της ισότιμης μεταχείρισης. Ο νόμος, για χάρη αυτής της κοινής τύχης, εξισώνει τη θέση των πιστωτών εξουδετερώνοντας τις ατομικές τους ενέργειες και εντάσσοντάς τους στη διαδικασία ανεξάρτητα από τη θέλησή τους²⁸.

Δ. Κατ' ιδίαν κατηγορίες πτωχευτικών πιστωτών

α) Οι ανέγγυοι (εγχειρόγραφοι) πιστωτές

Πρόκειται για τη βασική κατηγορία πτωχευτικών πιστωτών που δεν έχουν προνόμιο ή ασφάλεια. Είναι ανέγγυοι κατά το αρ. 21.1 α' του ΠτΚ εκείνοι που είτε δεν φρόντισαν είτε δεν μπόρεσαν, λχ. επειδή έχουν απαίτηση εξ αδικοπραξίας ή διότι δεν έχουν διαπραγματευτική ισχύ να λάβουν ασφάλεια. Κατατάσσονται μετά τους ομαδικούς, τους γενικούς προνομιούχους και τους ενέγγυους πιστωτές πριν όμως από τους πιστωτές μειωμένης εξασφάλισης.

β) Γενικοί προνομιούχοι πιστωτές

Κατά το αρ. 21.1 β' του ΠτΚ γενικοί προνομιούχο είναι οι πιστωτές εκείνοι των οποίων «η απαίτηση ικανοποιείται προνομιακά από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας». Τα γενικά προνόμια στην πτώχευση αποδίδουν τις ευαισθησίες του νομοθέτη για την προστασία ορισμένων πιστωτών που για λόγους κοινωνικούς ή πολιτικούς ή οικονομικούς είναι σωστό να ικανοποιούνται κατά προτεραιότητα. Η ύπαρξη και η έκταση πάντως των προνομίων κρίνονται με βάση το δίκαιο που ισχύει κατά το χρόνο κατάταξης²⁹. Λόγος ύπαρξης της απόδοσης τέτοιων προνομίων είναι η ανεπάρκεια του ενεργητικού και η συνακόλουθη ελαχιστοποίηση των πιθανοτήτων

²⁸ *Περάκη Ε.*, «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 218

²⁹ *Τριανταφυλλίδη Χ.*, «Τα προνόμια στην πτώχευση πριν και μετά τον ΠτΚ», ΔΕΕ 2008 σ. 1356

ικανοποίησης των ανέγγυων πιστωτών. Τέτοιοι πιστωτές είναι παραδείγματος χάριν το Δημόσιο και οι εργαζόμενοι. Σήμερα πάντως υπάρχει μια έντονη συζήτηση γύρω από τον περιορισμό των προνομίων αυτών με το επιχείρημα ότι το Δημόσιο από τη μία είναι «ακούσιος πιστωτής» δεν επιλέγει δηλαδή τους οφειλέτες του και παρέχει υποχρεωτικά πίστωση χωρίς να μπορεί να διακόψει σχέσεις μαζί τους ή να λάβει πίστωση και διαθέτει ούτως ή άλλως ποικίλα μέσα για άσκηση πίεσης και ταχεία είσπραξη φόρου. Από την άλλη, οι εργαζόμενοι να μην χρειάζονται κοινωνική πρόνοια, πλην όμως δεν είναι οι μόνοι αδύναμοι πιστωτές αφού υπάρχουν αντίστοιχα και οι καταναλωτές, θύματα αδικοπραξίας και συγγενείς που αξιώνουν διατροφή ο οποίοι έχουν αντίστοιχες ανάγκες προνομιακής μεταχείρισης για κοινωνικούς λόγους³⁰.

γ) Οι ασφαλισμένοι με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια («ενέγγυοι») πιστωτές

Εκτός από τους γενικούς προνομιούχους σε πλεονεκτική θέση βρίσκονται και εκείνοι οι πιστωτές που είναι εξοπλισμένοι με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια επί συγκεκριμένου αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας (ΠτΚ 21.1. γ') και όχι επί πράγματος τρίτου³¹. Ως ειδικά προνόμια νοούνται εκείνα που απαριθμούνται στο άρθρο 155 ΠτΚ και τα εμπράγματα δικαιώματα, λόγω της αρχής του numerus clausus είναι εκείνα που προβλέπονται από τη γενική νομοθεσία, δηλαδή το ενέχυρο, την υποθήκη και τις ασφάλειες του Ν. 2844/2000. Ειδική μεταχείριση έχουν και ο δανειστής που τους έχει μεταβιβάσει καταπιστευτικά κινητό και ο πωλητής που έχει παρακρατήσει την κυριότητα του πράγματος.

Ο κανόνας του άρθρου 21.2 ΠτΚ που ορίζει ότι ο πτωχευτικός πιστωτής μπορεί να επιδιώξει την ικανοποίηση των απαιτήσεών του μόνο μέσω της πτωχευτικής διαδικασίας, εκτός αν στο παρόντα νόμο ορίζεται διαφορετικά, ουσιαστικά διαφοροποιεί τους ενέγγυους πιστωτές αφού οι τελευταίοι ικανοποιούνται όντως διαφορετικά. Πιο συγκεκριμένα, το αρ. 26.1 ΠτΚ ορίζει ότι οι ενέγγυοι πιστωτές ικανοποιούνται αποκλειστικά από τη ρευστοποίηση του αντικειμένου επί του οποίου υπάρχει το ειδικό προνόμιο ή η εμπράγματα ασφάλεια, σύμφωνα με τις γενικές ισχύουσες διατάξεις. Κανόνας συνεπώς είναι η διατήρηση της θέσης των ενέγγυων πιστωτών στην πτώχευση ως προς την εμπράγματα αξίωση, την οποία ασκούν κατά

³⁰ *Περάκη Ε.*, «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 210

³¹ «Ως ενυπόθηκος πιστωτής δεν νοείται εκείνος που είναι ασφαλισμένος με υποθήκη. Νοείται εκείνος που έχει υποθήκη επί ακινήτου της πτωχευτικής περιουσίας»

του συνδίκου, μη κωλυόμενοι από την αναστολή ατομικών διώξεων. Για να επιδιώξουν την ικανοποίησή τους δεν έχουν ανάγκη να ακολουθήσουν κάποια συγκεκριμένη προδικασία ή να λάβουν άδεια. Προχωρούν στην εκτέλεση τουλάχιστον μέχρι να επέλθει η ένωση των πιστωτών. Ωστόσο, και παρά το γράμμα του νόμου, η ικανοποίηση των ενέγγυων από το βεβαρημένο πράγμα δεν είναι αποκλειστική.. Είναι δυνατόν, υπό κάποιες προϋποθέσεις να ικανοποιηθούν και από την υπόλοιπη περιουσία του οφειλέτη³².

δ) Πιστωτές «μειωμένης εξασφάλισης»

Είδος ανέγγυων πιστωτών είναι και αυτή η κατηγορία που πρόκειται για εκείνους των οποίων η απαίτηση ικανοποιείται από την πτωχευτική περιουσία μετά την ικανοποίηση και των ανέγγυων πιστωτών (ΠτΚ 21.1 δ'). Και ενώ ο νόμος δίνει την εντύπωση πως πρόκειται για πιστωτές με κάποια μικρή εξασφάλιση, στην πραγματικότητα πρόκειται για ανασφάλιστους πιστωτές με κατώτερη θέση και από τους ανέγγυους. Η μειωμένη εξασφάλιση μπορεί να προκύπτει συμβατικά, αν κάποιος πιστωτής αποδεχθεί να μην ασκήσει τις αξιώσεις του πριν από την ικανοποίηση των λοιπών πιστωτών ή μπορεί να προκύπτει και από την εφαρμογή του νόμου, παραδείγματος χάριν με την δυνατότητα παροχής προνομίου σε μετόχους ώστε οι τελευταίοι να ικανοποιούνται μετά τους άλλους πιστωτές, πριν όμως από τους άλλους μετόχους.

IV. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΕΣ

A. Η αναστολή των ατομικών διώξεων (ΠτΚ 25)

Η αναστολή των ατομικών διώξεων είναι μια από τις βασικότερες συνέπειες της πτώχευσης, συνυφασμένη με την ισότιμη μεταχείριση των πιστωτών. Σύμφωνα με το άρθρο 25.1 εδ. α' ΠτΚ *«με την επιφύλαξη του άρθρου 26 αναστέλλονται αυτοδικαίως όλα τα ατομικά καταδιωκτικά μέτρα των πιστωτών κατά του οφειλέτη προς ικανοποίηση ή εκπλήρωση πτωχευτικών απαιτήσεών τους»*. Εφεξής, η δίωξη είναι συλλογική, μέσω του πτωχευτικού μηχανισμού³³. Με την αναστολή επιτυγχάνεται η

³² *Ευάγγελο Περάκη*, «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 212

³³ Ρόκα Κ., «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 13^η, Αθήναι 1978, σ. 145

αποτελεσματικότερη οργάνωση της διαδικασίας αλλά και η παροχή δυνατότητας στην επιχείρηση του οφειλέτη να συνεχισθεί χωρίς την πίεση των ατομικών διώξεων. Η οικονομική ανάλυση του δικαίου αντιμετωπίζει την αναστολή των ατομικών διώξεων σαν έναν κανόνα ως έναν κανόνα που διευθετεί τον ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτών, μειώνει το κόστος της συλλογικής ικανοποίησης και αποτρέπει μια ταχεία , υπό το κράτος του πανικού, διάλυση της επιχείρησης³⁴. Η αναστολή δεν βλάπτει την ουσία του δικαιώματος του πιστωτή, μεταβάλλει όμως τη μέθοδο ικανοποίησής του: Ο πιστωτής πρέπει πλέον να ακολουθήσει τη διαδικασία πτώχευσης και να αναγγεληθεί ώστε να μετέχει στις εργασίες της. Λόγω του χαρακτήρα της ως θεσμού δημοσίας τάξης η αναστολή λαμβάνεται υπόψιν αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο και τα μέρη δεν μπορούν να παρεκκλίνουν συμβατικά από αυτή³⁵.

Η αυτοδίκαιη αναστολή όλων των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών είναι αυτοδίκαιη και πρόκειται για γενική και καθολική απαγόρευση άσκησής τους. Η επιφύλαξη όμως του άρθρου 26 ΠτΚ αφορά τους ενέγγυους πιστωτές, τους οποίους δεν αγγίζει, στο μέτρο που αφορά την εμπράγματη αγωγή. Ως προς την ενοχική αγωγή η αναστολή θα επέλθει των ατομικών διώξεων θα επέλθει όπως και για τους ανέγγυους πιστωτές.

Β. Το ληξιπρόθεσμο των απαιτήσεων (ΠτΚ23)

Οι μη ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις των πιστωτών κατά την κήρυξη της πτώχευσης θεωρούνται ότι έληξαν. Πρόκειται για έναν κανόνα-πλάσμα δικαίου που επιβάλλεται για χάρη των αναγκών της ταχείας εκκαθάρισης της πτωχευτικής περιουσίας³⁶. Η συνέπεια αυτή θα έχει ενέργεια κατά τη διάρκεια της πτώχευσης. Μετά την περάτωσή της οι μη ικανοποιηθέντες πιστωτές θα μπορούν να ασκήσουν εκ νέου τις ατομικές διώξεις κατά την πραγματική λήξη της απαίτησής τους.

Γ. Η παύση της τοκογονίας (ΠτΚ 24)

Με βάση το άρθρο 24.1 ΠτΚ , από την κήρυξη της πτώχευσης οι απαιτήσεις των πιστωτών παύουν να παράγουν νόμιμους ή συμβατικούς τόκους αλλά και τόκους

³⁴ Περάκη Ε., «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 223

³⁵ Κοτσίρη Λ., «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 8^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 318

³⁶ Ψυχομάνη Σπ., «Πτωχευτικό Δίκαιο & Δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων», εκδ. Ε', Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ.263

υπερημερίας. Αυτό αποτελεί εκδήλωση της αρχής ότι τα δικαιώματα των πιστωτών καθορίζονται με βάση την κατάσταση τους τη στιγμή της κήρυξης της πτώχευσης, πράγμα που ανταποκρίνεται στην πρακτική ανάγκη σταθεροποίησης των ποσών για τα οποία θα καταταγούν οι πιστωτές. Ωστόσο αν πρόκειται να υιοθετηθεί σχέδιο αναδιοργάνωσης μπορεί να παραβλεφθεί η ολική ή μερική ικανοποίηση και των τόκων που έπαυσαν να παράγονται λόγω της κήρυξης της πτώχευσης (24.2 ΠτΚ).

Δ. Η εγγραφή υποθήκης (ΠτΚ 66.2)

Μετά την κήρυξη της πτώχευσης, ο σύνδικος εγγράφει ατελώς³⁷, υπέρ της ομάδας των πιστωτών υποθήκες επί όλων των ακινήτων της πτωχευτικής περιουσίας, σύμφωνα με το άρθρο 66.2 ΠτΚ³⁸. Πρόκειται για συλλογική υποθήκη εκ του νόμου που εξασφαλίζει μεγαλύτερη δημοσιότητα της πτώχευσης και τη θέση των δικαιωμάτων της ομάδας πιστωτών³⁹

³⁷ Η ατέλεια δεν περιλαμβάνει την αμοιβή του υποθηκοφύλακα

³⁸ Όχι επί πλοίων και αεροσκαφών

³⁹ Κοτσίρη Α., «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 8^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 510

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας

Α. Εισαγωγικά σχόλια

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 καταβλήθηκαν οι πρώτες προσπάθειες δημιουργίας ενός «συμβατικού περιβάλλοντος», μιας διεθνούς Σύμβασης που θα ρύθμιζε την εξέλιξη και τις συνέπειες πτωχεύσεων ή αναλόγων αυτών διαδικασιών με διεθνή χαρακτήρα, λόγω της υπάρξεως περιουσιακών στοιχείων αλλά και πιστωτών σε περισσότερα του ενός Κράτη. Τα αρχικά σχέδια επιχείρησαν την καθιέρωση ενός συστήματος ενότητας και καθολικότητας της διαδικασίας. Σύμφωνα με τα αρχικώς προβλεπόμενα, μια πτώχευση που θα κηρυσσόταν από δικαστήρια ενός κράτους μέλους θα έπρεπε να αναγνωρίζεται αυτομάτως και στα υπόλοιπα, να αναστέλλει τις ατομικές διώξεις στα κράτη αυτά και να αποκλείει την κήρυξη άλλης ανάλογης διαδικασίας, ακόμη και τοπικής, επί της ίδιας επιχείρησης σε άλλο κράτος μέλος. Επιπροσθέτως, όλη η διαδικασία θα έπρεπε να διέπεται από ένα μόνο δίκαιο και συγκεκριμένα από το δίκαιο του κράτους στο οποίο κηρύχθηκε η πτώχευση.

Οι αρχικές φιλοδοξίες θεωρήθηκαν ωστόσο υπέρμετρες και τελικά δεν κατέστη δυνατό να θεσπιστεί μια Σύμβαση με αμιγώς τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά. Η παγιωθείσα αντίληψη και αντιμετώπιση του Πτωχευτικού Δικαίου ως του «οχρού των εθνικών δικαίων⁴⁰» καθιστούσε δύσκολη την απόλυτη ενοποίηση κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και ακόμη πιο δύσκολη την ενοποίηση κανόνων ουσιαστικού δικαίου.

Προϊόν συμβιβασμών, το τελικό κείμενο της Συμβάσεως του 1995 καθιέρωνε μεν τη δυνατότητα κήρυξη μιας κύριας διαδικασίας η οποία θα αναγνωριζόταν σε όλα τα κράτη μέλη, προέβλεπε ωστόσο μια σειρά εξαιρέσεων στην εφαρμογή της *lex fori concursus*. Η Σύμβαση του 1995 δεν υπεγράφη αρχικώς από το Ηνωμένο Βασίλειο λόγω μιας σχετικής αναφοράς στην εισηγητική έκθεση, σύμφωνα με την οποία η Σύμβαση δεν θα εφαρμοζόταν στο Γιβραλτάρ. Το 2000 ωστόσο μετά από χρόνια διαβουλεύσεων, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία συνήψαν μια διμερή συμφωνία, η οποία επέτρεψε την απρόσκοπτη υιοθέτηση του Κανονισμού 1346/2000 του

⁴⁰ Μουσταΐρα Ε. , «Εισαγωγικό σημείωμα, Κοινοδίκιον», 1997, σ. 405. 406.

Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας⁴¹, με έναρξη ισχύος την 31η Μαΐου 2002.

Ο Κανονισμός 1346/2000 είναι πράξη κοινοτική. Σύμφωνα με το άρθρο 249ΕΚ έχει γενική ισχύ, είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του, ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος⁴² και δεν απαιτείται μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Ως νομική βάση έκδοσής του έχει τα άρθρα 61γ και 67παρ1 της Συνθήκης ΕΚ. Ο Κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα Κράτη με εξαίρεση τη Δανία⁴³, που έχει πετύχει μόνιμη απαλλαγή υπό τη μορφή Πρωτοκόλλου, και αντικατέστησε τις διμερείς και πολυμερείς συμβάσεις ανάμεσα σε κράτη-μέλη με αντικείμενο την πτώχευση και αναγνώριση των σχετικών αποφάσεων καθώς και την «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για ορισμένες διεθνείς πτυχές της πτωχεύσεως» που υπεγράφη στην Κωνσταντινούπολη την 5^η Ιουνίου 1990⁴⁴.

Ο Κανονισμός αφορά μόνο τις διακοινοτικές πτωχεύσεις. Δεν εισάγει ομοιόμορφο δίκαιο ούτε έχει πρόθεση εναρμόνισης των εσωτερικών νομοθεσιών. Έτσι οι προσδοκίες για ένα ενιαίο δίκαιο της πτώχευσης εγκαταλείφθηκαν υπέρ ενός συστήματος ρύθμισης της σύγκρουσης των εθνικών δικαίων, ουσιαστικής και δικονομικής φύσεως, αναγνώρισης και εκτέλεσης των τοπικών αποφάσεων σε άλλα κράτη μέλη⁴⁵. Δεν καλύπτει, επίσης, το ζήτημα της ενέργειας των κοινοτικών πτωχεύσεων σε τρίτες χώρες, το οποίο θα κριθεί με βάση το εθνικό δίκαιο των εν λόγω χωρών.

Αποτελεί έναν πλήρη Κανονισμό, δεδομένου ότι για πρώτη φορά ενοποιούνται οι κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση κι εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν την έναρξη, διεξαγωγή, περάτωση διαδικασιών διεθνούς αφερεγγυότητας και των άλλων αποφάσεων, που συνδέονται άμεσα με τη συλλογική διαδικασία. Παρατηρείται σ' αυτόν ένας ρεαλιστικός συμβιβασμός των διαφόρων αρχών του διεθνούς πτωχευτικού δικαίου, της αρχής της καθολικότητας

⁴¹ Γενικότερος όρος που περιλαμβάνει, όπως συνάγεται από τα άρθρα 1 και 2 του Κανονισμού και τα Παραρτήματά του Α και Β, τόσο συλλογικές διαδικασίες εκκαθάρισης (winding-up proceedings), που οδηγούν στην πώληση των περιουσιακών στοιχείων του αφερέγγυου οφειλέτη με στόχο την ικανοποίηση των πιστωτών, συμπεριλαμβανομένου και του πτωχευτικού συμβιβασμού (composition), όσο και συλλογικές διαδικασίες που αποσκοπούν αποκλειστικά στην οικονομική ανόρθωση του αφερέγγυου (reorganisation/rescue proceedings).

⁴² Η άμεση ισχύς του επισημαίνεται και στο άρθρο 47 του Κανονισμού.

⁴³ Προοίμιο άρθρο 33.

⁴⁴ Άρθρο 44 παρ. 1 του Κανονισμού 1346/2000.

⁴⁵ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1018.

«ήπιας μορφής» που δέχεται τη συνύπαρξη, ως ενιαίο συνεκτικό σύνολο, με την κύρια διαδικασία και παράλληλων δευτερευουσών πτωχεύσεων, εδαφικά περιορισμένων⁴⁶.

B. Η αποστολή και οι στόχοι του Κανονισμού 1346/2000

Οι στόχοι καθώς και τα μέσα που κρίνονται πρόσφορα για την αντιμετώπιση ζητημάτων αφερεγγυότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οριοθετούνται στο Προοίμιο του Κανονισμού 1346/2000. Ως κύριος στόχος ορίζεται συγκεκριμένα, στο άρθρο 4 του Προοιμίου, η αντιμετώπιση και παρεμπόδιση των ευκαιριακών συμπεριφορών και των στρατηγικών τεχνητής βελτίωσης της νομικής θέσης των μερών, συμπεριφορά που όπως θα δούμε και παρακάτω προσομοιάζει με τη μεθόδευση που επιχειρείται στο πλαίσιο του *forum shopping*⁴⁷. Προς επίτευξη του εν λόγω στόχου προκρίνεται, ως συμβιβαστική λύση, η επιλογή ενός συστήματος «ελεγχόμενης καθολικότητας», πλεονέκτημα της οποίας θεωρείται το γεγονός ότι δεν θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των μερών, τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των πιστωτών και την ασφάλεια των συναλλαγών στα κράτη υποδοχής/αναγνώρισης των αλλοδαπών διαδικασιών.

Σύμφωνα με τις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας που διέπουν τη δομή της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε αρμονία με το γεγονός ότι η κοινότητα δρα στο πλαίσιο δοτών αρμοδιοτήτων από τα Κράτη – Μέλη, ο Κανονισμός λαμβάνει πρόνοια ώστε να περιορίζονται στο ελάχιστο οι επεμβάσεις του στις εθνικές έννομες τάξεις. Οι επεμβάσεις αυτές εφαρμόζονται συμπληρωματικά με τις διαδικασίες που ισχύουν στις εθνικές έννομες τάξεις, όπως διαφαίνεται από την πρόβλεψη στον Κανονισμό της δυνατότητας έναρξης δευτερευουσών διαδικασιών και την εισαγωγή ορισμένων κανόνων Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου που εισάγουν εξαιρετικές ρυθμίσεις⁴⁸. Ανώτατος στόχος των ρυθμίσεων κρίνεται η δημιουργία μιας

⁴⁶ Περάκη Ε., «Πτωχευτικό Δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σ. 527

⁴⁷ Ορθότερος χαρακτηρισμός στο πλαίσιο της παρούσας απόπειρας καταστρατήγησης κρίνεται εκείνος της «χειραγώγησης της διαδικασίας». Το φαινόμενο της τεχνητής επιλογής *forum* οδηγεί στη λεγόμενη «νομιμοποιημένη κλοπή» («legalised theft»), με αποτέλεσμα την χωρίς εύλογη αιτία μείωση της περιουσίας του αφερέγγυου.

⁴⁸ Οι εν λόγω εξαιρετικές ρυθμίσεις αφορούν ιδίως τη ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων τρίτων, συμβάσεις με αντικείμενο ακίνητο, την επιφύλαξη κυριότητας του πωλητή σε περίπτωση αφερεγγυότητας του αγοραστή, συστήματα πληρωμών και τις χρηματαγορές, τις συμβάσεις εργασίας, τον συμψηφισμό απαιτήσεων δανειστών του αφερέγγυου οφειλέτη και απαιτήσεων του οφειλέτη κατά

δεσμευτικής, ευρωπαϊκής, εννόμου τάξεως στα ζητήματα που ρυθμίζει ο κανονισμός (διαδικασίες αφερεγγυότητας) και η ενίσχυση της διαφάνειας και της ασφάλειας του δικαίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁹.

Γ. Πεδίο Εφαρμογής του Κανονισμού 1346/2000

Ο Κανονισμός 1346/2000 «περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας» συμπληρώνει το γενικό Κανονισμό 44/2001 (Βρυξέλλες I), όπως εκείνος τροποποιήθηκε από το νέο Κανονισμό 1215/2012 (Βρυξέλλες Ibis) για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ο οποίος εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του τις πτωχεύσεις, τους συμβιβασμούς και άλλες ανάλογες διαδικασίες (άρθρο 1.2β) και εφαρμόζεται στις διαδικασίες αφερεγγυότητας, των οποίων οι συνέπειες δεν περιορίζονται σε ένα κράτος⁵⁰. Ως διαδικασίες αφερεγγυότητας νοούνται οι «*συλλογικές διαδικασίες που στηρίζονται στην αφερεγγυότητα του οφειλέτη και που επιφέρουν ολική ή μερική δέσμευση της περιουσίας του και διορισμό συνδίκου*»⁵¹.

Στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού εμπίπτουν συλλογικές διαδικασίες, οι οποίες προϋποθέτουν την αφερεγγυότητα του οφειλέτη, συνεπάγονται τη μερική ή ολική πτωχευτική απαλλοτρίωση και το διορισμό του συνδίκου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 1.1 του Κανονισμού, οι υπαγόμενες διαδικασίες οφείλουν να έχει τέσσερα χαρακτηριστικά: α) το «*συλλογικό χαρακτήρα*» της διαδικασίας με αντίστοιχη αναστολή των ατομικών διώξεων. Ο κανονισμός δεν προσδιορίζει ειδικότερα την έννοια της «*συλλογικής διαδικασίας*». Σύμφωνα με την έκθεση των Virgos/Schmit επί της Σύμβασης του 1995, η ειδοποιός διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι όλοι οι πιστωτές ικανοποιούν της απαιτήσεις τους δια μέσου της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Αποκλείεται ως εκ τούτου η άσκηση ατομικών δικωτικών μέτρων⁵² β) την «*αφερεγγυότητα του οφειλέτη*. Ο προσδιορισμός της εν λόγω έννοιας εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο της χώρας όπου ανοίγεται η πτώχευση, αποκλειομένων σε κάθε περίπτωση των προληπτικών διαδικασιών εξυγίανσης και των εκουσίων

των δανειστών αυτών, Πράξεις επιβλαβείς για το σύνολο των πιστωτών, Αποτελέσματα διαδικασίας αφερεγγυότητας επί εκκρεμών δικών που αφορούν την πτωχευτική περιουσία.

⁴⁹ Προοίμιο του Κανονισμού, αιτ. σκ. 8.

⁵⁰ Μουσταΐρα Ε., «*Διαδικασίες αφερεγγυότητας στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*», ΕλλΔνη 2002, 1569-1578, σελ. 1575.

⁵¹ Ορισμός ανάλογος με τον ορισμό του ΔΕΚ για την πτώχευση στην υπόθεση Gourdain/ Nadler της 22.2.1979.

⁵² Nerlich/Romermann, Insolvenzordnung Kommentar, Art .1 VO(EG) 1346/2000, Rdn 3.

εταιρικών εκκαθαρίσεων». Η ελληνική *lex fori concursus* αναγνωρίζει ως περιστατικά αφερεγγυότητας την παύση των πληρωμών για την κήρυξη της πτώχευσης, τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 5.1 εδ α-δ του ν. 1892/1990 για την υπαγωγή της επιχείρησης υπό επίτροπο με σκοπό τη σύναψη συμφωνίας συμβιβασμού με τους πιστωτές, τους λόγους του άρθρου 46.1 ν. 1892/1990 για την υπαγωγή στην εκκαθάριση του άρθρου 46 ν. 1892/1990 και την ειδική εκκαθάριση του άρθρου 46^α του ν. 1892/1990 και την παύση πληρωμών υπό την έννοια του άρθρου 1.2 ν.δ. 3562/56 για την υπαγωγή της εταιρίας υπό τη διοίκηση πιστωτών⁵³. γ) τη δέσμευση της περιουσίας του οφειλέτη (πτώχευτική απαλλοτρίωση) είτε με την ολοκληρωμένη σημασία της όπως στις διαδικασίες εκκαθάρισης σαν την πτώχευση είτε με περιορισμένη σημασία όπως στις διαδικασίες εξυγίανσης. δ) Το διορισμό «συνδίκου» ως συνέπεια της δέσμευσης. Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 στοιχείο β' σύνδικος μπορεί να οριστεί κάθε πρόσωπο ή όργανο του οποίου το λειτούργημα συνίσταται στη διοίκηση ή στην εκκαθάριση της δεσμευμένης περιουσίας του οφειλέτη ή στην εποπτεία της διαχείρισης των υποθέσεων του οφειλέτη. Στο παράρτημα Γ' του Κανονισμού αναφέρονται ανά χώρα τα πρόσωπα που θεωρούνται «σύνδικοι».

Στο *rationae materiae* πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού εμπίπτουν όχι μόνο διαδικασίες εκκαθάρισης αλλά και διαδικασίες εξυγίανσης του οφειλέτη, όπως η γαλλική «*redressement judiciaire*»⁵⁴. Η εν λόγω «ουδετερότητα του Κανονισμού» υποχωρεί στην περίπτωση της δευτερεύουσας διαδικασίας. Οι δευτερεύουσες διαδικασίες συνιστούν υποχρεωτικά διαδικασίες εκκαθάρισης (άρθρο 3.3. εδ.2). Σε κάθε περίπτωση πάντως, στον Κανονισμό δεν εμπίπτουν διαδικασίες οι οποίες προηγούνται της αφερεγγυότητας όπως η γαλλική «*reglement amiable*».

Οι εμπίπτουσες στον Κανονισμό διαδικασίες κατά κανόνα είναι δικαστικές. Ωστόσο ο όρος «δικαστήριο» υπό την έννοια του κανονισμού ερμηνεύεται ευρέως και περιλαμβάνει κάθε πρόσωπο ή φορέα που με βάση το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους, έχει αρμοδιότητα προς κήρυξη μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας ή προς λήψη αποφάσεων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας⁵⁵. Πάντως, όταν ο Κανονισμός

⁵³ Γεωργακόπουλο Α., «Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου», Τόμος 1-Οι έμποροι, Τεύχος 3, Πτώχευση και Εξυγίανση, Π.Ν Σάκκουλας, Αθήνα 1995, σελ. 216.

⁵⁴ Κινινή Έ., «Ζητήματα Διεθνούς Δικαιοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Αφερεγγυότητας», Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2007, σελ. 7.

⁵⁵ Μουσταίρα Ε., «Διαδικασίες αφερεγγυότητας στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως», ΕλλΔνη 2002, 1569-1578, σελ. 1576.

καταλαμβάνει εξωδικαστικές διαδικασίες, όπως η εκούσια winding up του Ηνωμένου Βασιλείου ή της Ιρλανδίας, προς απαιτείται επιπλέον η επιβεβαίωση της αφερεγγυότητας από δικαστήριο, στοιχείο που ελέγχεται από το δικαστήριο του κράτους υποδοχής.

Αντιθέτως, από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 1346/2000 εξαιρούνται ρητώς σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 διαδικασίες αφερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, των πιστωτικών ιδρυμάτων, των επιχειρήσεων επενδύσεων που παρέχουν υπηρεσίες κατοχής κεφαλαίων ή κινητών αξιών καθώς και των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων⁵⁶. Το ειδικό καθεστώς εποπτείας στο οποίο υπόκεινται οι εν λόγω επιχειρήσεις σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερα ευρείες εξουσίες παρέμβασης που διαθέτουν οι εθνικές αρχές δικαιολογούν την εξαίρεσή τους από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού.

Ο Κανονισμός εφαρμόζεται σε «αφερέγγυους οφειλέτες» χωρίς να γίνεται διάκριση ως προς την ιδιότητα του οφειλέτη ως εμπόρου ή μη, ως ελεύθερου επαγγελματία ή γεωργού. Κάθε κράτος-μέλος έχει τη δυνατότητα να συνδέει με τον αφερέγγυο οφειλέτη όποια ιδιότητα κρίνει. Προς άρση των αμφιβολιών για το αν μια εθνική διαδικασία καλύπτεται ή όχι από τον Κανονισμό, απαριθμούνται στο Παράρτημα Α αυτού οι καλυπτόμενες ανά κράτος μέλος διαδικασίες. Για την Ελλάδα, μέχρι την έκδοση του νέου ΠτΚ, οι διαδικασίες αυτές ήταν η πτώχευση, η ειδική εκκαθάριση (ν.δ. 3562/1955 και άρθρα 46επ.ν. 1892/1990), η προσωρινή διαχείριση εταιρίας και η διαχείριση των πιστωτών (ν.δ. 3562/1955) καθώς και η υπαγωγή επιχείρησης υπό επίτροπο με σκοπό τη σύναψη συμβιβασμού με τους πιστωτές. (άρθρο 45ν. 1892/1990). Με τη θέση σε ισχύ του νέου ΠτΚ⁵⁷ απαιτείται η προσθήκη της νέας διαδικασίας για την πτώχευση των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (ν. 3869/2010) καθώς και οι νεότερες διαδικασίες εξυγίανσης και ειδικής εκκαθάρισης (ν. 4013/2011).

Τροποποίηση στο πεδίο εφαρμογής επέφερε ο Κανονισμός 2015/848 ΕΕ της 20^{ης} Μαΐου 2015 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (Recast), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 25η Ιουνίου 2015. Ο κανονισμός καλύπτει «προληπτικές» διαδικασίες αφερεγγυότητας βάσει του εθνικού δικαίου, οι οποίες δύνανται να κινηθούν σε

⁵⁶ Οι Οδηγίες 2001/17/ΕΚ και 2001/14/ΕΚ που αναφέρονται στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και τα πιστωτικά ιδρύματα αντιστοίχως, καθιερώνουν την ενότητα και την καθολικότητα της κηρυσσόμενης διαδικασίας αφερεγγυότητας, αποκλείοντας, σε αντίθεση με τον Κανονισμό παράλληλες τοπικές διαδικασίες.

⁵⁷ Στίγκα Θ.Ν. , «Δίκαιο Πτώχευσης & Εξυγίανσης», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, σ. 44

πρώιμο στάδιο, προκειμένου να ενισχυθούν οι πιθανότητες διάσωσης της επιχείρησης. Αυτές οι διαδικασίες περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α του κανονισμού. Καλύπτει επίσης ένα ευρύτερο φάσμα προσωπικών διαδικασιών αφερεγγυότητας. Πλέον οι δευτερεύουσες διαδικασίες δεν συνιστούν υποχρεωτικά διαδικασίες εκκαθάρισης αλλά δύνανται να είναι και διαδικασίες εξυγίανσης ή διαδικασίες οι οποίες προηγούνται της αφερεγγυότητας όπως η γαλλική «reglement amiable».

Δ. ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ

α) Η έννοια του κέντρου των κύριων συμφερόντων («Center of main interests», «COMI» - «ΚΚΣ»)

Καίτοι ο Κανονισμός 1346/2000 δεν έχει εκφραστεί ρητά υπέρ της αρχής της καθολικότητας και της ενότητας της διαδικασίας, οι σχετικές ρυθμίσεις τόσο στο ζήτημα των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας όσο και στους κανόνες εφαρμοστέου δικαίου, εμπνέονται από τις εν λόγω αρχές. Ο Κανονισμός εφαρμόζεται όταν το κέντρο των κύριων συμφερόντων («Center of main interests», «COMI» - «ΚΚΣ») του οφειλέτη, φυσικού ή νομικού προσώπου βρίσκεται στην Κοινότητα⁵⁸. Η τεχνική της χρησιμοποίησης του συνδέσμου διεθνούς δικαιοδοσίας για την οριοθέτηση του εδαφικού-προσωπικού πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού μας είναι ήδη γνωστή από τους Κανονισμούς 44/2001(άρθρα 2.1 και 4.1) και 2201/2003(άρθρο 7.1)⁵⁹.

Ο Κανονισμός προβλέπει τη δυνατότητα παράλληλων διαδικασιών αφερεγγυότητας του ίδιου οφειλέτη σε περισσότερα κράτη μέλη. Η «πτώχευση», η αποκαλούμενη ως «κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας», η οποία μπορεί να είναι διαδικασία είτε εκκαθάρισης είτε εξυγίανσης κηρύσσεται από το δικαστήριο της χώρας, στην οποία βρίσκεται το «κέντρο των κύριων συμφερόντων» του οφειλέτη⁶⁰.

Η έννοια του κέντρου των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη δεν ορίζεται ρητώς στον Κανονισμό, στην υπ' αριθμόν 13 αιτιολογική σκέψη αυτού, αναφέρεται ωστόσο ότι «αντιστοιχεί στον τόπο όπου ο οφειλέτης ασκεί συνήθως τη διοίκηση των

⁵⁸ Σε διαφορετική περίπτωση δεν εφαρμόζεται ο Κανονισμός και τα σχετικά ζητήματα επιλύονται με βάση τις εθνικές διατάξεις (περιλαμβανομένου και του πρότυπου νόμου της Unicitral, ν. 3858/2010). Ο οφειλέτης ο οποίος έχει απλώς μια εγκατάσταση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού.

⁵⁹ Κινινή Έ., «Ζητήματα Διεθνούς Δικαιοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Αφερεγγυότητας», Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή, 2007, σελ. 22.

⁶⁰ αποκαλούμενο συχνά ως «Forum 1» ή «F1».

συμφερόντων του και, συνεπώς, είναι τόπος αναγνωρίσιμος από τους τρίτους». Ως προς τα νομικά πρόσωπα, ιδιαιτέρως δε ως προς τις εταιρίες, εμπορικές και μη, τεκμαίρεται μαχητά ότι το κέντρο των κύριων συμφερόντων βρίσκεται στον τόπο όπου αυτά έχουν την καταστατική τους έδρα. Σε περίπτωση ανατροπής του παραπάνω μαχητού τεκμηρίου, ο Κανονισμός θα εφαρμοσθεί και σε περιπτώσεις που ο οφειλέτης έχει μεν την καταστατική του έδρα ή έχει ιδρυθεί σε κράτος εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην όμως στην πραγματικότητα το κέντρο των κύριων συμφερόντων του είναι εντός αυτής⁶¹. Αντιθέτως, ο Κανονισμός δεν θα εφαρμοστεί όταν μια επιχείρηση έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων της σε Τρίτη χώρα, ακόμη και αν διατηρεί περισσότερες εγκαταστάσεις ή έχει την καταστατική της έδρα στο κοινοτικό έδαφος. Αφήνεται, λοιπόν, περιθώριο εκτίμησης και απόδειξης ότι το κέντρο των κύριων συμφερόντων είναι ο τόπος της «πραγματικής έδρας».⁶²

Στις περιπτώσεις αλλοδαπών θυγατρικών εταιριών επιχειρήθηκε προσπάθεια να κηρυχθούν σε πτώχευση όχι στο κράτος της καταστατικής τους έδρας αλλά σε εκείνο της μητρικής, με το επιχείρημα πως εκεί ασκείται η πραγματική διοίκησή τους και άρα εκεί θα πρέπει να εντοπιστεί και το κέντρο των κύριων συμφερόντων τους. Ωστόσο, το ΔΕΚ, δεν δέχθηκε μια τέτοια ερμηνεία και στην υπόθεση Eurofood, C444/07 διευκρίνισε πως η ανατροπή του ως άνω τεκμηρίου είναι επιτρεπτή «μόνον εφόσον αντικειμενικά και αναγνωρίσιμα από τους τρίτους στοιχεία επιτρέπουν να αποδειχθεί η ύπαρξη πραγματικής καταστάσεως διαφορετικής από εκείνη που υποτίθεται ότι αντανακλά ο τόπος της καταστατικής έδρας. Αυτό θα μπορούσε ιδίως να συμβεί σε περίπτωση που η εταιρία αυτή δεν ασκεί καμία δραστηριότητα στο έδαφος του κράτους μέλους όπου βρίσκεται η έδρα της.

Αντιθέτως, όταν συγκεκριμένη εταιρία ασκεί την αρμοδιότητά της στο έδαφος του κράτους μέλους όπου βρίσκεται η εταιρική της έδρα, το γεγονός ότι οι οικονομικές επιλογές γίνονται ή μπορούν να ελέγχονται από μητρική εταιρία εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος δεν αρκεί για την ανατροπή του προβλεπόμενου στον εν λόγω κανονισμό τεκμηρίου». Περαιτέρω, στην υπόθεση Interdil, C-396/2009, ΔΕΕ 2011,

⁶¹ Στην υπόθεση BRAC-Budget, της 7.2.2003, για πρώτη φορά Δικαστήριο κράτους Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αγγλικό), απεφάνθη ρητά επί του ζητήματος της εφαρμογής του Κανονισμού σε σχέση με οφειλέτη του οποίου η καταστατική έδρα είναι εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το αγγλικό δικαστήριο έκρινε πως το γεγονός ότι στην πραγματικότητα το κέντρο των κύριων συμφερόντων του ήταν σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήταν αρκετό ώστε να εφαρμοσθεί ο Κανονισμός.

⁶² Όπως έκρινε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απόφαση της 20^{ης}.10.2011., Interdil, C-396/2009, ΔΕΕ 2011, η έννοια του κέντρου των κύριων συμφερόντων πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

το ΔΕΕ έκρινε ότι «αν ο τόπος της κεντρικής διοίκησης της εταιρίας δεν είναι στην καταστατική της έδρα, η ύπαρξη εταιρικής περιουσίας και η σύναψη συμβάσεων για τη νομική αξιοποίησή της σε άλλο κράτος μέλος και όχι στο κράτος της καταστατικής έδρας αυτής δεν μπορούν να θεωρηθούν επαρκή στοιχεία για την ανατροπή του τεκμηρίου παρά μόνο αν από τη συνεκτίμηση όλων των κρίσιμων στοιχείων αποδεικνύεται ότι το πραγματικό κέντρο διοίκησης και ελέγχου της εταιρίας και διοίκησης των συμφερόντων της βρίσκεται στο εν λόγω κράτος και ότι το γεγονός αυτό είναι αναγνωρίσιμο από τους τρίτους».

Ως προς τα φυσικά πρόσωπα δεν υφίσταται αντίστοιχο τεκμήριο. Ενδιαφέρουσα σχετικά είναι μια υπόθεση που ενήχθη ενώπιον των σουηδικών δικαστηρίων τον Οκτώβριο του 2002. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά αυτής, ο πιστωτής κατέθεσε αίτηση κηρύξεως του οφειλέτη του, φυσικού προσώπου σε πτώχευση, υποστηρίζοντας ότι συγκεκριμένες περιστάσεις αποδείκνυαν ότι ο οφειλέτης είχε τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία παρά το γεγονός ότι είχε δηλώσει διεύθυνση κατοικίας του στην Ισπανία και είχε καταχωρηθεί στο σουηδικό ληξιαρχείο ως μετανάστης στην Ισπανία. Το σουηδικό εφετείο απέρριψε την αίτηση τονίζοντας ότι δεν ήταν σαφές αν ο οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο είχε το κέντρο των κύριων συμφερόντων του ή κάποια εγκατάσταση στη Σουηδία. Η εν λόγω υπόθεση και απόφαση του σουηδικού εφετείου καταδεικνύουν τη δυσκολία κήρυξης σε διαδικασία αφερεγγυότητας φυσικού προσώπου που «περιπλανάται ανά την Ευρώπη» και την πολλές φορές σκοπούμενη αποφυγή εκ μέρους των ιδιωτών της ευθύνης για φόρους καθώς και του κινδύνου να κηρυχθούν σε πτώχευση.

Το δικαστήριο του κέντρου των κύριων συμφερόντων είναι αποκλειστικά αρμόδιο για την πτώχευση του οφειλέτη⁶³. Πρόκειται για κανόνα αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας. Βάσει της αρχής της «κοινοτικής εμπιστοσύνης», από τη στιγμή που δικαστήριο κράτους μέλους ανοίξει κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας, η δικαιοδοσία του δεν δύναται να αμφισβητηθεί από δικαστήρια άλλου κράτους μέλους. Τα επιλαμβανόμενα δικαστήρια κράτους μέλους, οφείλουν να ερευνούν κατ' αρχάς μήπως έχει ήδη ξεκινήσει κύρια διαδικασία σε άλλο κράτος μέλος. Σε περίπτωση που αυτό έχει συμβεί, τότε τα δικαστήρια δεσμεύονται από την απόφαση του προηγούμενως επιλαμβανόμενου δικαστηρίου ακόμη και αν θεωρούν ότι το κέντρο

⁶³ Άρθρο 3 παρ. 1 Κανονισμού.

των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται στο δικό τους κράτος. Η απόφαση που κήρυξε την έναρξη της κύριας διαδικασίας δεν επιτρέπεται να ελεγχθεί.

Ο νέος Κανονισμός (Recast) διευρύνει τα μαχητά τεκμήρια εντοπισμού του κέντρου των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη. Μάλιστα εισάγεται πλέον μαχητό τεκμήριο και επί φυσικών προσώπων. Το κέντρο των κύριων συμφερόντων τεκμαίρεται πλέον ως: α) η τοποθεσία της καταστατικής έδρας, σε περίπτωση εταιρείας ή νομικού προσώπου β) ο τόπος της κύριας επιχειρηματικής δραστηριότητας, στην περίπτωση ενός ατόμου που διευθύνει μια επιχείρηση ή μια επαγγελματική δραστηριότητα γ) η τοποθεσία συνήθους διαμονής, στην περίπτωση οποιουδήποτε άλλου ατόμου. Η θέσπιση τεκμηρίων και επί φυσικών προσώπων κατέστη επιβεβλημένη όπως είδαμε προκειμένου να αντιμετωπιστούν φαινόμενα καταστρατήγησης και προσπάθειες forum shopping ή αποφυγής της ευθύνης για φόρους ή του κινδύνου κηρύξεως σε πτώχευση. Τα εν λόγω τεκμήρια δεν εφαρμόζονται, πάντως, εάν η τοποθεσία αλλάξει εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος πριν από την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας.

β) Μεταφορά έδρας

Η προβληματική αναφέρεται στις περιπτώσεις που ο οφειλέτης λίγο πριν την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας μεταφέρει την κατοικία ή την έδρα του σε άλλο κράτος με σκοπό να επιληφθούν τα δικαστήρια του τελευταίου. Η συμπεριφορά του οφειλέτη παρότι ομοιάζει με το φαινόμενο του “forum shopping” συνίσταται σε κάτι διαφορετικό. Η διαφορά έγκειται στο ότι ο οφειλέτης δεν επιλέγει μεταξύ περισσότερων διαθέσιμων δικαιοδοτικών βάσεων αλλά επιδιώκει συνειδητά, μέσω μεταβολής του συνδετικού στοιχείου να δημιουργήσει διαφορετικές δικαιοδοτικές βάσεις. Πρόκειται στην πραγματικότητα για «χειραγώγηση δικαιοδοσίας».⁶⁴

Ο Κανονισμός δεν περιλαμβάνει ρητή ρύθμιση για την μετακίνηση της έδρας του οφειλέτη κατά τον χρόνο επέλευσης της αφερεγγυότητας. Η μετακίνηση της καταστατικής έδρας βεβαίως δεν ενδιαφέρει εν προκειμένω και δεν δημιουργεί κάποιο πρόβλημα η μεταφορά της. Σημασία έχει η μεταφορά/μετακίνηση του κέντρου των κυρίων συμφερόντων κατά το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού.

⁶⁴ Η οποία ενδέχεται να δημιουργήσει δυσμενείς συνέπειες για ορισμένους πιστωτές. Για εκείνους, παρότι πριν από τη μεταφορά της έδρας οι συναλλακτικές σχέσεις με τον οφειλέτη πιθανόν να ήταν καθαρά εσωτερικές, μετά τη μεταφορά και την κήρυξη διαδικασίας αφερεγγυότητας στο εν λόγω κράτος, αναγκάζονται πλέον να συμμετάσχουν σε μια αλλοδαπή ως προς αυτούς διαδικασία.

Επικρατέστερη στη θεωρία είναι η άποψη σύμφωνα με την οποία ως αποφασιστικός για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας κρίνεται ο χρόνος υποβολής της αίτησης. Κατ' αυτή την άποψη, η μεταφορά του κέντρου των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη πριν από την υποβολή της αίτησης επηρεάζει το δικαιοδοτικό σύνδεσμο και θεμελιώνει διεθνή δικαιοδοσία υπέρ των δικαστηρίων του κράτους του νέου κέντρου των κυρίων συμφερόντων, λύση που υπαγορεύεται από λόγους τόσο πρακτικής όσο και νομικής φύσεως.

Έχει υποστηριχθεί στη γερμανική νομολογία ότι κρίσιμη είναι η κρίση περί του αν παραλλήλως με τη μεταφορά του κέντρου συμφερόντων του οφειλέτη, μεταφέρεται και το συνολικό ή βασικό τμήμα της περιουσίας του στο άλλο κράτος μέλος. Σε αυτή την περίπτωση θεωρείται σκόπιμη η κήρυξη κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας σε αυτό το κράτος μέλος. Συμφέρει δηλαδή να κηρυχθεί έναρξη κύριας διαδικασίας στο κράτος μέλος όπου ο οφειλέτης διαθέτει μεγαλύτερη περιουσία⁶⁵.

Το ζήτημα αυτό απασχόλησε και το ΔΕΕ στην υπόθεση *Staubitz – Schreiber*, η οποία αφορούσε μεταφορά του κέντρου των κυρίων συμφερόντων φυσικού προσώπου από τη Γερμανία στην Ισπανία μεταξύ του χρόνου υποβολής της αίτησης πτώχευσης και της εκδίκασής της. Το Δικαστήριο διατύπωσε τις ακόλουθες σκέψεις:

«(…), στην τέταρτη αιτιολογική σκέψη του τελευταίου, ο κοινοτικός νομοθέτης δηλώνει την πρόθεσή του να αποτρέψει την εξώθηση των μερών σε μεταφορά των περιουσιακών τους στοιχείων ή των νομικών τους διαφορών από το

ένα κράτος μέλος στο άλλο προς βελτίωση της νομικής τους θέσεως. Ο σκοπός αυτός δεν θα επιτυχανόταν αν, μεταξύ της υποβολής της αιτήσεως περί κινήσεως της διαδικασίας και της αποφάσεως περί κινήσεώς της, ο οφειλέτης είχε τη δυνατότητα να μεταφέρει το κέντρο των κύριων συμφερόντων του σε άλλο κράτος μέλος και κατά τον τρόπο αυτό να καθορίσει το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία και το εφαρμοστέο δίκαιο.

Μια τέτοια μεταφορά δικαιοδοσίας θα αντέβαινε επίσης προς τον δηλούμενο στη δεύτερη και στην όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού σκοπό της αποτελεσματικής, βελτιωμένης και ταχύτερης λειτουργίας των διασυνοριακών διαδικασιών, καθόσον θα εξανάγκαζε τους πιστωτές σε συνεχή δίωξη του οφειλέτη,

οπουδήποτε εκείνος έκρινε σκόπιμο να εγκατασταθεί κατά τρόπο περισσότερο ή λιγότερο οριστικό, και στην πράξη θα ενείχε τον κίνδυνο διαιωνίσεως της

⁶⁵ Υπό την αυτονόητη πάντοτε προϋπόθεση ότι η κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αφερεγγυότητας αποκτώμενη περιουσία ανήκει στην πτωχευτική περιουσία – όπως ισχύει κατά το γερμανικό δίκαιο.

διαδικασίας.»⁶⁶.

Με βάση τις σκέψεις αυτές το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μεταφορά του κέντρου των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη μεταξύ του χρόνου υποβολής της αίτησης πτώχευσης και της έκδοσης απόφασης επ' αυτής δε μεταβάλλει τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου υπεβλήθη η αίτηση⁶⁷. Το ΔΕΚ δεν έχει αντιμετωπίσει όμως την περίπτωση που ο οφειλέτης μεταφέρει προληπτικά το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του πριν την υποβολή της αίτησης πτώχευσης. Η διατήρηση της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων όπου βρισκόταν αρχικά το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη θα παρείχε ασφάλεια δικαίου στους πιστωτές, όμως αυτό δε φαίνεται να μπορεί να συμβιβαστεί με το γράμμα του άρθρου 3 παρ. 1, ενώ η προστασία της εμπιστοσύνης των παλαιότερων δανειστών συγκρούεται με την ανάγκη προστασία των νεότερων, που βασίστηκαν στο νέο κέντρο κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη⁶⁸.

Σε περιπτώσεις μεταφοράς της έδρας σε τρίτο κράτος, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρίσιμο καθίσταται εν τέλει το ζήτημα του προσδιορισμού του κέντρου των κύριων συμφερόντων. Εφόσον αυτό, παρά την επίσημη μεταφορά της έδρας σε τρίτο κράτος, παραμένει στο κράτος μέλος από δικαστήριο του οποίου ζητείται η κήρυξη κύριας διαδικασίας, τότε η κήρυξη της κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας θα λάβει χώρα σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό 1346/2000⁶⁹.

γ) Δευτερεύουσες Διαδικασίες

Ο Κανονισμός 1346/2000 εισήγαγε τις λεγόμενες δευτερεύουσες διαδικασίες ή με την Αγγλική ορολογία, «secondary proceedings». Ως τέτοιες ορίζονται οι περιφερειακές και με τοπικά αποτελέσματα διαδικασίες, που σκοπό έχουν να βοηθήσουν την κύρια πτώχευση στην αποτελεσματική διαχείριση της αφερεγγυότητας του οφειλέτη. Όπως ο όρος υπονοεί, η δευτερεύουσα διαδικασία προϋποθέτει μια ήδη ανοιχτή «κύρια» διαδικασία.

⁶⁶ ΔΕΚ, 17.1.2006, Susanne Staubitz-Schreiber, Case C-1/04, Συλλ. 2006, I-00701, σκ. 25-26.

⁶⁷ Κινινή Έ., «Ζητήματα Διεθνούς Δικαιοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Αφερεγγυότητας», Αντ. Ν. Σάκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή, 2007, σελ. 74-79.

⁶⁸ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 170.

⁶⁹ Μουσταΐρα Ε., «Ο Κανονισμός 1346/2000 για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας. Προβλήματα κατά την εφαρμογή του», ΕλλΔνη 2004, 327-339, σελ. 334.

Σύμφωνα με το προοίμιο του Κανονισμού «*Η δευτερεύουσα διαδικασία αφερεγγυότητας είναι δυνατόν να εξυπηρετεί διάφορους σκοπούς, πέραν της προστασίας τοπικών συμφερόντων. Ενδέχεται να προκύψουν περιστάσεις όπου τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη είναι τόσο περίπλοκα, ώστε να μην είναι σε θέση να αντιμετωπιστούν ως σύνολο, ή όταν οι διαφορές των νομικών συστημάτων είναι τόσο σημαντικές που να δημιουργούνται δυσκολίες από την επέκταση των συνεπειών της νομοθεσίας του κράτους έναρξης στα άλλα κράτη όπου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία. Για το λόγο αυτό ο σύνδικος κύριας διαδικασίας μπορεί να ζητήσει την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας εφόσον το απαιτεί η αποτελεσματική διοίκηση των περιουσιακών στοιχείων*»⁷⁰.

Κριτήριο «δευτερεύουσας διαδικασίας» είναι να υφίσταται τόπος εντός του ευρωπαϊκού χώρου όπου ο οφειλέτης συμβαλλόμενου κράτους διατηρεί εγκατάσταση σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Ως τέτοια ορίζεται μια «μη προσωρινή οικονομική δραστηριότητα στην οποία χρησιμοποιεί τον ανθρώπινο παράγοντα αλλά και περιουσιακά στοιχεία» (άρθρα 3 παρ. 2. και 2 στοιχ. η'). Η εγκατάσταση παραπέμπει σ' εκείνες τις μορφές εγκατάστασης στις οποίες ο ίδιος ο οφειλέτης ασκεί τη δραστηριότητα για παράδειγμα μέσω υποκαταστήματος ή πρακτορείου, όχι όμως μέσω θυγατρικής εταιρίας με ίδια νομική προσωπικότητα. Περαιτέρω δεν νοούνται ως «εγκατάσταση» αγαθά που δεν συνδέονται ούτε συνεχονται με την οικονομική δραστηριότητα όπως το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού.

Προϋποτίθεται βέβαια ότι το κέντρο κύριων συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται στην Κοινότητα, άλλως η δευτερεύουσα διαδικασία δεν θα είναι επιτρεπτή. Κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παρ. 3 του Κανονισμού, δευτερεύουσα διαδικασία μπορεί να είναι μόνο διαδικασία εκκαθάρισης από εκείνες που ορίζονται στο Παράρτημα Β του Κανονισμού⁷¹. Αντιθέτως, στο πλαίσιο του Κανονισμού 1346/2000, δευτερεύουσα διαδικασία δεν δύναται να λάβει τη μορφή διάσωσης ή αναδιοργάνωσης.

Η δευτερεύουσα διαδικασία ανοίγεται από το δικαστήριο του κράτους μέλους της εγκατάστασης με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του κράτους αυτού. Προϋποθέτει, για την έναρξή της, αίτηση της αρχής ή προσώπων που νομιμοποιούνται σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους - Μέλους έναρξής της, στους οποίους είναι όμως δυνατόν να

⁷⁰ Αιτιολογική σκέψη αριθμός 19. Απλή ύπαρξη ακόμη και σημαντικών περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη σε μία δικαιοδοσία, που δεν συνδυάζεται όμως με κάποιες διαρκείς δραστηριότητες, δεν θεμελιώνει δευτερεύουσα διαδικασία.

⁷¹ Για την Ελλάδα μέχρι την εισαγωγή του ΠτΚ: πτώχευση και ειδική εκκαθάριση, Καν. 27.

επιβληθεί υποχρέωση προκαταβολής των δαπανών της διαδικασίας ή αντίστοιχη εγγυοδοσία. Είναι δυνατό το άνοιγμα περισσότερων δευτερευουσών διαδικασιών, σε κάθε κράτος όπου ο οφειλέτης διατηρεί εγκατάσταση. Την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας μπορεί να αιτηθεί είτε ο σύνδικος της κύριας διαδικασίας είτε κάθε άλλο πρόσωπο που κατά το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους μπορεί να ζητήσει την έναρξη της διαδικασίας αυτής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 29 του Κανονισμού.

Με την έναρξη της δευτερεύουσας διαδικασίας επέρχεται αναστολή των αποτελεσμάτων της κύριας διαδικασίας στην ευρισκόμενη στο κράτος της δευτερεύουσας διαδικασίας περιουσίας (άρθρο 17). Κύριος σκοπός της τοπικής διαδικασίας είναι η προστασία των τοπικών πιστωτών.

Το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της δευτερεύουσας διαδικασίας συνίσταται αφενός στο ότι αφορά και ρυθμίζει περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη που βρίσκονται αποκλειστικά εντός του κράτους εγκατάστασής του (άρθρο 3.2.2) και αφετέρου ότι η συλλογική διαδικασία μπορεί να έχει μόνο τη μορφή εκκαθάρισης και όχι εξυγίανσης (άρθρο 3.3). Τα αποτελέσματα μιας δευτερεύουσας διαδικασίας είναι ωστόσο σημαντικά καθώς παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στο σύνδικο της κύριας και της δευτερεύουσας διαδικασίας.

Ο νέος κανονισμός (Recast) ενισχύει τις πιθανότητες της διάσωσης επιχειρήσεων με την αποφυγή της έναρξης της λεγόμενης συνθετικής δευτερεύουσας διαδικασίας, στο πλαίσιο της οποίας διαφορετικά διασφαλίζονται τα συμφέροντα των τοπικών πιστωτών. Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αιτήσεως για την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας δύναται να απορρίψει ή να αναστείλει την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας, κατόπιν αιτήσεως του συνδίκου της κύριας. Περαιτέρω, ο νέος κανονισμός προνοεί ώστε η δευτερεύουσα διαδικασία να μπορεί να λάβει πλέον τόσο τη μορφή εκκαθάρισης όσο και εκείνη της εξυγίανσης.

δ) «Τοπικές» διαδικασίες

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, είναι δυνατή η κήρυξη μιας τοπικής διαδικασίας ακόμη και αν δεν έχει ανοίξει η κύρια. Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι εντός της Κοινότητας υπάρχει το κέντρο κύριων συμφερόντων και ότι στο κράτος, όπου ζητείται η κήρυξη της πτώχευσης υπάρχει εγκατάσταση, η κήρυξη μιας τοπικής διαδικασίας είναι

περιορισμένα μόνον επιτρεπτή πριν το άνοιγμα της κύριας εφόσον: α) είναι αδύνατο να ανοίξει διαδικασία αφερεγγυότητας στο κράτος του κέντρου κυρίων συμφερόντων, «ως εκ των προϋποθέσεων που θέτει» το δίκαιο του κράτους αυτού⁷², ή (β) όταν τη διαδικασία ζητά τοπικός πιστωτής που βρίσκεται στο κράτος εγκατάσταση. Όπως τονίζεται και στο Προοίμιο του Κανονισμού, στόχος του εν λόγω περιορισμού είναι να «ζητείται μόνον όταν είναι απολύτως αναγκαία η έναρξη τοπικής διαδικασίας αφερεγγυότητας πριν από την κύρια διαδικασία». Η ως άνω περιγραφείσα διαδικασία είναι πάντοτε τοπική, ενώ σε περίπτωση που μεταγενέστερα κηρυχθεί κύρια διαδικασία, μετατρέπεται υποχρεωτικά σε δευτερεύουσα.

Σημαντική είναι επίσης η διευκρίνηση ότι η ανεξάρτητη τοπική διαδικασία του άρθρου 3.4 μπορεί να είναι είτε διαδικασία εξυγίανσης είτε διαδικασία εκκαθάρισης. Σε αντίθεση δηλαδή με τη δευτερεύουσα διαδικασία (άρθρα 3.3, 27.2), η ανεξάρτητη τοπική διαδικασία, λόγω και της ανεξάρτητης αναπληρωματικής λειτουργίας που επιτελεί, μπορεί να ιδωθεί ως «οιονεί κύρια διαδικασία»⁷³. Δεν αποκλείεται συνεπώς μια τοπική διαδικασία να είναι εξυγιαντική. Στην περίπτωση αυτή ο σύνδικος της μεταγενέστερης διαδικασίας δύναται να αιτηθεί τη μετατροπή της σε διαδικασία του Παραρτήματος Β εφόσον αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα των πιστωτών της κύριας διαδικασίας (άρθρο 37.1).

Η μετατροπή της εκκρεμούς διαδικασίας εξυγίανσης σε διαδικασία εκκαθάρισης εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του συνδίκου της κυρίας. Αρμόδιο δικαστήριο για την μετατροπή της διαδικασίας είναι το δικαστήριο έναρξης της τοπικής διαδικασίας (άρθρο 37, εδ.2). Το δικαστήριο δεν δύναται πάντως να διατάξει αυτεπαγγέλτως την μετατροπή. Η αντίθετη δυνατότητα, δηλαδή η μετατροπή μιας τοπικής διαδικασίας εκκαθάρισης σε διαδικασία εξυγίανσης δεν προβλέπεται. Μια τοπική διαδικασία εκκαθάρισης παραμένει πάντοτε διαδικασία εκκαθάρισης, ακόμη και μετά την έναρξη της κύριας διαδικασίας.

⁷² Η αδυναμία έναρξης διαδικασίας αφερεγγυότητας πρέπει να αναφέρεται σε λόγους αντικειμενικούς (π.χ. έλλειψη εμπορικής ιδιότητας) και όχι στο ότι το συγκεκριμένο πρόσωπο δεν νομιμοποιείται να τη ζητήσει, ΔΕΕ, 17.11.2011, Procureur-generaal bij het hof van beroep te Antwerpen v Zaza Retail BV, C-112/2010, Συλλ. 2011, I-11525.

⁷³ Κινινή Έ., «Ζητήματα Διεθνούς Δικαιοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Αφερεγγυότητας», Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2007, σελ. 113.

ε) Διαδικασίες αφερεγγυότητας ομίλων επιχειρήσεων

Ο Κανονισμός 1346/2000 δεν περιλαμβάνει ιδιαίτερη πρόβλεψη σχετικά με την αφερεγγυότητα ομίλων επιχειρήσεων. Οι όμιλοι επιχειρήσεων δεν εμπίπτουν στο *ratione personae* πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού. *Prima facie* δεν υφίσταται ρύθμιση για θυγατρικές με έδρα σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εταιριών που έχουν υπαχθεί σε διαδικασία αφερεγγυότητας σε άλλο κράτος μέλος ενώ η θυγατρική, όπως έχει προαναφερθεί, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εγκατάσταση. Οι μετοχές στη θυγατρική αντιμετωπίζονται ως περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται σε άλλο κράτος με αποτέλεσμα την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού που ρυθμίζουν τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία.

Σύμφωνα με την έκθεση των Virgos/ Schmit για κάθε οφειλέτη με αυτοτελή νομική προσωπικότητα διαπιστώνεται χωριστά η διεθνής δικαιοδοσία. Κάθε εταιρία του ομίλου ως αυτοτελές νομικό πρόσωπο υπόκειται σε χωριστή διαδικασία αφερεγγυότητας, η δε θεώρηση της θυγατρικής εταιρίας ως εγκατάσταση της μητρικής υπό την έννοια του άρθρου 2.στοιχ. η πρέπει να απορριφθεί διότι ο Κανονισμός προϋποθέτει την ταυτότητα του υποκειμένου της κύριας και της δευτερεύουσας διαδικασίας. Η αφερεγγυότητα ομίλου εταιριών οδηγεί ως εκ τούτου σε παράλληλες κύριες διαδικασίες αφερεγγυότητας κάθε νομικού προσώπου χωριστά, ο συντονισμός των οποίων δεν ρυθμίζεται από τα άρθρα 31 επ. Δεδομένης της απουσίας ρυθμίσεως των ζητημάτων αυτών στον Κανονισμό, εναπόκειται στα εθνικά δίκαια η θέσπιση σχετικών κανόνων.

Ο νέος κανονισμός (Recast) δημιουργεί ένα ειδικό νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας των μελών ενός ομίλου εταιριών, επιχειρώντας να επιλύσει ένα από τα πιο βασικά προβλήματα στις μη περιοριζόμενες σε ένα κράτος διαδικασίες αφερεγγυότητας. Αυτό περιλαμβάνει κανόνες που υποχρεώνουν τους διάφορους εμπλεκόμενους διαχειριστές διαδικασιών αφερεγγυότητας και τα δικαστήρια να συνεργάζονται και να επικοινωνούν μεταξύ τους, περιορισμένα δικαιώματα άσκησης αγωγής για τον διαχειριστή διαδικασιών αφερεγγυότητας στο πλαίσιο μιας διαδικασίας σχετικά με ένα άλλο μέλος του ίδιου ομίλου καθώς και ένα ειδικό σύστημα για τον συντονισμό των διαδικασιών για τον ίδιο όμιλο εταιριών («διαδικασία συντονισμού σε επίπεδο ομίλου»). Η διαδικασία αυτή προβλέπεται στα άρθρα 56 – 77 του αναδιατυπωμένου Κανονισμού.

Επιγραμματικά, σύμφωνα με το άρθρο 56 παρ. 1 «*Αν η διαδικασία αφερεγγυότητας αφορά δύο ή περισσότερα μέλη ομίλου εταιρειών, ο διαχειριστής της διαδικασίας αφερεγγυότητας που έχει οριστεί για ένα μέλος του ομίλου συνεργάζεται με κάθε διαχειριστή της διαδικασίας αφερεγγυότητας που έχει οριστεί για άλλο μέλος του ίδιου ομίλου, στο μέτρο που η εν λόγω συνεργασία μπορεί να διευκολύνει την αποτελεσματική διαχείριση των εν λόγω διαδικασιών, δεν είναι ασυμβίβαστη με τους κανόνες που τις διέπουν και δεν προκαλεί σύγκρουση συμφερόντων. Η συνεργασία αυτή μπορεί να λάβει οποιαδήποτε μορφή, μεταξύ των οποίων και τη μορφή σύναψης συμφωνιών ή πρωτοκόλλων.*». Ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 61 «*Η διαδικασία συντονισμού σε επίπεδο ομίλου μπορεί να ζητηθεί, ενώπιον οιοδήποτε δικαστηρίου αρμόδιου για τη διαδικασία αφερεγγυότητας μέλους του ομίλου, από τον διαχειριστή που έχει οριστεί σε διαδικασία αφερεγγυότητας η οποία έχει αρχίσει σε σχέση με μέλος του ομίλου.*».

Οι κανόνες αυτοί σχετικά με τη συνεργασία, την επικοινωνία και το συντονισμό στο πλαίσιο της αφερεγγυότητας μελών ομίλου εταιρειών εφαρμόζονται μόνο στο βαθμό που οι διαδικασίες έναντι διαφορετικών μελών του ίδιου ομίλου εταιρειών έχουν αρχίσει σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη⁷⁴. Η θέσπιση τους, πάντως, δεν πρέπει να περιορίζει τη δυνατότητα ενιαίας δικαιοδοσίας δικαστηρίου για την έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας σχετικά με περισσότερες εταιρείες μέλη του ίδιου ομίλου, εφόσον κρίνει ότι το κέντρο των κύριων συμφερόντων των εν λόγω εταιρειών βρίσκεται στο ίδιο κράτος μέλος. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο θα πρέπει επίσης να μπορεί να διορίζει, εφόσον ενδείκνυται, τον ίδιο διαχειριστή διαδικασιών αφερεγγυότητας για όλες τις σχετικές διαδικασίες, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δεν είναι ασυμβίβαστο με τους κανόνες που ισχύουν για αυτές⁷⁵.

Είναι φανερό ότι οι ανωτέρω κανόνες για τους ομίλους επιχειρήσεων στοχεύουν σε μια ήπια συνεργασία και συντονισμό⁷⁶. Οι νέοι κανόνες εισάγουν την ιδέα ενός διαδικαστικού συντονισμού και συνεργασίας παρά μια «ουσιαστική ενοποίηση»⁷⁷ και για το λόγο αυτό έχει ασκηθεί έντονη κριτική για την εισαγωγή τους. Ωστόσο, η απάντηση σ' αυτή την κριτική είναι ότι η στιγμή των δραματικών

⁷⁴ Προοίμιο Κανονισμού, αιτ. σκ. 62.

⁷⁵ Προοίμιο Κανονισμού, αιτ. σκ. 53.

⁷⁶ The Heidelberg-Luxembourg-Vienna Report on the Application of Regulation No. 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings, (External Evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4), σελ. 274.

⁷⁷ Chaika I., “Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848”, August 13, 2015, διαθέσιμο σε http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2687623, σελ. 10.

αλλαγών δεν έχει φτάσει ακόμα δεδομένου ότι οι διαφορετικές προσεγγίσεις των εθνικών δικαίων στο πεδίο των ομίλων επιχειρήσεων καθιστούν την πλήρη εναρμόνιση αδύνατο στόχο⁷⁸.

E. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

α) Η lex fori concursus

Ο Κανονισμός στο άρθρο 4 ορίζει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο στις διασυνοριακές πτωχευτικές διαδικασίες, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του, και στα αποτελέσματά τους είναι καταρχήν το δίκαιο του κράτους που κήρυξε την πτώχευση, δηλαδή η *lex fori concursus*. Εφόσον, δηλαδή, δεν ορίζεται διαφορετικά στον ίδιο τον Κανονισμό εφαρμοστέο δίκαιο είναι η *lex fori concursus*, κανόνας σύγκρουσης που εφαρμόζεται τόσο στην κύρια όσο και στις τοπικές διαδικασίες⁷⁹. Ο κανόνας σύγκρουσης ως κατευθυντήρια γραμμή μιας ενιαίας διαδικασίας αφερεγγυότητας καθορίζει όλα τα αποτελέσματά της, διαδικαστικά και ουσιαστικά⁸⁰. Η *lex concursus* ρυθμίζει σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 τις προϋποθέσεις έναρξης, τη διεξαγωγή και την περάτωση της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Ο Κανονισμός περιέχει μια ενδεικτική απαρίθμηση των ζητημάτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της *lex concursus*. Έτσι το δίκαιο αυτό ρυθμίζει ενδεικτικά: α) τα πρόσωπα που έχουν πτωχευτική ικανότητα, β) την πτωχευτική και μεταπτωχευτική περιουσία, γ) τις εξουσίες του οφειλέτη και του συνδίκου η εκκαθαριστή, δ) τις προϋποθέσεις συμψηφισμού, ε) τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί των υφισταμένων συμβάσεων, στ) τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί των ατομικών διώξεων εκ μέρους πιστωτών, εκτός εάν υφίσταται εκκρεμοδικία, ζ) τις πτωχευτικές και οι μεταπτωχευτικές απαιτήσεις, η) τους κανόνες αναγγελίας, εξέλεγχης και τελικής επαλήθευσης των πιστώσεων, θ) τους κανόνες διανομής του προϊόντος της ρευστοποιήσεως των περιουσιακών στοιχείων, την κατάταξη των απαιτήσεων και τα δικαιώματα των πιστωτών οι οποίοι ικανοποιήθηκαν εν μέρει μετά την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, βάσει

⁷⁸ Chaika I., “Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848”, August 13, 2015, διαθέσιμο σε http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2687623, σελ. 14.

⁷⁹ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1022.

⁸⁰ Belohlavek A., “Centre of Main Interest (COMI) and Jurisdiction of National Courts in Insolvency Matters (Insolvency Status)”, International Journal of Law and Management 2008, 53-86, σελ. 78.

εμπράγματος δικαιώματος ή συμψηφισμού, ι) τις προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα της περατώσεως της διαδικασίας αφερεγγυότητας, ια) τα δικαιώματα των πιστωτών μετά την περάτωση της διαδικασίας, ιβ) τον καταλογισμό των εξόδων και δαπανών της διαδικασίας και ιγ) τους κανόνες που διέπουν την ακυρότητα, ακυρωσία ή του ανενεργού των επιβλαβών για όλους τους πιστωτές δικαιοπραξιών.

Η *lex fori concursus* εφαρμόζεται και στις δευτερεύουσες και τοπικές διαδικασίες, σύμφωνα με το άρθρο 28 . Αυτό επιτρέπει στους δανειστές να επιλέξουν, με τις προϋποθέσεις του κανονισμού, την έναρξη δευτερεύουσας διαδικασίας για εφαρμογή των περί ρευστοποίησης και διανομής κανόνων του κράτους μέλους όπου ανοίγεται η δευτερεύουσα διαδικασία αντί εκείνων που ισχύουν στο κράτος μέλος όπου ανοίγεται η κύρια διαδικασία⁸¹.

β) Ζητήματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της *lex concursus*

Ο πρωταρχικός κανόνας της *lex concursus* δεν έχει απόλυτη και ανεξάρτητη εφαρμογή⁸². Ο Κανονισμός περιέχει μια σειρά ειδικών διατάξεων που εξαιρούν ορισμένα ζητήματα από το πεδίο εφαρμογής της *lex concursus*. Οι εξαιρέσεις αυτές τίθενται με σκοπό την ασφάλεια δικαίου, αφού αφενός οι συναλλασσόμενοι με ένα πρόσωπο μπορούν να προβλέψουν το εφαρμοστέο δίκαιο στα ζητήματα αυτά ανεξάρτητα από το σε ποια χώρα είναι ενδεχόμενο το πρόσωπο αυτό να υποβληθεί σε διαδικασία αφερεγγυότητας και αφετέρου προστατεύονται αξιώσεις και έννομες σχέσεις, οι οποίες έχουν τεκμηριωθεί βάσει του δικαίου άλλων κρατών μελών απ' αυτό της έναρξης της διαδικασίας. Δικαιολογητική βάση των εξαιρέσεων αποτελεί επίσης και η ιδιαίτερη φύση ορισμένων απαιτήσεων και δικαιωμάτων, που είτε είναι αντιτάξιμα κατά παντός τρίτου, είτε ανήκουν σε πρόσωπα των οποίων η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη είναι άξια ιδιαίτερης προστασίας, είτε συνδέονται με την εκπλήρωση υποχρεώσεων στα πλαίσια χρηματοοικονομικών συναλλαγών⁸³.

Τα συγκεκριμένα άρθρα εισάγουν διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ορισμένες από τις οποίες καθορίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο αποτελώντας πλήρεις κανόνες σύγκρουσης, ενώ άλλες απλώς ορίζουν ότι ένα ζήτημα δεν διέπεται από τη *lex*

⁸¹ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1023.

⁸² Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1023.

⁸³ Μαστρομανώλη Ε., «Ο νέος Κανονισμός ΕΕ 1346/2000»: Από την αποσπασματικότητα των εθνικών ρυθμίσεων προς ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό Δίκαιο της αφερεγγυότητας, ΔΕΕ 2001, 1220-1233, σελ. 1228.

concursum, οπότε το εφαρμοστέο δίκαιο πρέπει να ανευρεθεί κατ' εφαρμογή των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του *forum*⁸⁴. Οι τελευταίοι αυτοί κανόνες έχουν χαρακτηριστεί ως αρνητικοί κανόνες σύγκρουσης⁸⁵.

Τα ζητήματα που εξαιρούνται είναι τα ακόλουθα:

ι) Εμπράγματα δικαιώματα: Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του Κανονισμού η έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν θίγει εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, που βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος κατά την έναρξη της διαδικασίας⁸⁶. Η προστασία των δικαιωμάτων αυτών προϋποθέτει ότι έχουν συσταθεί πριν από την έναρξη της διαδικασίας και ότι τα περιουσιακά στοιχεία δεν έχουν μεταφερθεί με δόλο στον τόπο όπου βρίσκονται κατά την έναρξη της διαδικασίας⁸⁷. Πρόκειται για κανόνα που δεν προσδιορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο, αλλά εξαιρεί τα εμπράγματα δικαιώματα από το πεδίο εφαρμογής της *lex concursus*⁸⁸. Ο χαρακτηρισμός ενός δικαιώματος ως εμπράγματος, δεδομένου ότι δεν υπάρχει κοινοτικός ορισμός, πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες σύγκρουσης του *forum* πριν από τη διαδικασία αφερεγγυότητας, εκκαθάρισης ή εξυγίανσης⁸⁹. Πάντως, οι ενωσιακοί κανόνες θέτουν το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να κινηθεί ο ορισμός του εμπράγματος δικαιώματος. Σύμφωνα με την έκθεση *Virgos/Schmit* το εμπράγματο δικαίωμα χαρακτηρίζεται από την άμεση σχέση με το περιουσιακό στοιχείο ανεξάρτητα από το πρόσωπο του κυρίου του περιουσιακού στοιχείου και από τον απόλυτο χαρακτήρα του καθώς ο δικαιούχος του μπορεί να το επικαλεστεί *erga omnes*⁹⁰.

⁸⁴ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), *Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 179.

⁸⁵ Μιχαλόπουλο Γ., «Διασυννοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σελ. 172.

⁸⁶ Το άρθρο 5 λόγω της ατυχούς επιλογής λέξεων οδηγεί σε σύγχυση. Η διατύπωσή του δε σημαίνει απόλυτη, γενική ασυλία από τη διαδικασία αφερεγγυότητας. Στην περίπτωση που γινόταν δεκτό το αντίθετο θα δημιουργούνταν οι προϋποθέσεις ώστε να βαρύνονται ατομικά περιουσιακά αντικείμενα με – ενδεχομένως πλασματικές – εμπράγματα ασφάλειες και να «τοποθετούνται» στο κράτος μέλος το δίκαιο του οποίου προβλέπει το ελαφρύτερο, ασθενέστερο δικαίωμα προσβολής αυτών. Σκοπό όμως του Κανονισμού είναι μεταξύ άλλων η αποφυγή του *forum shopping*, βλ. Μουσταίρα Ε., *Ο Κανονισμός 1346/2000 για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας. Προβλήματα κατά την εφαρμογή του*, *ΕλλΔνη* 2004, 327-339, σελ. 329.

⁸⁷ Έκθεση *Virgos/Schmit*, αρ. 103 και 105.

⁸⁸ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), *Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 180.

⁸⁹ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), *Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 181.

⁹⁰ Έκθεση *Virgos/Schmit*, αρ. 103.

Περαιτέρω, η σχετική διάταξη του Κανονισμού περιέχει ενδεικτική απαρίθμηση των δικαιωμάτων που συνιστούν εμπράγματα δικαιώματα, και συγκεκριμένα αναφέρει: «α) το δικαίωμα απευθείας ή μέσω τρίτου διάθεσης περιουσιακού στοιχείου και ικανοποίησης από το τίμημα ή τις προσόδους του, ιδίως δυνάμει ενέχυρου ή υποθήκης· β) το αποκλειστικό δικαίωμα είσπραξης μιας απαιτήσεως, και δη το δικαίωμα το οποίο είναι ασφαλισμένο είτε με ενέχυρο, αντικείμενο του οποίου είναι η απαίτηση, είτε με εκχώρηση της απαιτήσεως αυτής· γ) το δικαίωμα διεκδίκησης του περιουσιακού στοιχείου εις χείρας οιουδήποτε κατέχοντος ή καρπούμενου αντίθετα προς την επιθυμία του δικαιούχου ή/και επιστροφής του στον διεκδικούντα· δ) το εμπράγματο δικαίωμα καρπώσεως περιουσιακού στοιχείου.». Ωστόσο, για το κατά πόσο η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος αποτελεί άκυρη, ακυρώσιμη ή ανενεργό δικαιοπραξία, επειδή κρίνεται ως επιβλαβής για τους πιστωτές, εφαρμόζεται η *lex concursus*⁹¹.

ii) Συμψηφισμός: Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Κανονισμού η έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν θίγει το δικαίωμα του πιστωτή να προτείνει συμψηφισμό απαιτήσεώς του προς την αντίστοιχη απαίτηση του οφειλέτη, εφόσον ο εν λόγω συμψηφισμός επιτρέπεται από το δίκαιο που διέπει την απαίτηση του αφερέγγυου οφειλέτη. Η δυνατότητα συμψηφισμού, όπως προαναφέρθηκε διέπεται καταρχήν από τη *lex concursus* και η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται διαζευκτικά μόνο αν η *lex concursus* στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν επιτρέπει τον συμψηφισμό⁹² και μόνο εφόσον το δικαίωμα συμψηφισμού και οι αμοιβαίες απαιτήσεις προϋπήρχαν της έναρξης της διαδικασίας – διαφορετικά εφαρμόζεται αποκλειστικά η *lex concursus*⁹³. Εξάλλου, η διάταξη αυτή δεν κωλύει τις αγωγές αναγνώρισης της ακυρότητας, ακύρωσης ή κήρυξης του ανενεργού της δικαιοπραξίας σύμφωνα με τη *lex concursus*, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 του Κανονισμού.

iii) Επιφύλαξη κυριότητας: Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Κανονισμού η έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά του αγοραστή περιουσιακού στοιχείου δεν θίγει τα δικαιώματα του πωλητή από επιφύλαξη κυριότητας, εάν, κατά την έναρξη της διαδικασίας, το περιουσιακό στοιχείο βρίσκεται σε κράτος μέλος διάφορο του κράτους έναρξης αλλά ούτε και το δικαίωμα του αγοραστή να αποκτήσει την

⁹¹ Άρθρο 4 παρ. 2 στοιχ. ιγ' Κανονισμού.

⁹² Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 109.

⁹³ Μιχαλόπουλο Γ., «Διασυνοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σελ. 178.

κυριότητα, αν ο πωλητής υπαχθεί στη διαδικασία μετά την παράδοση του περιουσιακού στοιχείου. Στην πρώτη περίπτωση το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται βάσει των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ενώ ο δεύτερος κανόνας περιλαμβάνει ομοιόμορφο κανόνα ουσιαστικού δικαίου⁹⁴. Ο Κανονισμός, πάντως, αποδέχεται πλήρως την εγκυρότητα της ρήτρας επιφύλαξης της κυριότητας, έτσι ώστε η πτώχευση του αγοραστή να μην εμποδίζει τον πωλητή να διεκδικήσει το πράγμα έναντι της ομάδας πιστωτών⁹⁵.

iv) Σύμβαση με αντικείμενο ακίνητο: Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Κανονισμού τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί σύμβασης που παρέχει δικαίωμα κτήσεως και καρπώσεως ακινήτου, διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο. Εφαρμόζεται δηλαδή στην περίπτωση των συμβάσεων αυτών η *lex rei sitae*.

v) Συστήματα πληρωμής και χρηματαγορές: Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του Κανονισμού τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμμετεχόντων σε σύστημα πληρωμών ή διακανονισμού ή σε χρηματαγορά, διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο που διέπει το εν λόγω σύστημα ή την αγορά. Η έννοια του συστήματος πληρωμών ή διακανονισμού ταυτίζεται με την έννοια του συστήματος στο άρθρο 2 στοιχ. α' της Οδηγίας 98/26/EK σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιολογίων⁹⁶. Ο ορισμός της έννοιας της χρηματαγοράς δε δίνεται, ωστόσο κατά την έκθεση Virgos/Schmit είναι η αγορά στην οποία διαπραγματεύονται χρηματοπιστωτικά μέσα, άλλα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και παράγωγα εμπορευμάτων, ενώ χαρακτηρίζεται από κανονικές συναλλαγές και όρους πρόσβασης και λειτουργίας και διέπεται από το

⁹⁴ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 112. Ο Μιχαλόπουλος Γ. υποστηρίζει ότι ο δεύτερος κανόνας αυτός ισχύσει ακόμη και σε περίπτωση αντίθετης συμφωνίας των μερών, βλ. Μιχαλόπουλο Γ., Διασυννοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σελ. 180. Αντίθετος ο Α. Μεταλληνός κατά τον οποίο η άποψη αυτή υπερβαίνει αδικαιολόγητα το νομοθετικό σκοπό του μέτρου, ο οποίος είναι η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του αγοραστή στην πώληση με επιφύλαξη κυριότητας, βλ. Μεταλληνό Α., Οι διεθνείς πτωχεύσεις, σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 183.

⁹⁵ Σταματιάδη Δ., «Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 και το ελληνικό διεθνές πτωχευτικό δίκαιο. Ζητήματα διεθνούς δικονομικού και εφαρμοστέου δικαίου», Κοινοδίκιον 2001, 413-445, σελ. 441-442.

⁹⁶ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 183.

δίκαιο κράτους μέλους περιλαμβανομένης της τυχόν εποπτεία της⁹⁷. Το δίκαιο, που διέπει το σύστημα ή τη χρηματαγορά, διέπει επίσης την ακυρότητα, ακύρωση ή κήρυξη του ανενεργού πληρωμών ή συναλλαγών.

vi) Συμβάσεις εργασίας: Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κανονισμού τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί σύμβασης και σχέσης εργασίας, διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο που τις διέπει. Η διάταξη αυτή έχει τεθεί, όπως αναφέρεται στο προοίμιο του Κανονισμού για τους σκοπούς της προστασίας των εργαζομένων και των σχέσεων εργασίας, ωστόσο κάθε άλλο νομικό ζήτημα περί του δικαίου αφερεγγυότητας, όπως, για παράδειγμα, η ενδεχόμενη προστασία των απαιτήσεων των εργαζομένων με προνόμια και το καθεστώς των προνομίων αυτών, επιλύεται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου άρχισε η διαδικασία αφερεγγυότητας (κύρια ή δευτερεύουσα)⁹⁸.

vii) Δικαιώματα επί πλοίου, ακινήτου ή αεροσκάφους: Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας σχετικά με τα δικαιώματα του οφειλέτη επί ακινήτου, πλοίου ή αεροσκάφους, τα οποία χρήζουν καταχωρίσεως σε δημόσιο βιβλίο, διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους το οποίο επιτάσσει την τήρηση του βιβλίου. Η εφαρμογή του δικαίου αυτού δεν είναι αποκλειστική αλλά σωρευτική με την *lex concursus* με την έννοια ότι οι επιπτώσεις της διαδικασίας επί των εν λόγω δικαιωμάτων σύμφωνα με την *lex concursus* εφαρμόζονται στο κράτος μέλος τήρησης του δημόσιου βιβλίου μόνο στο μέτρο που προβλέπονται από το δίκαιο του τελευταίου⁹⁹.

viii) Προστασία επωφελούμενου από επιβλαβή πράξη: Σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κανονισμού η δυνατότητα διαπίστωσης της ακυρότητας, ακυρωσίας ή του ανενεργού των επιβλαβών για όλους τους πιστωτές δικαιοπραξιών βάσει της *lex concursus* δεν ισχύει αν το πρόσωπο που επωφελείται από τη δικαιοπραξία αυτή αποδείξει ότι α) η δικαιοπραξία αυτή διέπεται από το δίκαιο κράτους μέλους άλλου από το κράτος έναρξης και β) ότι το δίκαιο του κράτους μέλους αυτού δεν παρέχει στη συγκεκριμένη περίπτωση κανένα μέσο προσβολής της δικαιοπραξίας αυτής. Προκειμένου να εφαρμοστεί αυτή η διάταξη πρέπει να μην υπάρχει καμία δυνατότητα προσβολής του κύρους της δικαιοπραξίας κατά τη *lex causae*, ούτε

⁹⁷ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 120.

⁹⁸ Προοίμιο, αιτιολογική σκέψη 28.

⁹⁹ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 130.

δηλαδή με τις διατάξεις του κοινού δικαίου ούτε με αυτές του πτωχευτικού δικαίου¹⁰⁰.

Σκοπός της διάταξης είναι η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των συναλλασσομένων, οι προσδοκίες των οποίων για το κύρος των δικαιοπραξιών του οφειλέτη κατά το εφαρμοστέο σε αυτές δίκαιο δεν πρέπει να ανατρέπονται από τις ρυθμίσεις της *lex concursus*. Ωστόσο, η λύση δίνει τη δυνατότητα στον οφειλέτη, του οποίου επίκειται η πτώχευση και τρίτων να συμπράξουν σε συμβάσεις εις βάρος των πιστωτών με επιλογή εφαρμοστέου δικαίου, κατά το οποίο οι συναλλαγές αυτές θα είναι έγκυρες ενόψει της ελευθερίας επιλογής εφαρμοστέου δικαίου στις συμβατικές ενοχές. Για το λόγο αυτό υποστηρίζεται ότι αν η *lex causae* της επιβλαβούς δικαιοπραξίας για τους πιστωτές είναι το δίκαιο τρίτου κράτους, η ακυρότητα, η ακυρωσία ή το ανενεργό της δικαιοπραξίας αυτής θα πρέπει να διέπονται αποκλειστικά από τη *lex concursus*¹⁰¹.

ix) Προστασία του αποκτώντος τρίτου: Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού εάν ο οφειλέτης, με δικαιοπραξία συναφθείσα μετά την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, διαθέσει εξ επαχθούς αιτίας ακίνητο ή πλοίο ή αεροσκάφος εγγραφόμενο υποχρεωτικά σε δημόσιο βιβλίο· ή κινητές αξίες, των οποίων προϋπόθεση ύπαρξης είναι η εγγραφή σε δημόσιο βιβλίο προβλεπόμενο εκ του νόμου, το κύρος της δικαιοπραξίας διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο ή το οποίο επιτάσσει την τήρηση του βιβλίου. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η προστασία της εμπιστοσύνης στα δημόσια βιβλία¹⁰².

x) Εκκρεμοδικία: Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Κανονισμού τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας επί εκκρεμούς δίκης ή εκκρεμούς διαιτητικής διαδικασίας που αφορά περιουσιακό στοιχείο ή δικαίωμα το οποίο αποτελεί τμήμα της περιουσίας του οφειλέτη, διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο εκκρεμεί η δίκη ή εδρεύει το διαιτητικό δικαστήριο. Σημασία έχει η εκκρεμοδικία να βρίσκεται σε άλλο κράτος. Δεν καταλαμβάνεται, όμως, από την

¹⁰⁰ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 184.

¹⁰¹ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 185.

¹⁰² Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 141.

αποκλειστική αυτή δικαιοδοσία εκκρεμοδικία ενώπιον δικαστηρίων τρίτου κράτους¹⁰³

ΣΤ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ

α) Γενικά

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 εδ. α' του Κανονισμού η κήρυξη της έναρξης μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας αναγνωρίζεται στο έδαφος όλων των άλλων κρατών μελών μόλις αρχίσει να παράγει τα αποτελέσματά της στο κράτος έναρξης. Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται η αρχή της άμεσης και καθολικής για όλο τον ενωσιακό χώρο αναγνώρισης των διαδικασιών αφερεγγυότητας, η οποία είναι αυτόματη, χωρίς να χρειάζεται καμία επιπλέον ενέργεια¹⁰⁴ και χωρίς τα άλλα κράτη μέλη να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν τη συγκεκριμένη απόφαση σε έλεγχο¹⁰⁵. Η απόφαση για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν απαιτείται να είναι δικαστική, αλλά μπορεί να είναι και διοικητική όπως προκύπτει από τον συνδυασμό του ορισμού της απόφασης με τον ορισμό του δικαστηρίου στο άρθρο 2 στοιχ. ε' και δ' αντίστοιχα¹⁰⁶. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τον ορισμό του χρόνου έναρξης της διαδικασίας στο άρθρο 2 στοιχείο στ', η απόφαση δεν απαιτείται να είναι τελεσίδικη, αλλά πρέπει να παράγει αποτελέσματα κατά το δίκαιο του Κράτους μέλους βάσει του οποίου εκδόθηκε¹⁰⁷.

Παρά τη γενική αρχή της αυτόματης και καθολικής αναγνώρισης τα κράτη μέλη δικαιούνται να μην αναγνωρίζουν διαδικασίες αφερεγγυότητας και να μην εκτελούν αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, εάν η αναγνώριση ή η εκτέλεση πρόκειται να παράγει αποτελέσματα προδήλως αντίθετα προς τη δημόσια τάξη¹⁰⁸ αυτού και δη τις θεμελιώδεις αρχές του ή τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του ατόμου που κατοχυρώνονται συνταγματικά, σύμφωνα με το άρθρο

¹⁰³ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1024.

¹⁰⁴ Μουσταίρα Ε., «Διαδικασίες αφερεγγυότητας στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως», ΕλλΔνη 2002, 1569-1578, σελ. 1576.

¹⁰⁵ Σταματιάδη Δ., «Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 και το ελληνικό διεθνές πτωχευτικό δίκαιο. Ζητήματα διεθνούς δικονομικού και εφαρμοστέου δικαίου», Κοινοδίκιον 2001, 413-445, σελ. 431.

¹⁰⁶ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 173.

¹⁰⁷ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 147.

¹⁰⁸ Για την έννοια της δημόσιας τάξης στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο βλ. Βρέλλη Σπ., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 125.

26 του Κανονισμού. Η επιφύλαξη αυτή της δημόσιας τάξης πρέπει να λειτουργεί σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις, όπως απαιτεί η χρήση του όρου «προδήλως»¹⁰⁹ και μπορεί να οδηγήσει στη μερική ή ολική άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης της απόφασης¹¹⁰. Η έννοια της δημόσιας τάξης είναι εθνική και καλύπτει τις θεμελιώδεις αρχές τόσο του ουσιαστικού όσο και του δικονομικού δικαίου¹¹¹. Έτσι, προστατεύει τους συμμετέχοντες στις διαδικασίες αφερεγγυότητας ώστε να εξασφαλίζεται η δίκαιη δίκη, ενώ ιδιαίτερη σημασία έχει η εξασφάλιση της ίσης μεταχείρισης και του δικαιώματος συμμετοχής των δανειστών σε διαδικασίες αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων¹¹². Στο πλαίσιο αυτό, στην υπόθεση Eurofood¹¹³ κρίθηκε ότι η προσβολή του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης αποτελεί λόγο άρνησης της αναγνώρισης διαδικασίας αφερεγγυότητας.

Εξάλλου, δεδομένου ότι η αναγνώριση των αποφάσεων των δικαστηρίων των κρατών μελών βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, οι λόγοι μη αναγνώρισης θα πρέπει να περιορίζονται στους απολύτως αναγκαίους. Όπως επισημαίνεται μάλιστα στο Προοίμιο του Κανονισμού σύμφωνα με την αρχή αυτή, θα πρέπει να επιλύεται η σύγκρουση που προκύπτει στην περίπτωση που οι δικαστικές αρχές δύο κρατών μελών θεωρούν ότι είναι αρμόδιες για την έναρξη της κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας και θα πρέπει να αναγνωρίζεται σε όλα τα άλλα κράτη μέλη η απόφαση του δικαστηρίου που προβαίνει πρώτο στην έναρξη διαδικασίας, χωρίς να έχουν τα άλλα κράτη μέλη τη δυνατότητα να υποβάλλουν την απόφαση αυτή σε έλεγχο.

Η γενική αυτή αρχή για αναγνώριση ισχύει για όλες τις διαδικασίες που αναφέρονται στα Παραρτήματα του Κανονισμού και ανοίγονται σε ένα Κράτος μέλος, ακόμα και αν λόγω της ιδιότητας του οφειλέτη (πχ. μη έμπορος) θα ήταν αδύνατη στα υπόλοιπα κράτη η κατ' αυτού έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Τέλος, δε συνιστά λόγο

¹⁰⁹ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 177.

¹¹⁰ Μιχαλόπουλο Γ., «Διασυνοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σελ. 163-164.

¹¹¹ Belohlavek A., “Ordre Public and Cross-Border Insolvency: Especially in Relation to Council Regulation (EC) No. 1346/2000 on Insolvency Proceedings”, Conference work paper, Joint conference of the WJA – World Jurist Association, Washington D.C. & WSM University Warsaw, Poland, March 24-27, 2015, διαθέσιμο σε http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2598979, σελ. 3, ο οποίος επισημαίνει τη δυσκολία διάκρισης των ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων του πτωχευτικού δικαίου στο διεθνές πλαίσιο.

¹¹² Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1026.

¹¹³ ΔΕΚ, 2.5.2006, Eurofood IFSC Ltd, C-341/04, Συλλ. 2006 I-03813.

μη αναγνώρισης η αμφισβήτηση της διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους μέλους της έναρξης της διαδικασίας¹¹⁴. Σε μια τέτοια περίπτωση αμφισβήτησης του τόπου, όπου βρίσκεται το κέντρο κύριων συμφερόντων, θα ισχύσει η πρώτη απόφαση κήρυξης διαδικασίας αφερεγγυότητας, αφού το δικαστήριο που θα επιληφθεί δεύτερο θα δεσμεύεται από την αυτόματη αναγνώρισή της, ενώ όποιος έχει έννομο συμφέρον να αμφισβητήσει τη διεθνή δικαιοδοσία του πρώτου δικαστηρίου μπορεί να ασκήσει ένδικο μέσο κατά της πρώτης απόφασης¹¹⁵.

β) Έννομες συνέπειες της αναγνώρισης της κύριας διαδικασίας

Σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 1 η αναγνώριση της απόφασης έναρξης κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας έχει ως συνέπεια την παραγωγή άνευ ετέρου σε κάθε άλλο κράτος μέλος των αποτελεσμάτων που ορίζει το δίκαιο του κράτους έναρξης. Πρόκειται για επέκταση των ουσιαστικών και δικονομικών αποτελεσμάτων της απόφασης έναρξης στα λοιπά κράτη μέλη, όπως αυτά προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους της έναρξης και όχι με εξομοίωση με διαδικασία αφερεγγυότητας σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους αναγνώρισης¹¹⁶. Έτσι είναι πιθανό η απόφαση έναρξης να παράγει στο κράτος αναγνώρισης πιο εκτεταμένα αποτελέσματα από την αντίστοιχη εγχώρια διαδικασία¹¹⁷. Τα αποτελέσματα της αναγνώρισης της κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας υπόκεινται σε δύο περιορισμούς: α) στους περιορισμούς που προβλέπει ο Κανονισμός (ιδίως στα άρθρα 5015 και β) στην περίπτωση έναρξης σ' αυτό το άλλο κράτος μέλος τοπικής διαδικασίας του άρθρου 3 παρ.2 του Κανονισμού. Η τελευταία ρύθμιση συμπληρώνεται με το άρθρο 16 παρ. 2 που ορίζει ότι η αναγνώριση της κύριας διαδικασίας δεν εμποδίζει την μεταγενέστερη έναρξη τοπικής διαδικασίας από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους.

¹¹⁴ Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 173.

¹¹⁵ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 202.

¹¹⁶ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 153.

¹¹⁷ Μιχαλόπουλο Γ., «Διασυννοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σελ. 156-157.

γ) Έννομες συνέπειες της αναγνώρισης της τοπικής διαδικασίας

Η τοπική διαδικασία αφερεγγυότητας από τη φύση της δεν απαιτεί καταρχήν την εξαγωγή των αποτελεσμάτων της σε άλλα κράτη μέλη, δεδομένου ότι καταλαμβάνει μόνο περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στο κράτος μέλος της έναρξής της. Η αναγνώρισή της συνίσταται σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 εδ. α' στο ότι τα αποτελέσματά της δεν μπορούν να αμφισβητηθούν σε άλλα κράτη μέλη.

δ) Αναγνώριση και εκτελεστικότητα άλλων αποφάσεων

Η αναγνώριση και εκτέλεση των άλλων αποφάσεων, δηλαδή εκείνων που δεν αφορούν την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, προβλέπεται στο άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή οι λοιπές αποφάσεις σχετικά με τη διεξαγωγή και την περάτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας, κύριας ή δευτερεύουσας, ο πτωχευτικός συμβιβασμός που εγκρίνεται από το δικαστήριο, οι αποφάσεις που αποτελούν άμεση απόρροια της διαδικασίας αφερεγγυότητας και έχουν στενό σύνδεσμο με αυτήν, ακόμη και αν εκδοθούν από άλλο δικαστήριο και οι αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων που λαμβάνονται μετά από την αίτηση έναρξης μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας ή σε σχέση με αυτήν αναγνωρίζονται αυτόματα σε όλα τα κράτη μέλη. Αντίθετα η εκτέλεσή τους διέπεται από τα σχετικά άρθρα του κανονισμού 1215/2012 Βρυξέλλες Ibis.

Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 3 του Κανονισμού, οι αποφάσεις, που εμπίπτουν στο άρθρο αυτό, δύνανται να μην τύχουν αναγνώρισης και εκτέλεσης, εφόσον η αναγνώριση και η εκτέλεση συνεπάγεται περιορισμό της ατομικής ελευθερίας ή του ταχυδρομικού απορρήτου, καθώς τα ζητήματα αυτά άπτονται των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τα μέλη προτίμησαν να διατηρήσουν τη διακριτική ευχέρεια της αναγνώρισης ή μη των σχετικών αποφάσεων. Ωστόσο η διάταξη αυτή δεν επαναλαμβάνεται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό.

Z. ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

α) Ο σύνδικος στις διαδικασίες αφερεγγυότητας

Ο Κανονισμός στο άρθρο 18, που εντάσσεται στο κεφάλαιο περί αναγνώρισης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, αναφέρεται στις εξουσίες του συνδίκου τόσο της κύριας όσο και της δευτερεύουσας διαδικασίας αφερεγγυότητας.

Ως προς τον κύριο σύνδικο, η αναγνώριση της κύριας διαδικασίας έχει ως αποτέλεσμα σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 την αυτόματη επέκταση των εξουσιών του στα λοιπά κράτη μέλη. Η επέκταση αυτή υπόκειται στον περιορισμό της τυχόν ύπαρξης τοπικής διαδικασίας αφερεγγυότητας ή της λήψης ασφαλιστικών μέτρων ενόψει της υποβολής αίτησης έναρξης τοπικής διαδικασίας. Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 18, κατά την άσκηση των εξουσιών του, ο διαχειριστής διαδικασίας αφερεγγυότητας πρέπει να τηρεί το δίκαιο του κράτους μέλους, στο οποίο προτίθεται να ενεργήσει, και δη τις διαδικασίες ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων. Το ζήτημα εάν η ρευστοποίηση πρέπει να διενεργηθεί με ιδιωτική πώληση ή με δημόσιο πλειστηριασμό διέπεται από τη *lex concursus*, αν όμως πρόκειται να λάβει χώρα δημόσιος πλειστηριασμός, αυτός διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους όπου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία¹¹⁸.

Οι εξουσίες αυτές του συνδίκου δεν περιλαμβάνουν μέτρα καταναγκασμού, εκτός αν έχουν διαταχθεί από δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους, ούτε δικαίωμα αποφάσεως επί νομικής διαδικασίας ή διαφοράς. Σε περίπτωση που οι συναλλασσόμενοι στο κράτος μέλος της αναγνώρισης δε συμμορφώνονται οικειοθελώς με τις εξουσίες του συνδίκου, αυτός θα πρέπει να αποταθεί στις αρχές του κράτους μέλους αναγνώρισης για την επιβολή τους¹¹⁹.

Ο σύνδικος της τοπικής διαδικασίας, ενόψει της φύσης της, ενεργεί καταρχήν μόνο στο κράτος μέλος έναρξης της. ωστόσο σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 2 του Κανονισμού οι αρμοδιότητες του επεκτείνονται σε άλλα κράτη μέλη σε δύο περιπτώσεις. Πρώτον ο σύνδικος δικαιούται, εντός των άλλων κρατών μελών, να επικαλείται δικαστικώς ή εξωδίκως το γεγονός ότι, μετά την έναρξη της διαδικασίας

¹¹⁸ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 164, Μιχαλόπουλο Γ., «Διασυνοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σελ. 186, Μεταλληνό Α., «Οι διεθνείς πτωχεύσεις», σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 175.

¹¹⁹ Έκθεση Virgos/Schmit, αρ. 164.

αφερεγγυότητας, κινητά περιουσιακά στοιχεία μεταφέρθηκαν από το κράτος έναρξης στο συγκεκριμένα άλλο κράτος μέλος και δεύτερον δικαιούται να ασκεί αγωγές πτωχευτικής ανάκλησης προς όφελος των πιστωτών.

Σε περίπτωση που ανοιχθεί σε άλλο κράτος μέλος δευτερεύουσα διαδικασία αφερεγγυότητας, ο κύριος σύνδικος και ο σύνδικος της δευτερεύουσας διαδικασίας έχουν υποχρέωση να συνεργάζονται, να ενημερώνονται αμοιβαία και να ανακοινώνουν αμελλητί κάθε πληροφορία που είναι δυνατόν να αποβεί χρήσιμη στην άλλη διαδικασία. Ο σκοπός της συνεργασίας τους είναι τελικά η προστασία των πιστωτών. Γι' αυτό εξάλλου ο Κανονισμός επιτρέπει στους συνδίκους της κυρίας και των δευτερευουσών διαδικασιών αφερεγγυότητας να αναγγέλλουν στις άλλες διαδικασίες τις απαιτήσεις, οι οποίες έχουν αναγγελθεί στη διαδικασία για την οποία διορίστηκαν αντιστοίχως διαχειριστές, εφόσον η αναγγελία είναι επωφελής για τους πιστωτές της διαδικασίας που εκπροσωπούν, και επιφυλασσομένου του δικαιώματος του κάθε πιστωτή να αντιταχθεί στην αναγγελία ή να την αποσύρει, εφόσον το εφαρμοστέο δίκαιο το επιτρέπει. (άρθρ. 31 παρ. 2 και 45 παρ. 2 αντίστοιχα).

β) Δημοσιότητα και καταχώριση

Ο Κανονισμός προβλέπει την τήρηση διατυπώσεων δημοσιότητας και καταχώρισης σε δημόσιο βιβλίο των αποφάσεων έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας σύμφωνα με τα άρθρα 21-22. Ουσιάδες όμως είναι ότι τόσο η τήρηση των διατυπώσεων αυτών όσο και η καταχώριση σε δημόσιο βιβλίο δεν αποτελούν προϋποθέσεις για την αναγνώριση των διαδικασιών αφερεγγυότητας και την αναγνώριση των εξουσιών του συνδίκου¹²⁰.

Πιο συγκεκριμένα, σε διατυπώσεις δημοσιότητας υποβάλλεται το ουσιαστικό περιεχόμενο της απόφασης για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας και της απόφασης διορισμού του συνδίκου, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1. Οι αποφάσεις αυτές δημοσιεύονται με αίτημα του συνδίκου σε όλα τα Κράτη μέλη σύμφωνα με τις ισχύουσες στο καθένα διατυπώσεις δημοσιότητας. Η δημοσίευση είναι υποχρεωτική στα κράτη μέλη όπου ο οφειλέτης έχει εγκατάσταση. Ο Κανονισμός 1346/2000 προβλέπει τη δημοσίευση μόνο με αίτημα του συνδίκου ενώ στον αναδιατυπωμένο προβλέπεται η δυνατότητα υποβολής του αιτήματος και από τον οφειλέτη.

¹²⁰ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1028.

Στο άρθρο 22 παρ. 1 του Κανονισμού 1346/2000 προβλέπεται η εγγραφή σε δημόσιο βιβλίο της απόφασης για την έναρξη κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας. Η πίστη των συναλλασσομένων που εμπιστεύονται καλόπιστα στο φαινόμενο των δημοσίων βιβλίων προστατεύεται στα κράτη μέλη κατά γενικό κανόνα¹²¹. Η απόφαση καταχωρίζεται με αίτημα του συνδίκου στα βιβλία μεταγραφών, στα μητρώα των εμπόρων και σε οποιοδήποτε άλλο δημόσιο βιβλίο τηρείται στα κράτη μέλη. Ο Κανονισμός επιτρέπει τα κράτη μέλη να προβλέπουν την υποχρεωτική εγγραφή σε δημόσιο βιβλίο και στην περίπτωση αυτή ο σύνδικος και κάθε αρμόδια αρχή λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει την εγγραφή¹²².

Τα έξοδα των δημοσιεύσεων και καταχωρίσεων θεωρούνται σύμφωνα με το άρθρο 23 έξοδα και δαπάνες της διαδικασίας.

Ο αναδιατυπωμένος Κανονισμός προβλέπει στο άρθρο 29 την εγγραφή σε δημόσιο βιβλίο όταν η καταχώριση είναι υποχρεωτική σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους στο οποίο υπάρχει εγκατάσταση του οφειλέτη και η εγκατάσταση είναι καταχωρισμένη σε δημόσιο μητρώο του κράτους αυτού, ή σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται ακίνητη περιουσία ανήκουσα στον οφειλέτη, απαιτείται η δημοσίευση στο κτηματολόγιο. Σε κάθε άλλη περίπτωση, σύμφωνα με τον αναδιατυπωμένο Κανονισμό ο διαχειριστής της διαδικασίας αφερεγγυότητας ή ο οφειλέτης, ο οποίος έχει τη διαχείριση της περιουσίας του μπορεί να ζητεί την καταχώριση των πληροφοριών αυτών σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, εφόσον το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο τηρείται το μητρώο επιτρέπει την εν λόγω καταχώριση.

γ) Μητρώα αφερεγγυότητας

Μια σημαντική αλλαγή που εισάγει ο αναδιατυπωμένος Κανονισμός είναι η δημιουργία σε κάθε κράτος μέλος μητρώων, στα οποία δημοσιεύονται πληροφορίες σχετικά με διαδικασίες αφερεγγυότητας («μητρώα αφερεγγυότητας») και ταυτόχρονα η δημιουργία, με εκτελεστικές πράξεις της Επιτροπής, αποκεντρωμένου συστήματος διασύνδεσης των μητρώων αφερεγγυότητας σύμφωνα με τα άρθρα 24 και 25. Όπως επισημαίνεται στο Προοίμιο του Κανονισμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποχρεούνται να δημοσιεύουν τις σχετικές πληροφορίες που αφορούν διασυνοριακές

¹²¹ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1028.

¹²² Άρθρο 22 παρ. 2 Κανονισμού.

διαδικασίες αφερεγγυότητας σε δημόσια προσπελάσιμο ηλεκτρονικό μητρώο προκειμένου να βελτιωθεί η ενημέρωση των οικείων πιστωτών και δικαστηρίων και να αποτραπεί η έναρξη παράλληλων διαδικασιών αφερεγγυότητας ενώ η διασύνδεση των μητρώων αφερεγγυότητας μέσω της διαδικτυακής πύλης της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνη είναι απαραίτητη για να διευκολυνθεί η πρόσβαση πιστωτών και δικαστηρίων άλλων κρατών μελών σε αυτές τις πληροφορίες¹²³.

Ο αναδιατυπωμένος Κανονισμός προβλέπει στο άρθρο 24 παρ. 2 τον ελάχιστο όγκο πληροφοριών προς δημοσίευση στα μητρώα αφερεγγυότητας, οι οποίες είναι: α) η ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, β) το δικαστήριο το οποίο κήρυξε την έναρξη της διαδικασίας και τον αριθμό της υπόθεσης, αν υπάρχει, γ) το είδος της προβλεπόμενης στο παράρτημα Α διαδικασίας αφερεγγυότητας που έχει αρχίσει και, κατά περίπτωση, τυχόν σχετική υποκατηγορία της διαδικασίας που έχει αρχίσει σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, δ) αν η δικαιοδοσία για την έναρξη της διαδικασίας θεμελιώνεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, στο άρθρο 3 παράγραφος 2 ή στο άρθρο 3 παράγραφος 4, ε) αν ο οφειλέτης είναι εταιρεία ή νομικό πρόσωπο, την επωνυμία του οφειλέτη, τον αριθμό μητρώου, την καταστατική έδρα ή, εφόσον διαφέρει, την ταχυδρομική διεύθυνση, στ) αν ο οφειλέτης είναι φυσικό πρόσωπο, είτε ασκεί ανεξάρτητη επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα είτε όχι, το όνομα του οφειλέτη, τον αριθμό μητρώου, εφόσον υπάρχει, και την ταχυδρομική του διεύθυνση ή, εφόσον η διεύθυνση προστατεύεται, τον τόπο και την ημερομηνία γέννησης του οφειλέτη, ζ) το επώνυμο, την ταχυδρομική ή την ηλεκτρονική διεύθυνση του διορισθέντος διαχειριστή της διαδικασίας αφερεγγυότητας, εφόσον υπάρχει, η) την προθεσμία για την αναγγελία απαιτήσεων, εφόσον υπάρχει, ή αναφορά στα κριτήρια υπολογισμού της, θ) την ημερομηνία περάτωσης της κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας, εφόσον υπάρχει, ι) το δικαστήριο ενώπιον του οποίου πρέπει να κατατίθεται προσφυγή κατά της απόφασης για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας σύμφωνα με το άρθρο 5 και, κατά περίπτωση, τη σχετική προθεσμία ή τα κριτήρια υπολογισμού της. Τα κράτη μέλη πάντως δεν εμποδίζονται να καταχωρίζουν και πρόσθετες πληροφορίες.

¹²³ Προοίμιο, αιτιολογική σκέψη 76.

δ) Πιστωτές

Ο Κανονισμός ρυθμίζει το ζήτημα της ενημέρωσης των πιστωτών και της αναγγελίας των απαιτήσεων τους. Μόλις αρχίσει η διαδικασία αφερεγγυότητας σε κράτος μέλος, το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους αυτού ή ο σύνδικος που έχει διοριστεί απ' το δικαστήριο αυτό ενημερώνει αμέσως τους γνωστούς αλλοδαπούς πιστωτές, σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 1. Η ενημέρωση αυτή γίνεται με την αποστολή, προς κάθε πιστωτή, σημειώματος το οποίο περιέχει τις τηρητέες προθεσμίες και τις κυρώσεις που προβλέπονται όσον αφορά τις προθεσμίες αυτές, το όργανο ή την αρχή προς την οποία διενεργείται η αναγγελία των απαιτήσεων και τα λοιπά ληπτέα μέτρα. Το σημείωμα αυτό αναφέρει επίσης κατά πόσον πρέπει να αναγγείλουν την απαίτησή τους οι προνομιούχοι ή οι έχοντες εμπράγματη ασφάλεια πιστωτές¹²⁴.

Στον αναδιατυπωμένο Κανονισμό προβλέπεται ότι το σημείωμα περιλαμβάνει επίσης αντίγραφο του τυποποιημένου εντύπου για την αναγγελία απαιτήσεων που αναφέρεται στο άρθρο 55 ή πληροφορίες για τον τόπο διάθεσης αυτού του εντύπου. Το τυποποιημένο αυτό έντυπο καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 88 και δημοσιεύεται στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και φέρει τον τίτλο «Ανακοίνωση διαδικασίας αφερεγγυότητας» σε όλες τις επίσημες γλώσσες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Αποστέλλεται στην επίσημη γλώσσα του κράτους έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας ή, εάν υπάρχουν πολλές επίσημες γλώσσες σε αυτό το κράτος μέλος, στην επίσημη γλώσσα ή μια από τις επίσημες γλώσσες του τόπου έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, ή σε άλλη γλώσσα την οποία το εν λόγω κράτος έχει δηλώσει ότι δέχεται σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 5, εφόσον θεωρείται ότι οι αλλοδαποί πιστωτές κατανοούν καλύτερα αυτή τη γλώσσα¹²⁵.

Όσον αφορά το δικαίωμα αναγγελίας των πιστωτών, κάθε πιστωτής του οποίου η συνήθης κατοικία, ο τόπος διαμονής ή η καταστατική έδρα βρίσκεται στην Ένωση, έχει σύμφωνα με το άρθρο 39 το δικαίωμα να αναγγείλει τις απαιτήσεις του σε κάθε διαδικασία αφερεγγυότητας που εκκρεμεί στην Ένωση και αφορά τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη. Αυτό ισχύει επίσης για τις φορολογικές αρχές και για τους οργανισμούς κοινωνικών ασφαλίσεων. Πρόκειται για κανόνα ουσιαστικού δικαίου που αφορά τους πιστωτές άλλου κράτους μέλους από εκείνο της έναρξης της

¹²⁴ Άρθρο 40 παρ. 2 του Κανονισμού.

¹²⁵ Άρθρο 54 του Αναδιατυπωμένου Κανονισμού.

διαδικασίας και αποσκοπεί στην αποφυγή αποκλεισμού του δικαιώματος αναγγελίας αυτών με δικαιολογία είτε ότι βρίσκονται εκτός επικράτειας κήρυξης της διαδικασίας είτε ότι διέπονται από το δημόσιο δίκαιο άλλου κράτους μέλους¹²⁶.

Σε περίπτωση έναρξης παράλληλης διαδικασίας αφερεγγυότητας ο Κανονισμός προβλέπει δικαιώματα των πιστωτών και διαμόρφωσής τους ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης¹²⁷. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 1 ο πιστωτής δικαιούται να αναγγείλει την απαίτησή τους στην κύρια ή σε οποιαδήποτε δευτερεύουσα διαδικασία. Έτσι, παρέχεται τον πιστωτή το δικαίωμα να αναγγείλει την απαίτησή του για δεύτερη φορά στη δευτερεύουσα διαδικασία και μάλιστα είτε άμεσα είτε μέσω του συνδίκου.

Για το λόγο αυτό, ο Κανονισμός προβλέπει κανόνες απόδοσης και καταλογισμού στα άρθρα 20 και 23 αντίστοιχα με σκοπό τη διαφύλαξη της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των πιστωτών στις παράλληλες διαδικασίες¹²⁸. Ειδικότερα, ο πιστωτής, με εξαίρεση τους εμπραγμάτως ασφαλισμένους και εκείνους που έχουν παρακρατήσει την κυριότητα, ο οποίος, μετά την έναρξη της κύριας διαδικασίας ικανοποίησε μερικώς ή ολικώς την απαίτησή του με περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη ευρισκόμενα σε άλλο κράτος μέλος, οφείλει να αποδώσει ότι έλαβε στον διαχειριστή της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Από την άλλη, καταλογισμός προβλέπεται για πιστωτή, ο οποίος έχει αναγγελθεί σε περισσότερες διαδικασίες και ικανοποίησε μέρος της απαίτησής του σε μία από αυτές, δεν έχει δικαίωμα συμμετοχής στις διανομές τις πραγματοποιούμενες στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας μέχρις ότου οι πιστωτές της ίδιας τάξης ή κατηγορίας

II. Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL (N. 3858/2010)

Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL για τη διασυνοριακή αφερεγγυότητα υιοθετήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1997. Υπήρξε προϊόν εργασιών που ξεκίνησαν ήδη από το 1995, όταν η UNCITRAL προχώρησε στη σύσταση Ομάδας Εργασίας,

¹²⁶ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1029.

¹²⁷ Κοτσίρη Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1029.

¹²⁸ Κοτσίρη Λ., Ο «Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1029.

καθήκον της οποίας θα ήταν η κατάρτιση ενός νομοθετικού προτύπου για τις διεθνείς διαδικασίες αφερεγγυότητας. Η Ομάδα Εργασίας αποτελείτο από αντιπροσώπους από 36 κράτη μέλη της UNCITRAL και 40 κράτη παρατηρητές, ενώ συμβουλευτικό ρόλο είχαν 13 διεθνείς οργανώσεις, τις οποίες εκπροσωπούσαν δικαστές, δικηγόροι και πιστωτές. Η πρόταση για το εγχείρημα αυτό πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια συνεδρίου οργανωθέντος από την UNCITRAL, τον Μάιο του 1992, με θέμα το «Ομοιόμορφο Εμπορικό Δίκαιο κατά τον 21ο αιώνα», πρόταση που επαναφέρθηκε σε επιστημονική συνάντηση, η οποία πραγματοποιήθηκε από την UNCITRAL τον Απρίλιο του 1994, σε συνεργασία με το INSOL (Διεθνής ένωση επαγγελματιών ασχολούμενων με τα ζητήματα της αφερεγγυότητας προσώπων), κατά τη διάρκεια της οποίας διατυπώθηκαν προτάσεις για τη μορφή που θα μπορούσαν να λάβουν οι εργασίες της UNCITRAL. Η διαβούλευση υπήρξε τόσο ευρεία, ακριβώς για το λόγο ότι οι διαφορές μεταξύ των εθνικών πτωχευτικών δικαίων και η σημασία που αποδίδουν σε αυτά τα κράτη δημιουργούσαν ανυπέβλητες δυσκολίες στην εύρεση ενός κοινού τύπου συμφωνίας. Το τελικό κείμενο το οποίο παρουσιάστηκε στην ετήσια σύνοδο της UNCITRAL υπήρξε προϊόν σημαντικών συμβιβασμών που αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό τις ως άνω ανησυχίες.

Επεξηγηματικά κείμενα: ήδη κατά την υιοθέτηση του Π.Ν. εγκρίθηκε η δημοσίευση ενός «Οδηγού για την Υιοθέτηση και Ερμηνεία του Π.Ν.», η τελευταία έκδοση του οποίου υιοθετήθηκε στις 18.7.2013 . Ο οδηγός αυτός, παρέχει σημαντικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του Π.Ν. σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και δη στις δικαστικές αρχές των κρατών, που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή του. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και ο οδηγός σχετικά με την Δικαστική Οπτική, που υιοθετήθηκε από την UNCITRAL την 01.07.2010.

Ο Πρότυπος Νόμος ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία μηχανισμών εναρμόνισης των δικαίων που είναι γνωστοί ως soft law, με την έννοια ότι συνίσταται απλώς από τον ΟΗΕ στους εθνικούς νομοθέτες να το ενσωματώσουν στο εσωτερικό τους δίκαιο, ώστε να επιτευχθεί διεθνής ομοιομορφία στα ζητήματα διεθνούς αναγνώρισης και συνεργασίας επί διασυνοριακών πτωχεύσεων. Συνεπώς ο εθνικός νομοθέτης ούτε υποχρεωμένος είναι να υιοθετήσει το πρότυπο αυτό, ακόμα δε και αν το πράξει, δύναται να επιφέρει όσες και όποιες τροποποιήσεις θεωρεί κατάλληλες προκειμένου να «εναρμονίσει» τις ρυθμίσεις του Π.Ν. στην εθνικό του δικαιοσύστημα . Στο χώρο του διεθνούς δικαίου δεν υπάρχει άλλωστε αντίστοιχη υποχρέωση με εκείνη της ενωσιακής αρχής της «αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνώρισης», η οποία επιτρέπει

την υιοθέτηση πιο παρεμβάτικων στις εθνικές έννομες τάξεις μέσωσν εναρμόνισης. Σε ένα περιβάλλον διεθνούς δικαίου, στο οποίο συμμετέχουν κράτη με σημαντικές αποκλίσεις νοοτροπίας και εθνικών νομικών παραδόσεων, ένα κείμενο εναρμόνισης είναι πιο δύσκολο να συμβιβάσει τις διαφορές και καταλήγει, ως εκ τούτου, να είναι πιο συντηρητικό, αντιστρόφως ανάλογα με το εύρος των σχέσεων που καλείται να ρυθμίσει. Έως σήμερα, ο Π.Ν. έχει υιοθετηθεί από 23 κράτη (μεταξύ των οποίων Η.Π.Α., Καναδάς, Αυστραλία, Ιαπωνία, Ν.Ζηλανδία). Η Ελλάδα ενσωμάτωσε τον Π.Ν. στο εθνικό της δίκαιο με το Ν. 3858/2010, μεταφέροντας αυτούσιο το κείμενο, το οποίο είναι πλέον για τα θέματα που ρυθμίζει, ισχύον ελληνικό δίκαιο.

Οι ρυθμίσεις του Π.Ν. δεν κατατείνουν στην εναρμόνιση του διεθνούς πτωχευτικού δικαίου αλλά δημιουργούν μόνο ένα πλαίσιο που θα επιτρέπει τη συνεργασία μεταξύ των επιλαμβανόμενων επί μιας διασυννοριακής διαδικασίας αφερεγγυότητας δικαιοδοσιών, με στόχο, όπως αναφέρεται και στο Προοίμιο του Π.Ν. την προώθηση α) της συνεργασίας μεταξύ των δικαστηρίων και των εν γένει αρμόδιων αρχών επί υποθέσεων διασυννοριακής πτώχευσης, β) της μεγαλύτερης ασφάλειας δικαίου, γ) της δίκαιης και αποτελεσματικής διαχείρισης περιπτώσεων διεθνούς πτώχευσης για την προστασία των συμφερόντων όλων των ενδιαφερομένων μερών, δ) της προστασίας και μεγιστοποίησης της αξίας των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη και ε) της διευκόλυνσης για τη διάσωση προβληματικών επιχειρήσεων με σκοπό την προστασία των επενδύσεων και τη διατήρηση των θέσεων εργασίας.

Ως προς τη σχέση μεταξύ των δύο νομοθετημάτων, ο Π.Ν. προσφέρει, κατά τη διατύπωση που χρησιμοποιείται στον Οδηγό για την Υιοθέτηση και την Εναρμόνιση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα συμπληρωματικό καθεστώς μεγάλης πρακτικής σημασίας που ρυθμίζει μεγάλο εύρος υποθέσεων διασυννοριακής συνεργασίας, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο του Κανονισμού. Αυτό που έχει προσαφθεί στον Κ.1346/2000, είναι ότι ρυθμίζει αποκλειστικά τις συνέπειες στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαδικασιών αφερεγγυότητας μη περιοριζόμενων σε ένα κράτος, χωρίς να περιλαμβάνει καμία απολύτως ρύθμιση για την «τύχη» των περιουσιακών στοιχείων ανήκοντων μεν στον κηρυσσόμενο σε διαδικασία αφερεγγυότητας, ευρισκόμενων δε εκτός του χώρου της ΕΕ. Υποστηρίζεται ότι αυτή η απουσία οιασδήποτε πρόβλεψης για τη διεθνή, πέρα από τα όρια της ένωσης, πτωχευτική διαδικασία ισοδυναμεί με εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας των διαδικασιών αφερεγγυότητας σε μια ευρύτερη του κράτους περιοχή, στην περιοχή δηλαδή του συνόλου των κρατών της ΕΕ. Το κενό αυτό

έρχεται να συμπληρώσει ο Π.Ν., στο άρθρο 3 του οποίου, άλλωστε, ορίζεται ότι στο βαθμό που διάταξη του Π.Ν. συγκρούεται με διεθνή υποχρέωση κράτους που τον έχει υιοθετήσει, οι διεθνείς υποχρεώσεις του κράτους οι απορρέουσες από συνθήκη ή συμφωνία υπερτερούν. Δεν τίθεται, επομένως, ζήτημα σύγκρουσης των δύο νομοθετικών κειμένων.

ΜΕΡΟΣ Γ'

Το Δίκαιο της Αφερεγγυότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Ι. Εισαγωγικά σχόλια

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, το Δίκαιο της Αφερεγγυότητας κλήθηκε κατά το 19^ο αιώνα να αντιμετωπίσει κυρίως τις οικονομικές δυσκολίες των εταιριών σιδηροδρόμων. Στο εν λόγω γεγονός ερείδεται και ο προσανατολισμός που έχει λάβει με την έμφαση να δίδεται συνακόλουθα στην αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν προβλήματα, παρά στον τομέα της εκκαθάρισης. Το δίκαιο των ΗΠΑ έχει εισφέρει πολλαπλώς στο Παγκόσμιο Δίκαιο της Αφερεγγυότητας, ιδιαίτερος σε ό,τι αφορά τη μεθοδολογία της αναδιοργάνωσης και εξυγίανσης των επιχειρήσεων¹²⁹. Το Δίκαιο της Αφερεγγυότητας στις ΗΠΑ είναι Ομοσπονδιακό Δίκαιο¹³⁰. Μετά από διαδοχικούς πτωχευτικούς κώδικες (1800, 1841, 1867 και 1898), σήμερα ισχύει ο Bankruptcy Code του 1978, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, ιδίως με την Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act 2005. Στον Κώδικα του 1978, έκδηλες είναι οι επιρροές από ευρωπαϊκές ιδέες, ιδίως της γαλλικής νομοθεσίας του 1967¹³¹. Ως θεμέλια της δομής της πτώχευσης στα πλαίσια του Αμερικανικού Δικαίου τίθενται: (i) η προσπάθεια αποφυγής των μειονεκτημάτων που απορρέουν από την εκκαθάριση, (ii) η επιβράβευση-ελάφρυνση του έντιμου οφειλέτη από τα βάρη της αφερεγγυότητας, με την ελπίδα της οικονομικής αναβίωσης, χωρίς την πίεση των προϋφιστάμενων χρεών, (iii) η εξασφάλιση της ταχείας και αποτελεσματικής διοίκησης της πτωχευτικής περιουσίας εντός περιορισμένων χρονικά περιόδων.

Υπό αυτό το πρίσμα, η εκκαθάριση θεωρείται ως μια εξαιρετική διαδικασία, ενώ το βάρος δίδεται στην κατεύθυνση της αποκατάστασης του οφειλέτη. Η υπαγωγή σε πτωχευτική διαδικασία σκοπό έχει περισσότερο την προστασία του οφειλέτη από τους δανειστές του παρά το αντίστροφο. Ως εκ τούτου, οι διαδικασίες που ανοίγουν μετά από αίτημα του οφειλέτη (voluntary cases) είναι συνηθέστερες εκείνων που ανοίγουν ύστερα από αίτημα δανειστών (involuntary cases). «Τα συμφέροντα

¹²⁹ Ν. Ρόκα, ΕΕμπΔ 2010, 269.

¹³⁰ Άρθρο 6 του Αμερικανικού Συντάγματος.

¹³¹ Ε. Περάκη, «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 28.

οφειλέτη-δανειστών-δημοσίου εξισορροπούνται μέσω κοινωνικών εκτιμήσεων της σημασίας τους»¹³².

Όσον αφορά τη δομή του Bankruptcy Code του 1978, τα κεφάλαια 1,3 και 5 περιέχουν διατάξεις που εφαρμόζονται σε όλες τις διαδικασίες. Εξέχουσας σημασίας είναι τα κεφάλαια 7 και 11 που αναφέρονται στην εκκαθάριση και αναδιοργάνωση των οφειλετών αντίστοιχα, φυσικών ή νομικών προσώπων, τα οποία και θα μας απασχολήσουν στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας.

II. ΟΦΕΙΛΕΤΕΣ: ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Όταν ο οφειλέτης υποβάλει αίτηση πτώχευσης, οι δανειστές δεν μπορούν να καταφύγουν σε δικαστήρια ή κατά άλλο τρόπο να απαιτήσουν αναγκαστική εκτέλεση. Στο πτωχευτικό δικαστήριο συγκεντρώνονται όλες οι σχέσεις (συλλογική διαδικασία) του οφειλέτη και επιλύονται κατά τρόπο συλλογικό. Σχεδόν σε όλες τις υποθέσεις την αίτηση πτώχευσης την υποβάλλει ο οφειλέτης, σε μια προσπάθεια άμυνας απέναντι στην απόπειρα συλλογής των περιουσιακών στοιχείων του από τους πιστωτές. Ο οφειλέτης μπορεί να επιλέξει μεταξύ της διαδικασίας του Κεφαλαίου 7 (ρευστοποίηση-liquidation) ή εκείνης του Κεφαλαίου 13 (“individuals with regular income”).

Στο πλαίσιο της διαδικασίας του Κεφαλαίου 7, ο οφειλέτης να μεν χάνει την περιουσία του, εξέρχεται όμως χωρίς υποχρεώσεις και μπορεί να ξεκινήσει νέο επάγγελμα (fresh start), διατηρώντας τα μεταπτωχευτικά εισοδήματά του¹³³. Οι ενέγγυοι πιστωτές έχουν την προτεραιότητα στην ικανοποίησή τους και πληρώνονται γενικά με το ποσό που αντιστοιχεί στην ασφαλισμένη απαίτησή τους ή με την αξία του collateral τους- με όποιο αξίζει λιγότερο. Αν το collateral αξίζει λιγότερο από την ασφαλισμένη απαίτηση, τότε η διαφορά των δύο καθίσταται μη ασφαλισμένη απαίτηση¹³⁴.

Αντίθετα, αν ο οφειλέτης επιλέξει τη διαδικασία του κεφαλαίου 13, θα κρατήσει την περιουσία του, θα πρέπει όμως να εκπονήσει σχέδιο (plan) ικανοποίησης των πιστωτών από τα μελλοντικά του εισοδήματα. Η διαδικασία του κεφαλαίου 13

¹³² Α. Λουκόπουλου, «Σύγχρονα προβλήματα του Πτωχευτικού Δικαίου και προτάσεις νομοθετικής ρυθμίσεως», 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, 1996.

¹³³ Ε. Περάκη, «Πτωχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 31

¹³⁴ Stephen J. Ware, “An overview of Bankruptcy law in the United States”, US Corner, International Corporate Rescue , Volume 9, Issue 5, p. 322

φαίνεται να ταιριάζει περισσότερο στους «υπερχρεωμένους καταναλωτές» (“individuals with regular income”).

III. ΟΦΕΙΛΕΤΕΣ: ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Οι εταιρείες μπορούν και αυτές με τη σειρά τους να επιλέξουν τη διαδικασία είτε του Κεφαλαίου 7 είτε του κεφαλαίου 11. Αν επιλέξουν την πρώτη, τότε οι δανειστές θα λάβουν όλη την περιουσία της εταιρείας. Στην εν λόγω περίπτωση το fresh start δεν έχει νόημα αφού ουσιαστικά η επιχείρηση έχει κλείσει, συνεπώς το ενδιαφέρον της διαδικασίας για τον οφειλέτη έγκειται στο να πεισθούν ο πιστωτές ότι δεν υπάρχουν άλλα περιουσιακά στοιχεία και επομένως η οφειλέτρια εταιρεία πρέπει να απαλλαγεί από τις διώξεις¹³⁵.

Αν η εταιρική επιχείρηση έχει προοπτικές προτιμάται αντιθέτως η διαδικασία του κεφαλαίου 11 (Reorganization). Το Κεφάλαιο 11 εισάγει μια πολύπλοκη αλλά σημαντική για την αμερικανική οικονομία διαδικασία που προσφέρει forum για την εκποίηση της επιχείρησης, την αναδιοργάνωσή της και τη μεταβολή της μετοχικής ιδιότητας της εταιρείας¹³⁶. Προς επίτευξη του σκοπού αυτού αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των πιστωτών και υποβάλλεται από την οφειλέτρια εταιρεία πλάνο (plan), το οποίο αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους πιστωτές. Οι πιστωτές και οι μέτοχοι ικανοποιούνται ανάλογα με τη σειρά που έχουν και εκτός πτώχευσης (absolute priority rule)¹³⁷. Το δικαστήριο δύναται βέβαια να μετατρέψει τη διαδικασία του ενός κεφαλαίου σε διαδικασία άλλου, στα πλαίσια της ευρείας δικαστικής ευχέρειας που χαρακτηρίζει τη διαδικασία της πτώχευσης υπό το Δίκαιο της Αφερεγγυότητας των ΗΠΑ.

IV. Διαδικασία Εξυγίανσης του Κεφαλαίου 11

Ο κώδικας προβλέπει διαδικασία εξυγίανσης (Κεφάλαιο 11) που αποτελείται από τρεις φάσεις: (α) τον σχεδιασμό και υποβολή του σχεδίου εξυγίανσης, (β) την ψηφοφορία των τάξεων των δικαιούχων που πλήττονται και (γ) τη δικαστική

¹³⁵ Douglas Baird, “Elements of Bankruptcy”, εκδ. 4^η, New York, Foundation Press 2006, σ. 19

¹³⁶ Stephen J. Ware, “An overview of Bankruptcy law in the United States”, US Corner, International Corporate Rescue, Volume 9, Issue 5, p. 324

¹³⁷ Ε. Περάκη, «Πτώχευτικό δίκαιο», εκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 32

επικύρωση του σχεδίου. Την εξυγίανση μπορεί να ζητήσει οποιαδήποτε επιχείρηση, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή της, το μονοπρόσωπο ή συλλογικό της χαρακτήρα. Ο όρος που χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό των διαδικασιών που εμπíμπουν στο Κεφάλαιο 11 του Πτωχευτικού Κώδικα των ΗΠΑ είναι εκείνος της «αναδιοργάνωσης»¹³⁸. Φυσικό πρόσωπο δεν μπορεί να αιτηθεί υπαγωγή στην πτώχευση του κεφαλαίου 11 ή οποιουδήποτε άλλου κεφαλαίου εφόσον, εντός των 180 προηγούμενων ημερών από την ημέρα που αιτείται την πτώχευση, είχε απορριφθεί προγενέστερη αίτηση του εξαιτίας σκόπιμης αδυναμίας παραστάσεως του στο δικαστήριο ή αδυναμίας συμμόρφωσης του προς αποφάσεις του δικαστηρίου. Παρομοίως, η ίδια απαγόρευση υφίσταται για τις περιπτώσεις που προηγούμενη αίτηση απορρίφθηκε λόγω της ικανοποίησης του αιτήματος των πιστωτών για ανάκτηση της περιουσίας τους - για την οποία ήταν εμπραγμάτως ασφαλισμένοι - από το δικαστήριο της πτώχευσης, κατά τις τελευταίες 180 ημέρες¹³⁹.

Επιπροσθέτως, κανείς δεν μπορεί να υπαχθεί στην κατηγορία του οφειλέτη του Κεφαλαίου 11 ή οποιουδήποτε άλλου Κεφαλαίου του Πτωχευτικού Κώδικα, αν δεν έχει λάβει προηγουμένως συμβουλές σε ζητήματα πιστώσεων από αναγνωρισμένη και αδειοδοτημένη υπηρεσία παροχής συμβουλών στα συναφή ζητήματα, είτε μεμονωμένα, είτε σε γκρουπ, εντός διαστήματος 180 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης¹⁴⁰. Προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις σε επείγουσες περιπτώσεις/περιπτώσεις ανάγκης καθώς για τις περιπτώσεις που ο σύνδικος της πτώχευσης αναφέρει ότι δεν υφίσταται επαρκής αριθμός αδειοδοτημένων φορέων παροχής των σχετικών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Εφόσον διαμορφωθεί ένα πλάνο διαχείρισης του χρέους κατά την παροχή των συμβουλών σε ζητήματα πιστώσεως, τότε το εν λόγω πλάνο οφείλει να κατατεθεί στο δικαστήριο.

V. Εκούσια και Ακούσια Πτώχευση

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η πρώτη φάση της διαδικασίας του Κεφαλαίου 11 απαιτεί την υποβολή σχεδίου εξυγίανσης στο δικαστήριο του τόπου της έδρας ή κατοικίας του οφειλέτη. Η πτώχευση μπορεί να είναι είτε εκούσια (voluntary) και να προκληθεί από τον οφειλέτη έστω και αν δεν είναι αφερέγγυος, είτε ακούσια, μη

¹³⁸ <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>.

¹³⁹ 11 U.S.C. § § 109(g), 362 (d)-(e).

¹⁴⁰ 11 U.S.C. § § 109, 111.

ηθελημένη, προκληθείσα από πιστωτές που πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές. (involuntary, 11 USC παρ. 303). Η ακούσια πτώχευση θα υπαχθεί είτε στη διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης του Κεφαλαίου 7 είτε στη διαδικασία της αναδιοργάνωσης (reorganization) του Κεφαλαίου 11.

Όσον αφορά την εκούσια πτώχευση, ο οφειλέτης οφείλει να συνυποβάλει στο δικαστήριο (i) πλάνο με το ενεργητικό και παθητικό του, (ii) πλάνο/χρονοδιάγραμμα με το τρέχον εισόδημα και τα τρέχοντα έξοδά του, (iii) σχέδιο με τις εκτελεστέες συμβάσεις και ενδεχόμενες μη ληξιπρόθεσμες συμβάσεις/μισθώσεις καθώς και (iv) δήλωση εισοδήματος. Πρόσθετα έγγραφα μπορεί να απαιτηθούν προκειμένου για οφειλέτες – φυσικά πρόσωπα καθώς και για συζύγους αυτών.

Μετά την υποβολή του αιτήματος για ελάφρυνση, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το Κεφάλαιο 11, ή στην περίπτωση της ακούσιας πτώχευσης, της καταχώρησης της διαταγής προς ελάφρυνση, ο οφειλέτης αυτομάτως προσλαμβάνει την ιδιότητα του «οφειλέτη υπό κατοχή»¹⁴¹. Ο όρος χαρακτηρίζει τον οφειλέτη που διατηρεί υπό τον έλεγχο και την κατοχή του τα περιουσιακά του στοιχεία ενώ λαμβάνει χώρα η διαδικασία της αναδιοργάνωσης του Κεφαλαίου 11, χωρίς το διορισμό επιβλέποντα εντολοδόχου. Ο οφειλέτης θα παραμείνει «οφειλέτης υπό κατοχή» μέχρι την αποδοχή του σχεδίου αναδιοργάνωσης που έχει υποβάλει, την απόρριψη ή μετατροπή του υπό τους όρους του Κεφαλαίου 7, ή το διορισμό επιβλέποντος εντολοδόχου του Κεφαλαίου 11¹⁴². Στην πράξη, ο διορισμός εντολοδόχου είναι σπάνιος και ο «οφειλέτης υπό κατοχή» λειτουργεί την επιχείρηση και επιτελεί πολλές από τις λειτουργίες που, υπό το φως άλλων κεφαλαίων, ανήκουν στον εντολοδόχο¹⁴³.

Κατά κανόνα, ο οφειλέτης καταθέτει επίσης στο δικαστήριο «δήλωση γνωστοποίησης» καθώς και πλάνο για την αναδιοργάνωση της επιχείρησης¹⁴⁴. Η «δήλωση γνωστοποίησης» περιλαμβάνει πληροφορίες αναφορικά με τα περιουσιακά στοιχεία, τα βάρη και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του οφειλέτη και αποσκοπεί στο να δοθεί η δυνατότητα στον πιστωτή να διαμορφώσει τεκμηριωμένη γνώμη σχετικά με το σχέδιο αναδιοργάνωσης του οφειλέτη. Η παροχή ή μη των εν λόγω πληροφοριών από τον οφειλέτη εμπίπτει στη δικαστική διακριτική ευχέρεια και η σχετική κρίση γίνεται ad hoc. Σε περιπτώσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η

¹⁴¹ “debtor in possession”. 11 U.S.C. § 1101.

¹⁴² <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>.

¹⁴³ 11 U.S.C. § 1107 (a).

¹⁴⁴ 11 U.S.C. § 1121, 1125

δήλωση γνωστοποίησης μπορεί να περιλαμβάνεται στο πλάνο αναδιοργάνωσης. Το σχέδιο οφείλει να περιέχει κατάταξη των απαιτήσεων και να αναφέρει τον τρόπο αντιμετώπισης κάθε τάξης δανειστών. Μετά την αποδοχή της δήλωσης γνωστοποίησης από το δικαστήριο, λαμβάνει χώρα ακρόαση στην οποία αποφασίζεται η αποδοχή ή μη του σχεδίου¹⁴⁵.

VI. Οφειλέτης υπό κατοχή του Κεφαλαίου 11

Το κεφάλαιο 11 χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης της επιχείρησης, η οποία μπορεί να έχει τη μορφή εταιρείας, προσωπικής εταιρείας (ατομικής επιχείρησης) ή σύμπραξης.

Η εταιρεία της πρώτης περίπτωσης έχει δική της νομική προσωπικότητα, ανεξάρτητη από τους ιδιοκτήτες της, τους μετόχους της. Η πτώχευση του κεφαλαίου 11 δεν θέτει σε κίνδυνο τα περιουσιακά στοιχεία των μετόχων, παρά μόνο την αξία της επένδυσής τους στη μετοχή της εταιρείας.

Στην περίπτωση της ατομικής επιχείρησης, ο ιδιοκτήτης της οποίας εμφανίζεται ως οφειλέτης, δεν υφίσταται αντιθέτως ξεχωριστή νομική προσωπικότητα επιχείρησης και οφειλέτη. Επομένως, η πτώχευση ατομικής επιχείρησης/προσωπικής εταιρείας περιλαμβάνει τόσο τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης όσο και τα προσωπικά περιουσιακά στοιχεία των οφειλετών/δανειστών¹⁴⁶.

Όπως και στην περίπτωση της επιχείρησης εταιρείας του πρώτου εδαφίου, η νομική προσωπικότητα μιας σύμπραξης εξακολουθεί να υφίσταται ανεξάρτητα από τους εταίρους της. Στην πτώχευση μιας σύμπραξης ωστόσο, τα περιουσιακά στοιχεία των εταίρων ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, για την αποπληρωμή των πιστωτών ή ενδέχεται ακόμη οι ίδιοι οι εταίροι να υποχρεωθούν να αιτηθούν αυτόνομα προστασίας από την πτώχευση.

Το τμήμα 1107 του Πτωχευτικού Κώδικα τοποθετεί τον «οφειλέτη υπό κατοχή» στη θέση του διαχειριστή, με τα δικαιώματα και τις εξουσίες του θεματοφύλακα του Κεφαλαίου 11 και απαιτεί από τον οφειλέτη τη διενέργεια όλων καθηκόντων του εντολοδόχου - εκτός των ερευνητικών. Τα σχετικά καθήκοντα, που οριοθετούνται στον Πτωχευτικό Κώδικα και στους Ομοσπονδιακούς Κανόνες της Πτωχευτικής Διαδικασίας, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τη διενέργεια λογιστικών ελέγχων στην

¹⁴⁵ 11 U.S.C. § 1128

¹⁴⁶ <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>.

περιουσία, την εξέταση και εναντίωση σε ενδεχόμενες απαιτήσεις τρίτων καθώς και την κατάθεση ενημερωτικών εκθέσεων, κατ' απαίτηση του δικαστηρίου και του θεματοφύλακα ή του διαχειριστή της πτώχευσης¹⁴⁷.

Ο «οφειλέτης υπό κατοχή» διαθέτει επίσης αρκετές από τις λοιπές εξουσίες και αρμοδιότητες του θεματοφύλακα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να προσλαμβάνει δικηγόρους, λογιστές, ορκωτούς ελεγκτές, εκπληστηριαστές ή άλλους επαγγελματίες προκειμένου να υποβοηθήσουν τον οφειλέτη στις περιπτώσεις αφερεγγυότητας. Άλλες αρμοδιότητες περιλαμβάνουν την υποβολή φορολογικών δηλώσεων καθώς και εκθέσεων που είτε είναι απαραίτητες είτε διατάσσονται από τα δικαστήρια μετά την επιβεβαίωση του πλάνου. Ο «U.S. σύνδικος» είναι αρμόδιος για τον έλεγχο και τη συμμόρφωση του οφειλέτη υπό κατοχή με τις απαιτήσεις αναφοράς.

VII. Ο Διαχειριστής της Πτώχευσης των ΗΠΑ

Ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ διαδραματίζει καίριο ρόλο στην παρακολούθηση και επίβλεψη της διαδικασίας του κεφαλαίου 11. Είναι αρμόδιος για τον έλεγχο του τρόπου λειτουργίας της επιχείρησης από τον «οφειλέτη υπό κατοχή» όπως και για την κατάθεση εκθέσεων λειτουργίας. Επιπροσθέτως, επιβλέπει τις αιτήσεις για αποζημίωση και αποκατάσταση από επαγγελματίες, σχέδια και δηλώσεις γνωστοποίησης που κατατίθενται στο δικαστήριο και συννενοείται με τις επιτροπές των πιστωτών. Παράλληλα, διοργανώνει συνάντηση των πιστωτών-συχνά αποκαλούμενη ως συνάντηση του τμήματος 341». Στο πλαίσιο της εν λόγω συνάντησης, τόσο ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ όσο και οι πιστωτές δύνανται να ζητήσουν ενόρκως από τον οφειλέτη να προβεί σε εξηγήσεις αναφορικά με τις πράξεις του, τη διαχείριση της περιουσίας και τη διοίκηση της πτωχευτικής υποθέσεως.

Ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ επιβάλλει επιπλέον ορισμένες απαιτήσεις διαφάνειας στον οφειλέτη υπό κατοχή, όπως την υποχρέωση αναφοράς του μηνιαίου εισοδήματός του καθώς και των εξόδων λειτουργίας, το άνοιγμα νέων τραπεζικών λογαριασμών, την πληρωμή των εργαζομένων καθώς και φόρων. Σύμφωνα με το νόμο, ο οφειλέτης υπό κατοχή υποχρεούται να καταβάλει τριμηνιαίως ένα ποσό στο διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ έως την μεταβολή ή απαλλαγή από την

¹⁴⁷ 11 U.S.C. § 1106, 1107

υπόθεση. Το σχετικό ποσό, το οποίο κυμαίνεται από 325 έως 30.000 δολάρια, καθορίζεται αναλόγως των αποταμιεύσεων του οφειλέτη στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα.

Εφόσον ο «οφειλέτης υπό κατοχή» αδυνατεί να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις αναφοράς του διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ ή με τις εντολές του δικαστηρίου της πτώχευσης, ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ δύναται να υποβάλει αίτημα προς το δικαστήριο για τη μετατροπή της πτωχευτικής διαδικασίας του Κεφαλαίου 11 σε διαδικασία άλλου κεφαλαίου του Πτωχευτικού κώδικα. Εναλλακτικά, μπορεί να ζητήσει την απόρριψη της υπόθεσης.

Στην Αλαμπάμα και τη Βόρειο Καρολίνα, οι διαχειριστές της πτώχευσης επιτελούν παρόμοιες λειτουργίες με εκείνες του διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ στις υπόλοιπες 48 πολιτείες. Το πρόγραμμα διαχείρισης της πτώχευσης επιβλέπεται από το Διοικητικό Γραφείο των Δικαστηρίων των ΗΠΑ, ενώ το πρόγραμμα διαχείρισης του διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ από το Τμήμα Δικαιοσύνης.

VIII. Επιτροπές Πιστωτών

Στο πλαίσιο του Κεφαλαίου 11, οι επιτροπές πιστωτών μπορούν να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο. Η επιτροπή διορίζεται από τον διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ και κατά κανόνα αποτελείται από μη εξασφαλισμένους πιστωτές που διατηρούν τις επτά μεγαλύτερες μη εξασφαλισμένες απαιτήσεις κατά του οφειλέτη¹⁴⁸. Μεταξύ των άλλων, η επιτροπή προβαίνει σε διαβουλεύσεις με τον οφειλέτη υπό κατοχή για τη διοίκηση της υπόθεσης, ερευνά τη συμπεριφορά του οφειλέτη και τη λειτουργία της επιχείρησης και συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου¹⁴⁹. Η επιτροπή πιστωτών μπορεί ακόμη, με τη σύμφωνη γνώμη του δικαστηρίου, να προσλάβει δικηγόρο ή άλλον επαγγελματία που θα τη βοηθήσει στην εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της. Ο ρόλος της επιτροπής πιστωτών είναι ιδιαίτερος σημαντικός λοιπόν στη διασφάλιση της χρηστής διοίκησης της επιχείρησης από τον «οφειλέτη υπό κατοχή».

¹⁴⁸ 11 U.S.C. § 1102

¹⁴⁹ 11 U.S.C. § 1103

ΙΧ. Διορισμός ή εκλογή ενός θεματοφύλακα ad hoc

Παρά το γεγονός ότι η πρόβλεψη θεματοφύλακα ad hoc είναι σπάνια στην πράξη στο πλαίσιο της πτώχευσης του Κεφαλαίου 11, το ενδιαφερόμενο μέρος ή ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ μπορεί να ζητήσει το διορισμό ενός ad hoc θεματοφύλακα ή εξεταστή καθ' οποιαδήποτε στιγμή πριν από την επιβεβαίωση της διαδικασίας. Το δικαστήριο, ύστερα από αίτημα του ενδιαφερόμενου μέρους ή του διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ, δύναται, κατόπιν ειδοποίησης και ακρόασης, να διατάξει το διορισμό κατά περίπτωση θεματοφύλακα (ad hoc) για λόγους όπως είναι η απάτη, η ατιμία, η ανεπάρκεια, η κακή διαχείριση ή αν κρίνει ότι με αυτό το τρόπο εξυπηρετούνται καλύτερα τα συμφέροντα των πιστωτών¹⁵⁰.

Περαιτέρω, ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ οφείλει να κινήσει τη σχετική διαδικασία εφόσον πιθανολογείται βέβαια ότι κάποιο από τα μέρη που διατηρεί τον έλεγχο του οφειλέτη «συμμετείχε σε απάτη, ατιμία, ή εγκληματική συμπεριφορά κατά τη διοίκηση του οφειλέτη ή κατά την κατάρτιση της οικονομικής έκθεσης πεπραγμένων.

Ο σύνδικος διορίζεται από τον διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ, ύστερα από διαβουλεύσεις ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα μέρη και υπό την αίρεση της αποδοχής του διορισμού του από το δικαστήριο. Εναλλακτικά, ο σύνδικος μπορεί να προκύψει κατόπιν εκλογής εφόσον κάποιος με έννομο συμφέρον ζητήσει την εκλογή του εντός 30 ημερών από την ημέρα που το δικαστήριο θα αποφασίσει το διορισμό θεματοφύλακα. Σε αυτή την περίπτωση, ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ διοργανώνει συνάντηση των πιστωτών προκειμένου να εκλέξουν το πρόσωπο που θα αναλάβει το ρόλο του θεματοφύλακα¹⁵¹.

Ο ad hoc διαχειριστής είναι υπεύθυνος για τη διοίκηση της περιουσίας και των ακινήτων, τη λειτουργία της επιχείρησης του πιστωτή και ανάλογα με την περίπτωση, για την υποβολή σχεδίου αναδιοργάνωσης. Το τμήμα 1106 του Πτωχευτικού Κώδικα απαιτεί την κατάθεση πλάνου από τον θεματοφύλακα σε «όσο το δυνατόν πιο σύντομο» χρονικά διάστημα. Σε διαφορετική περίπτωση, ο σύνδικος καλείται να αιτιολογήσει την μη υποβολή του σχεδίου εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος ή να

¹⁵⁰ 11 U.S.C. § 1104(a)

¹⁵¹ 11 U.S.C. § 1104(b)

αιτηθεί τη μετατροπή της υπόθεσης σε υπόθεση άλλου κεφαλαίου ή το κλείσιμό της¹⁵².

Μετά από αίτημα ενδιαφερόμενου μέρους ή του διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ, το δικαστήριο δύναται να τερματίσει το διορισμό του θεματοφύλακα και να επαναφέρει το δανειστή υπό κατοχή στη διοίκηση της πτωχευτικής περιουσίας, οποτεδήποτε πριν την κατακύρωση/επιβεβαίωση του τελικού σχεδίου.

X. Ο ρόλος του εξεταστή

Ο διορισμός εξεταστή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο 11 είναι σπάνιος. Ο ρόλος του εξεταστή είναι πιο περιορισμένος σε σχέση με αυτόν του θεματοφύλακα. Ο εξεταστής είναι εξουσιοδοτημένος να διενεργεί τις ερευνητικές/ανακριτικές λειτουργίες του θεματοφύλακα και οφείλει να υποβάλει δήλωση για κάθε έρευνα που έλαβε χώρα. Εφόσον ζητηθεί από το δικαστήριο ωστόσο, ο εξεταστής ενδέχεται να αναλάβει και τις αρμοδιότητες του θεματοφύλακα, τις οποίες το δικαστήριο έχει διατάξει τον οφειλέτη υπό κατοχή να μη διενεργήσει. Το δικαστήριο έχει την εξουσία να προσδιορίσει τα καθήκοντα του εξεταστή σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να ζητηθεί από τον εξεταστή να υποβάλει σχέδιο αναδιοργάνωσης, να διαπραγματευτεί ή να συνδράμει στη διαπραγμάτευση των μερών, να επιβλέψει το πλάνο του οφειλέτη ή να προσδιορίσει το κατά πόσον ορισμένες απαιτήσεις έχουν κατηγοριοποιηθεί εσφαλμένα. Επίσης, ενδέχεται να ζητηθεί από τον εξεταστή να αποφανθεί σχετικά με αντιρρήσεις ως προς αποδεικτικά στοιχεία αξιώσεων ή για το εάν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για την διενέργεια περαιτέρω νομικού ελέγχου. Επομένως, ο εξεταστής ενδέχεται να μην επιτελέσει καθήκοντα θεματοφύλακα στην πτωχευτική υπόθεση.

XI. Η αυτόματη αναστολή (the automatic stay)

Η παρούσα διαδικασία προβλέπει την αναστολή των διώξεων, αποφάσεων, συλλογικών διαδικασιών, κατασχέσεων και δικαιωμάτων ανάκτησης της περιουσίας από τους πιστωτές, αναφορικά με οποιαδήποτε χρέος ή αξίωση που ανέκυψε πριν την υποβολή αιτήματος για πτώχευση. Όπως συμβαίνει και στις περιπτώσεις άλλων κεφαλαίων του Πτωχευτικού Κώδικα, η υποχρέωση αποχής του πιστωτή από ενέργειες εις βάρος του οφειλέτη του Κεφαλαίου 11, τίθεται σε εφαρμογή με την

¹⁵² 11 U.S.C. § 1106(a)(5)

υποβολή του αιτήματος για πτώχευση¹⁵³. Ορισμένες πράξεις, οι οποίες απαριθμούνται στο άρθρο 362(β) του Κεφαλαίου 11 εκφεύγουν της εν λόγω απαγόρευσης. Η αυτόματη αποχή από τις διώξεις λειτουργεί ως σανίδα σωτηρίας για τον οφειλέτη, επιτρέποντας τη πραγματοποίηση διαπραγματεύσεων για την επίλυση της οικονομικής κατάστασης και θέσης του οφειλέτη.

Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ο ασφαλισμένος πιστωτής μπορεί να λάβει δικαστική απόφαση για εξαίρεση από το καθεστώς της αυτομάτου αποχής. Για παράδειγμα, όταν ο οφειλέτης δεν διαθέτει ίδια κεφάλαια στην περιουσία και η το σύνολο της περιουσίας δεν είναι απαραίτητο στο πλαίσιο της αποτελεσματικής αναδιοργάνωσης της επιχείρησης, ο ασφαλισμένος δανειστής μπορεί να επιδιώξει απόφαση από το δικαστήριο που θα του επιτρέψει να κατάσχει την περιουσία, να την πουλήσει και να καρπωθεί τα έσοδα¹⁵⁴.

XII. Υποβολή σχεδίου αναδιοργάνωσης

Ο οφειλέτης έχει στη διάθεσή του 120 ημέρες, εντός των οποίων διατηρεί το αποκλειστικό δικαίωμα υποβολής σχεδίου αναδιοργάνωσης-διαφορετική η ρύθμιση προκειμένου για οφειλέτες που ανήκουν στη κατηγορία των μικρών επιχειρήσεων. Το εν λόγω διάστημα, εντός του οποίου έχει το αποκλειστικό προνόμιο υποβολής σχεδίου αναδιοργάνωσης μπορεί να παραταθεί ή να μειωθεί κατόπιν δικαστικής απόφασης, δεν δύναται όμως σε καμία περίπτωση να ξεπεράσει τους 18 μήνες¹⁵⁵. Μετά την ολοκλήρωση του ως άνω χρονικού διαστήματος αποκλειστικότητας, ο πιστωτής ή ο ad hoc σύνδικος, μπορούν να υποβάλουν πλέον ανταγωνιστικό σχέδιο/πλάνο. Αντιθέτως, ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ δεν μπορεί να καταθέσει σχέδιο αναδιοργάνωσης.

Μια διαδικασία αφερεγγυότητας στα πλαίσια του κεφαλαίου 11 μπορεί να παραταθεί για αρκετά χρόνια, σε περίπτωση που το δικαστήριο, ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ, η επιτροπή ή άλλο ενδιαφερόμενο μέρος δεν προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την έγκαιρη διεκπεραίωση της υπόθεσης. Το δικαίωμα των πιστωτών για την υποβολή ανταγωνιστικού σχεδίου αναδιοργάνωσης παρέχει κίνητρο στον οφειλέτη να καταστρώσει σχέδιο εντός της περιόδου αποκλειστικότητας που διαθέτει

¹⁵³ 11 U.S.C. § 362(a)

¹⁵⁴ 11 U.S.C. § 362(d)

¹⁵⁵ 11 U.S.C. § 1121(d)

και λειτουργεί ως ανάχωμα σε ενδεχόμενη υπέρμετρη καθυστέρηση της πτωχευτικής διαδικασίας.

Πριν από την επικύρωση του σχεδίου αναδιοργάνωσης και δεδομένου του γεγονότος ότι αρκετές από τις λειτουργίες της επιχείρησης εξακολουθούν να υφίστανται, είναι δυνατόν να υποβληθούν διάφορα αιτήματα. Τα συνηθέστερα στην πράξη είναι εκείνα με τα οποία επιδιώκεται η άρση του καθεστώτος της αυτόματης αναστολής, η δυνατότητα χρήσης εξασφαλίσεων υπό τη μορφή χρηματικών αποθεμάτων ή εξεύρεση πιστώσεων. Οι καθυστερήσεις που συχνά παρατηρούνται στην αποδοχή του σχεδίου αναδιοργάνωσης, οδηγούν πολλές φορές τους πιστωτές στην υποβολή αιτημάτων όπως η άρση των αναστολών, η μετατροπή της πτωχευτικής υπόθεσης σε υπόθεση του κεφαλαίου 7 ή στην ολική απόρριψη της υπόθεσης.

XIII. Αξιώσεις

Ο πτωχευτικός κώδικας ορίζει ως αξίωση: (i) την απαίτηση για καταβολή, (ii) τη δίκαιη ικανοποίηση σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων που ενδέχεται να δώσουν λαβή σε απαίτηση για καταβολή¹⁵⁶. Σε γενικές γραμμές, κάθε πιστωτής, του οποίου η αξίωση δεν έχει αναγγελθεί (scheduled), ή είναι εγγεγραμμένη ως αμφισβητούμενη, ενδεχόμενη ή μη ρευστοποιημένη, οφείλει να αποδείξει από που πηγάζει η αξίωσή του προκειμένου να αντιμετωπιστεί ως πιστωτής με δικαίωμα ψήφου στο σχέδιο αναδιοργάνωσης και σε ενδεχόμενη διανομή περιουσίας που θα επακολουθήσει. Η εδώ περιγραφείσα επιταγή παροχής αποδεικτικών στοιχείων δεν κρίνεται αντιθέτως επιβεβλημένη εφόσον η απαίτηση του πιστωτή έχει ήδη αναγγελθεί αφού η αναγγελία εκ μέρους του οφειλέτη συνιστά αποδεικτικό μέσο της εγκυρότητας και της ισχύος των σχετικών απαιτήσεων¹⁵⁷.

Στην περίπτωση που ένας πιστωτής που έχει αναγγελθεί αποφασίσει να εγείρει τη σχετική αξίωση, η έγκυρη υποβολή της αξίωσης υπερσκελίζει οποιαδήποτε σειρά αναγγελίας της ίδιας αξίωσης. Ο πιστωτής είναι πλέον επιφορτισμένος με το καθήκον του έγκαιρου προσδιορισμού της απαίτησής του στον πίνακα του οφειλέτη. Ο οφειλέτης με τη σειρά του πρέπει να ειδοποιήσει τους πιστωτές η σειρά των οποίων ενδεχομένως να μεταβλήθηκε στον πίνακα κατάταξης. Η σχετική ειδοποίηση οφείλει ακόμη να περιλαμβάνει υπόδειξη προς τους πιστωτές σε σχέση με τα δικαιώματά

¹⁵⁶ 11 U.S.C. § 101(5)

¹⁵⁷ 11 U.S.C. § 1111

τους για έγερση αξιώσεων καθώς και για τον κίνδυνο που ελλοχεύει ως προς ενδεχόμενη απώλεια του δικαιώματος ψήφου στο πλάνο αναδιοργάνωσης του οφειλέτη ή στη συμμετοχή σε μέλλουσα διανομή.

Όταν ο οφειλέτης προβαίνει σε τροποποίηση του πίνακα υποχρεώσεων/παθητικού, προκειμένου να προσθέσει έναν πιστωτή ή να μεταβάλει τη φύση μίας αξίωσης, οφείλει παράλληλα να ενημερώνει ως προς τη σχετική αλλαγή οποιαδήποτε οντότητα που ενδεχομένως επηρεάζεται.

XIV. Μετατροπή ή απόρριψη του σχεδίου αναδιοργάνωσης

Ο οφειλέτης μίας διαδικασίας αφερεγγυότητας στο πλαίσιο του κεφαλαίου 11 διαθέτει μία φορά το απόλυτο δικαίωμα μεταβολής της πτωχευτικής διαδικασίας σε διαδικασία του κεφαλαίου 7 εκτός εάν: α) ο οφειλέτης δεν είναι οφειλέτης υπό κατοχή, β) η πτωχευτική διαδικασία ξεκίνησε ως ακούσια διαδικασία του κεφαλαίου 11 και γ) η διαδικασία μετατράπηκε σε διαδικασία του κεφαλαίου 11 χωρίς προηγούμενο αίτημα του οφειλέτη¹⁵⁸. Ο οφειλέτης αντιθέτως δεν διαθέτει το απόλυτο δικαίωμα απόρριψης του σχεδίου αναδιοργάνωσης κατόπιν αιτήματός του.

Ένα μέρος με έννομο συμφέρον, δύναται με «αιτιολογημένο αίτημα» να ζητήσει την απόρριψη ή μετατροπή της διαδικασίας του κεφαλαίου 11 σε διαδικασία του κεφαλαίου 7. Εφόσον έχει προηγηθεί του αιτήματος ειδοποίηση και ακρόαση, το δικαστήριο οφείλει να μετατρέψει ή να απορρίψει το σχέδιο, λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο με τον οποίο εξυπηρετούνται καλύτερα τα συμφέροντα των πιστωτών και η διαχείριση της περιουσίας. Δεν θα πράξει τούτο μόνο στη περίπτωση που εντοπίσει ότι η ζητηθείσα μετατροπή ή απόρριψη δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα των πιστωτών και της πτωχευτικής περιουσίας¹⁵⁹. Εναλλακτικά, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι ο διορισμός θεματοφύλακα του κεφαλαίου 11 ή εξεταστή εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντα των πιστωτών και της περιουσίας.

Στο τμήμα 1112 (b) (4) του Πτωχευτικού Κώδικα απαριθμούνται παραδείγματα αιτιών προς υποστήριξη της απόρριψης ή της μετατροπής, μεταξύ των οποίων: (i) η απόδειξη από το μέρος που κινεί τη μετατροπή ότι υφίσταται συμπληρωματική ή διαρκής απώλεια της περιουσίας, δίχως μάλιστα να υπάρχει βάσιμη πιθανολόγηση αποκατάστασης, (ii) η κακοδιαχείριση της περιουσίας, (iii) η αδυναμία διατήρησης

¹⁵⁸ 11 U.S.C. § 1112 (a)

¹⁵⁹ 11 U.S.C. § 1112 (b)

ασφάλειας η οποία εκθέτει σε κίνδυνο την περιουσία ή το κοινό, (iv) η χρήση χρηματικών διαθεσίμων/ασφαλειών κατά τρόπο επιβλαβή προς τα συμφέροντα του πιστωτή, χωρίς προηγούμενη έγκρισή του.

XV. Η δήλωση αποκάλυψης

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ο οφειλέτης οφείλει να υποβάλει γραπτή δήλωση γνωστοποίησης/αποκάλυψης και να λάβει την έγκριση του δικαστηρίου προκειμένου να γίνει ψηφοφορία επί του σχεδίου αναδιοργάνωσης. Η δήλωση αποκάλυψης θα πρέπει να παρέχει επαρκείς πληροφορίες αναφορικά με το χειρισμό των υποθέσεων του οφειλέτη ώστε να επιτρέψει στον κάτοχο μιας απαίτησης ή επιτοκίου να προβεί σε αιτιολογημένη εκτίμηση επί του σχεδίου¹⁶⁰. Προκειμένου περί μικρών επιχειρήσεων, το δικαστήριο δύναται να κρίνει ότι το σχέδιο περιέχει από μόνο του επαρκείς πληροφορίες και ότι δεν είναι απαραίτητη η υποβολή συμπληρωματικής δήλωσης αποκάλυψης.

Μετά την υποβολή της δήλωσης αποκάλυψης, το δικαστήριο οφείλει να διενεργήσει ακρόαση προκειμένου να εκτιμήσει αν πρέπει να εγκριθεί ή όχι η εν λόγω δήλωση. Η αποδοχή ή απόρριψη του σχεδίου αναδιοργάνωσης παγώνει συνήθως προσωρινά μέχρι την έγκριση της γραπτής δήλωσης αποκάλυψης από το δικαστήριο¹⁶¹.

Μετά την αποδοχή της δήλωσης αποκάλυψης, το μέρος που προετοίμασε το σχέδιο αναδιοργάνωσης πρέπει να αποστείλει στο διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ, στους πιστωτές και στους κατόχους μετοχών εμπραγμάτων ασφαλειών τα εξής: (i) το σχέδιο αναδιοργάνωσης ή αποδοχή περίληψης αυτού από το δικαστήριο, (ii) τη δήλωση αποκάλυψης, εγκεκριμένη από το δικαστήριο, (iii) ειδοποίηση αναφορικά με το χρόνο εντός του οποίου δύναται να υποβληθεί η αποδοχή ή η άρνηση του σχεδίου και (iv) κάθε άλλη πληροφορία που μπορεί να υποδείξει το δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένης κάθε πρότασης για την αποδοχή της δήλωσης αποκάλυψης από το δικαστήριο ή την αποδοχή της περίληψης.

Επιπλέον, ο οφειλέτης οφείλει να αποστείλει στους πιστωτές και στους κατόχους εμπραγμάτων ασφαλειών που έχουν δικαίωμα ψήφου επί του σχεδίου/ων αναδιοργάνωσης: (i) ειδοποίηση σχετικά με τον προβλεπόμενο χρόνο για την υποβολή των ενστάσεων, (ii) ειδοποίηση σχετικά με την ημερομηνία και την ώρα της

¹⁶⁰ 11 U.S.C. § 1125

¹⁶¹ 11 U.S.C. § 1125(b)

ακρόασης για την επικύρωση του σχεδίου αναδιοργάνωσης, (iii) σχέδιο ψηφοφορίας για την αποδοχή ή απόρριψη του σχεδίου και , κατά περίπτωση, πρόσκληση προς τους πιστωτές να υποδείξουν την προτίμησή τους ανάμεσα στα προτεινόμενα σχέδια (εφόσον υφίστανται περισσότερα του ενός). Προκειμένου περί μικρών επιχειρήσεων, το δικαστήριο ενδεχομένως να εγκρίνει υπό όρους ένα σχέδιο αναδιοργάνωσης, το οποίο θα πρέπει να λάβει τελική έγκριση μετά από ειδοποίηση, υποβολή δήλωσης αποκάλυψης και διενέργειας ακρόασης για την επικύρωσή του¹⁶².

XVI. Αποδοχή του σχεδίου αναδιοργάνωσης

Σε προγενέστερο σημείο του παρόντος έργου, επισημάνθηκε ότι μόνον ο οφειλέτης μπορεί να καταθέσει σχέδιο αναδιοργάνωσης εντός 120 ημερών από την υποβολή της αίτησης πτωχεύσεως (ή από την ημερομηνία διαταγής για ελάφρυνση, στην περίπτωση της ακούσιας πτώχευσης). Το δικαστήριο δύναται να χορηγήσει παράταση της αποκλειστικής αυτή προθεσμίας για διάστημα που δεν υπερβαίνει συνολικά τους 18 μήνες από την υποβολή της αίτησης. Συμπληρωματικά, ο οφειλέτης έχει στη διάθεσή του 180 ημέρες μετά την υποβολή της αίτησης πτωχεύσεως προκειμένου να λάβει τις απαραίτητες εγκρίσεις για το σχέδιό του¹⁶³. Το δικαστήριο μπορεί να παρατείνει(μέχρι 20 μήνες συνολικά) ή να μειώσει το αποκλειστικό διάστημα αποδοχής του σχεδίου του οφειλέτη για αιτιολογημένο λόγο. Στην πράξη, οι οφειλέτες επιδιώκουν την παράταση της προθεσμίας τόσο για την υποβολή του σχεδίου όσο και για την αποδοχή του προκειμένου να έχουν στη διάθεσή τους δύο μήνες και να επιζητήσουν την αποδοχή του σχεδίου τους προτού κατατεθεί κάποιο άλλο σχέδιο αναδιοργάνωσης.

Εφόσον το διάστημα για την αποδοχή του σχεδίου αναδιοργάνωσης του οφειλέτη εκπνεύσει, τα υπόλοιπα μέρη με έννομο συμφέρον στην υπόθεση, όπως η επιτροπή των πιστωτών ή ο πιστωτής, μπορούν να υποβάλουν το δικό τους σχέδιο. Το σχέδιο αυτό μπορεί πλέον να αντιπαρατεθεί με το σχέδιο του οφειλέτη. Εάν έχει προσληφθεί-οριστεί σύνδικος, τότε εκείνος υποβάλλει σχέδιο, έκθεση στην οποία εξηγεί γιατί δεν θα υποβάλει σχέδιο ή καταθέτει πρόταση για τη μετατροπή ή

¹⁶² 11 U.S.C. § 1125(f)

¹⁶³ 11 U.S.C. § 1121

αποδοχή της πτωχευτικής διαδικασίας¹⁶⁴. Τα σχέδια αυτά υπόκεινται στις ίδιες απαιτήσεις γνωστοποίησης/ανακάλυψης με το σχέδιο του οφειλέτη.

Υπό το φώς του κεφαλαίου 11, είναι επιτρεπτή η κατάθεση σχεδίου για την εκκαθάριση της εταιρείας. Το πλάνο του κεφαλαίου 11 επιτρέπει μάλιστα την εκκαθάριση της εταιρείας με συχνά ευνοϊκότερους όρους από εκείνους της εκκαθάρισης του κεφαλαίου 7. Επιτρέπει επίσης στους πιστωτές να διαδραματίσουν πιο ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων και στη διανομή των εσόδων απ' ό,τι η διαδικασία του κεφαλαίου 7.

Το τμήμα 1123(α) του Πτωχευτικού Κώδικα απαριθμεί τις υποχρεωτικές διατάξεις του σχεδίου του κεφαλαίου 11 ενώ το τμήμα 1123(β) τις προαιρετικές. Το τμήμα 1123(α)(1) επιβάλλει την υπόδειξη των τάξεων των απαιτήσεων και των συμφερόντων που πρέπει να ικανοποιηθούν στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης. Το σχέδιο αναδιοργάνωσης, πρέπει να κατηγοριοποιεί τους κατόχους αξιώσεων ως (i) ασφαλισμένους πιστωτές, (ii) μη ασφαλισμένους που πρέπει να ικανοποιηθούν κατά προτεραιότητα, (iii) γενικώς μη ασφαλισμένους πιστωτές και (iv) εμπραγμάτως ασφαλισμένους πιστωτές.

Σύμφωνα με το τμήμα 1126(c) του Πτωχευτικού Κώδικα, μια ολόκληρη τάξη πιστωτών θεωρείται ότι έχει αποδεχθεί το σχέδιο αναδιοργάνωσης εφόσον το πλάνο γίνει αποδεκτό από πιστωτές που κατέχουν τουλάχιστον τα 2/3 σε ποσότητα και περισσότερες από τις μισές αξιώσεις/απαιτήσεις σε αριθμό, στη σχετική τάξη.

Περαιτέρω, το τμήμα 1127(α) δίνει τη δυνατότητα σε εκείνον που κατέθεσε το σχέδιο αναδιοργάνωσης να το τροποποιήσει ανά πάσα στιγμή, πριν την τελική του αποδοχή, αρκεί να πληροί σε κάθε περίπτωση τις απαιτήσεις του Κεφαλαίου 11. Όταν μια προτεινόμενη τροποποίηση έχει γίνει αποδεκτή κατόπιν ψηφοφορίας και το δικαστήριο κρίνει, μετά από ακρόαση, ότι αυτή η τροποποίηση δεν επηρεάζει ουσιαστικά την αντιμετώπιση κάποιου πιστωτή που δεν έχει συναινέσει γραπτώς σε αυτή, τότε η τροποποίηση θεωρείται ότι έχει γίνει αποδεκτή από όλους τους πιστωτές που είχαν αποδεχθεί το σχέδιο προηγουμένως. Εάν αντιθέτως η προτεινόμενη τροποποίηση επιδρά ουσιαστικά στις απαιτήσεις/αξιώσεις των πιστωτών που δεν είχαν παράσχει την έγκρισή τους, τότε πρέπει να λάβει χώρα νέα ψηφοφορία.

Δεδομένου ότι είναι δυνατή η κατάθεση προς αποδοχή περισσότερων του ενός σχεδίων, κάθε προτεινόμενο σχέδιο και τροποποίηση οφείλει να είναι χρονολογημένο

¹⁶⁴ 11 U.S.C. § 1106(a)(5)

και να προσδιορίζεται από το όνομα της οντότητας ή των οντοτήτων που καταθέτουν το πλάνο ή την τροποποίηση. Όταν περισσότερα σχέδια πληρούν τις προδιαγραφές προς έγκριση, το δικαστήριο αξιολογεί τα σχέδια με βάση την προτίμηση των πιστωτών και των εμπραγμάτως ασφαλισμένων.

Κάθε μέρος με έννομο συμφέρον δικαιούται να υποβάλει ένσταση ή αντίρρηση στην κατακύρωση του σχεδίου. Ο Πτωχευτικός Κώδικας προβλέπει τη πραγματοποίηση ακροάσεως από το δικαστήριο, ύστερα από προειδοποίηση. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει εναντίωση προς το προτεινόμενο σχέδιο αναδιάρθρωσης, το δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί για το κατά πόσον το σχέδιο προτάθηκε σύμφωνα με την καλή πίστη και νομίμως. Πριν την παροχή της τελικής έγκρισης, το δικαστήριο οφείλει να διασφαλίσει την απαρέγκλιτη τήρηση και συμμόρφωση με όλες τις απαιτήσεις που τίθενται στο τμήμα 1129 του Πτωχευτικού Κώδικα, ακόμη και αν δεν υπάρχουν άλλες αντιρρήσεις.

Προκειμένου να κατακυρώσει/αποδεχτεί το πλάνο, το δικαστήριο πρέπει να διαπιστώσει ότι το πλάνο: (i) είναι βιώσιμο, (ii) έχει προταθεί με βάση την καλή πίστη και ότι (iii) το σχέδιο αναδιοργάνωσης συμβαδίζει με τις επιταγές του πτωχευτικού κώδικα. Προκειμένου να ικανοποιηθεί η απαίτηση της βιωσιμότητας του πλάνου, το δικαστήριο θα πρέπει να διαπιστώσει συγκεκριμένα ότι το σχέδιο δεν θα ακολουθηθεί από εκκαθάριση της εταιρείας(εκτός και αν αυτός είναι ο σκοπός του σχεδίου) ή από περαιτέρω οικονομική αναδιάρθρωση/αναδιοργάνωση.

XVII. Η διαδικασία του κεφαλαίου 7 του Πτωχευτικού Κώδικα

Η πτωχευτική διαδικασία του κεφαλαίου 7 δεν απαιτεί την υποβολή σχεδίου αποπληρωμής των χρεών όπως συμβαίνει στα πλαίσια του κεφαλαίου 13. Αντιθέτως, ο σύνδικος της πτώχευσης συγκεντρώνει και πουλάει τα φορολογητέα περιουσιακά στοιχεία και χρησιμοποιεί τις προσόδους προκειμένου να ικανοποιηθούν οι πιστωτές, σύμφωνα με τις διατάξεις του Πτωχευτικού Κώδικα. Μέρος της περιουσίας του οφειλέτη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εγγραφή υποθήκης ή ενεχύρου. Επιπροσθέτως, ο οφειλέτης μπορεί να κρατήσει μέρος της περιουσίας, το οποίο εξαιρείται της φορολόγησης. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, ο σύνδικος θα προβεί στη ρευστοποίηση των υπολοίπων περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Η υποβολή αίτησης πτωχεύσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας του κεφαλαίου 7 μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της περιουσίας του οφειλέτη.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης για υπαγωγή στη διαδικασία αφερεγγυότητας που ρυθμίζει το κεφάλαιο 7 έχουν τόσο φυσικά πρόσωπα, όσο και συμπράξεις, εταιρείες ή άλλες επιχειρηματικές οντότητες¹⁶⁵. Η διαδικασία του άρθρου 7 είναι διαθέσιμη στις ως άνω κατηγορίες οφειλετών, ανεξαρτήτως του ποσού που οφείλουν ή του αν είναι φερέγγυοι. Ένα φυσικό πρόσωπο δεν δύναται ωστόσο να αιτηθεί την υπαγωγή στη διαδικασία του κεφαλαίου 7 ή οποιουδήποτε άλλου κεφαλαίου, εάν έχει προηγηθεί απόρριψη αντίστοιχου αιτήματός του κατά τις 180 προηγούμενες ημέρες λόγω αδυναμίας να παρουσιαστεί στο δικαστήριο που του καταλογίζεται ή αδυναμία συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του δικαστηρίου ή εάν οφειλέτης απέρριψε τη προηγηθείσα διαδικασία¹⁶⁶. Επιπλέον, προκειμένου ένας ιδιώτης/φυσικό πρόσωπο να μπορέσει να υπαχθεί στη διαδικασία του κεφαλαίου 7, θα πρέπει να έχει λάβει συμβουλές από αναγνωρισμένη και πιστοποιημένη υπηρεσία παροχής συμβουλών σε θέματα πιστώσεως κατά τις 180 προηγούμενες ημέρες¹⁶⁷. Προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις από τον εν λόγω κανόνα, ιδίως σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης.

Στα πλαίσια του Κεφαλαίου 7, η άφεση από τα χρέη προβλέπεται μόνον για τα φυσικά πρόσωπα, όχι για συμπράξεις ή επιχειρήσεις¹⁶⁸. Παρά το γεγονός ότι, επί φυσικών προσώπων, μια διαδικασία του κεφαλαίου 7 καταλήγει συνήθως σε απαλλαγή από τα χρέη, το δικαίωμα στην άφεση των χρεών δεν είναι απόλυτο και ορισμένες κατηγορίες χρεών εξακολουθούν να υφίστανται. Η απαλλαγή από τα χρέη δεν σβήνει επιπλέον τα εμπράγματα βάρη στην περιουσία.

XVIII. Λειτουργία του Κεφαλαίου 7

Η διαδικασία του κεφαλαίου 7 εκκινεί με την υποβολή αιτήματος του οφειλέτη προς το δικαστήριο της πτώχευσης στην περιοχή όπου ο οφειλέτης έχει την κατοικία του (εάν είναι φυσικό πρόσωπο) ή όπου είναι οργανωμένη η επιχείρηση ή έχει την έδρα της ή τα κύρια περιουσιακά της στοιχεία (επί νομικών προσώπων). Μαζί με την αίτηση υπαγωγής στη διαδικασία του κεφαλαίου 7, ο οφειλέτης συνυποβάλλει (i) πίνακα με τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις του, (ii) πίνακα με το τρέχον εισόδημά του και τα έξοδά του, (iii) φορολογική δήλωση και (iv) πίνακα με τα συμβόλαια προς εκτέλεση και πιθανές ανεξόφλητες μισθώσεις. Οι οφειλέτες

¹⁶⁵ 11 U.S.C. § 101 (41), 109(b)

¹⁶⁶ 11 U.S.C. § 109 (g), 362(d)

¹⁶⁷ 11 U.S.C. § 109, 111

¹⁶⁸ 11 U.S.C. § 727(a)

οφείλουν να παραδώσουν στον θεματοφύλακα που έχει οριστεί για τη συγκεκριμένη υπόθεση, φωτοτυπία με φορολογικές επιστροφές ποσών και αντίγραφα των πιο πρόσφατων φορολογικών δηλώσεων¹⁶⁹. Φυσικά πρόσωπα, οφειλέτες με καταναλωτικά δάνεια, υποβάλλονται σε επιπλέον απαιτήσεις δημοσιότητας.

Ο οφειλέτης πρέπει να παράσχει ακόμη τα ακόλουθα στοιχεία: (i) λίστα με όλους τους πιστωτές, τη φύση και το ποσό των απαιτήσεών τους, (ii) την πηγή, το ποσό και τη συχνότητα του εισοδήματός του, (iii) λίστα με το σύνολο της περιουσίας του και (iv) λεπτομερή λίστα με τα μηνιαία έξοδα διαβίωσής του. Οι σύζυγοι υπόκεινται σε διπλή υποχρέωση προσκόμισης των σχετικών στοιχείων.

Ανάμεσα στους πίνακες/προγράμματα που θα καταθέσει ένας οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο, συγκαταλέγεται και ο πίνακας της αφορολόγητης ύλης. Ο Πτωχευτικός Κώδικας επιτρέπει στον ιδιώτη οφειλέτη να προστατεύσει μέρος της περιουσίας του από τις απαιτήσεις των πιστωτών, εφόσον εντάσσεται στην κατηγορία της αφορολόγητης ύλης σύμφωνα με το ομοσπονδιακό δίκαιο της αφερεγγυότητας ή σύμφωνα με το πολιτειακό δίκαιο της έδρας του οφειλέτη¹⁷⁰. Αρκετές είναι οι πολιτείες που έχουν εκμεταλλευτεί τη σχετική διάταξη του Πτωχευτικού Κώδικα. Σε ορισμένες δικαιοδοσίες, ο ιδιώτης οφειλέτης μπορεί να επιλέξει ανάμεσα στις απαλλαγές που προβλέπει το ομοσπονδιακό δίκαιο και σε εκείνες του πολιτειακού δικαίου. Πρόκειται λοιπόν για μία από τις περιπτώσεις που το πολιτειακό δίκαιο επηρεάζει άμεσα την πτωχευτική διαδικασία.

Η υποβολή αίτησης υπαγωγής στη διαδικασία του κεφαλαίου 7 παγώνει (automatically stays) τις ενέργειες συλλογής της περιουσίας του οφειλέτη. Από το εν λόγω πάγωμα εξαιρούνται ορισμένες ενέργειες που απαριθμούνται στο τμήμα 11 U.S.C. § 362(b), ενώ σε άλλες περιπτώσεις το πάγωμα έχει προσωρινό χαρακτήρα. Το αυτόματο πάγωμα/αναστολή δεν απαιτεί κάποια δικαστική απόφαση αλλά επέρχεται αυτοδικαίως. Για την περίοδο που διαρκεί, οι πιστωτές δεν δύνανται να καταθέσουν ή να συνεχίσουν μηνύσεις ή αγωγές. Ο γραμματέας/υπάλληλος της πτώχευσης ειδοποιεί όλους τους πιστωτές του οφειλέτη για την υπαγωγή στη πτωχευτική διαδικασία του κεφαλαίου 7.

Ανάμεσα σε 21 και 40 ημέρες από την υποβολή της αίτησης, ο σύνδικος της υπόθεσης (ad hoc σύνδικος) οφείλει να συγκαλέσει συνάντηση με τους πιστωτές. Σε αυτή τη συνάντηση, ο σύνδικος και οι πιστωτές υποβάλλουν ερωτήσεις προς τον

¹⁶⁹ 11 U.S.C. § 521(a)

¹⁷⁰ 11 U.S.C. § 522(b)

οφειλέτη, ο οποίος υποχρεούται να απαντήσει ενόρκως. Ο οφειλέτης υποχρεούται εκ του νόμου να παραστεί και να απαντήσει στις σχετικές ερωτήσεις¹⁷¹. Εντός 10 ημερών από τη συνάντηση των πιστωτών, ο U.S. σύνδικος συντάσσει έκθεση προς το δικαστήριο, αναφέροντας τυχόν παράβαση επί της διαδικασίας.

Η συνεργασία ανάμεσα στον οφειλέτη και τον θεματοφύλακα είναι πολύ σημαντική. Ο Πτωχευτικός Κώδικας επιβάλλει στον θεματοφύλακα να υποβάλει όλες τις απαραίτητες ερωτήσεις προς τον οφειλέτη προκειμένου να εξακριβωθεί ότι ο τελευταίος είναι ενήμερος για τις επιπτώσεις που απορρέουν από την έναρξη της διαδικασίας του κεφαλαίου 7. Ιδίως, πρέπει να ενημερωθεί ως προς τις επιπτώσεις στο ιστορικό της πιστοληπτικής του ικανότητας, στην ικανότητά του να καταθέσει αίτηση στο πλαίσιο άλλου κεφαλαίου του πτωχευτικού κώδικα καθώς και για τις συνέπειες από ενδεχόμενη επιβεβαίωση του χρέους. Ορισμένοι θεματοφύλακες παραδίδουν γραπτώς τις πληροφορίες πριν από τη συνάντηση των πιστωτών ώστε να διασφαλίζεται η γνώση του οφειλέτη ως προς τα σχετικά ζητήματα. Προκειμένου να διασφαλίζεται η προσωπική ανεξαρτησία και η ευθυκρισία των δικαστών, δεν επιτρέπεται στους τελευταίους να είναι παρόντες στη συνάντηση των πιστωτών¹⁷².

Εφόσον ο οφειλέτης επιθυμεί την πλήρη απαλλαγή/άφεση από τα χρέη του, τότε θα πρέπει να αιτηθεί τη μετατροπή της διαδικασίας του κεφαλαίου 7 σε διαδικασία των κεφαλαίων 11,12 ή 13 –αρκεί να έχει και τη δυνατότητα υπαγωγής στο νέο κεφάλαιο. Προϋπόθεση για την εθελούσια αυτή μετατροπή της διαδικασίας από τον οφειλέτη είναι να μην έχει προηγηθεί μετατροπή της διαδικασίας από άλλο κεφάλαιο σε εκείνη του κεφαλαίου 7¹⁷³. Ο οφειλέτης δεν δύναται να προβαίνει επομένως σε διαδοχικές μεταβολές διαδικασιών από ένα κεφάλαιο του πτωχευτικού κώδικα σε άλλο.

XIX. Ο ρόλος του ad hoc θεματοφύλακα/θεματοφύλακα της υποθέσεως

Μετά την υποβολή αιτήματος για το άνοιγμα της διαδικασίας αφερεγγυότητας στο πλαίσιο του κεφαλαίου 7, ο διαχειριστής της πτώχευσης των ΗΠΑ (ή το δικαστήριο της πτώχευσης στην Αλαμπάμα και τη Βόρεια Καρολίνα) διορίζει έναν ανεξάρτητο ad hoc θεματοφύλακα για να διοικήσει την υπόθεση και να προβεί στη ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που δεν εξαιρούνται αυτής¹⁷⁴. Εφόσον όλα

¹⁷¹ 11 U.S.C. § 343

¹⁷² 11 U.S.C. § 341(c)

¹⁷³ 11 U.S.C. § 706(a)

¹⁷⁴ 11 U.S.C. § 701, 704

τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη είναι εξαιρετέα ή έχουν εγγραφεί σε αυτά υποθήκες ή άλλα βάρη, ο σύνδικος συντάσσει έκθεση «μη υπάρξεως περιουσίας» προς το δικαστήριο. Σε αυτή την περίπτωση δεν θα υπάρξει διανομή προς τους ανασφάλιστους πιστωτές. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι περισσότερες περιπτώσεις που αφορούν οφειλέτες φυσικά πρόσωπα είναι περιπτώσεις με «έλλειψη περιουσίας». Σε περίπτωση πάντως που υφίσταται περιουσία μετά την ικανοποίηση των ενέγγυων πιστωτών, οι δανειστές που δεν είναι ασφαλισμένοι οφείλουν να υποβάλουν τις απαιτήσεις τους στο δικαστήριο εντός 90 ημερών από την πρώτη ημερομηνία που προσδιορίστηκε για τη συνάντηση με τους πιστωτές.

Στην τυπική περίπτωση, της μη υπάρξης περιουσίας, οι πιστωτές δεν χρειάζεται να υποβάλουν αποδεικτικά στοιχεία για τις αξιώσεις τους αφού δεν θα υπάρξει διανομή. Εάν ο σύνδικος ανακτήσει εν συνεχεία περιουσιακά στοιχεία προς διανομή σε ανασφάλιστους πιστωτές, τότε το δικαστήριο της πτώχευσης θα ειδοποιήσει σχετικώς τους πιστωτές και θα παράσχει πρόσθετο χρόνο προκειμένου να προσκομιστούν αποδεικτικά των αξιώσεων στοιχεία. Παρά το γεγονός ότι οι ενέγγυοι πιστωτές δεν υποχρεούνται να καταθέσουν αποδείξεις των αξιώσεών τους στο πλαίσιο μιας διαδικασίας του κεφαλαίου 7, ορισμένες φορές αυτό πράττουν σχετικώς προς πλήρη διασφάλιση των συμφερόντων τους.

Ο κύριος ρόλος του θεματοφύλακα του άρθρου 7 έγκειται στη ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που δεν εξαιρούνται από αυτή κατά τρόπο που να μεγιστοποιεί τη διανομή στους πιστωτές του οφειλέτη που δεν είναι ασφαλισμένοι. Ο σύνδικος το πετυχαίνει αυτό πουλώντας τη περιουσία του οφειλέτη εφόσον εκείνη είναι ελεύθερη από βάρη ή εάν αξίζει περισσότερο από οποιαδήποτε ασφάλεια ή βάρος που έχει εγγραφεί σε αυτή. Ο σύνδικος διαθέτει επίσης την εξουσία να ανακτήσει χρήματα ή περιουσιακά αντικείμενα με άλλους τρόπους όπως: παραμερίζοντας ευνοϊκές μεταγραφές προς πιστωτές που έγινε σε διάστημα 90 ημερών πριν από την υποβολή της αίτησης ή διαγράφοντας ασφάλειες και άλλες μεταγραφές που έλαβαν χώρα πριν την υποβολή της αίτησης οι οποίες δεν πραγματοποιήθηκαν εγκύρως σύμφωνα με το πτωχευτικό δίκαιο. Επιπροσθέτως, εάν ο οφειλέτης είναι επιχείρηση, το δικαστήριο της πτώχευσης μπορεί να εξουσιοδοτήσει τον θεματοφύλακα να αναλάβει τη λειτουργία/διοίκηση της εταιρείας

για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, εφόσον πιθανολογείται βασίμως ότι η διοίκησή του θα ωφελήσει τους πιστωτές και θα αυξήσει τη ρευστοποιήσιμη περιουσία¹⁷⁵.

Το τμήμα 726 του Πτωχευτικού Κώδικα ορίζει τους κανόνες που διέπουν τη διανομή της περιουσίας. Σύμφωνα με το τμήμα 726, υπάρχουν έξι τάξεις απαιτήσεων και κάθε τάξη οφείλει να ικανοποιηθεί πλήρως προκειμένου να ικανοποιηθεί η επόμενη. Ο οφειλέτης θα πληρωθεί μόνον εφόσον όλες οι κατηγορίες των πιστωτών ικανοποιηθούν πλήρως. Το κύριο μέλημα του οφειλέτη στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 7 είναι η ανάκτηση περιουσίας που δεν εξαιρείται από τη διανομή και η αποδοχή άφεσης/απαλλαγής που καλύπτει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο ποσοστό του χρέους.

XX. Η απαλλαγή του Κεφαλαίου 7

Η απαλλαγή απαλλάσσει τα φυσικά πρόσωπα-οφειλέτες από την προσωπική ευθύνη για τα περισσότερα χρέη τους και εμποδίζει τη λήψη μέτρων για τη συλλογή του χρέους από τους πιστωτές. Η απαλλαγή του κεφαλαίου 7 υπόκειται σε αρκετές εξαιρέσεις. Σε γενικές γραμμές ωστόσο και αφαιρώντας τις υποθέσεις μετατροπής ή απόρριψης της διαδικασίας, οι ιδιώτες οφειλέτες λαμβάνουν απαλλαγή σε ποσοστό υψηλότερο του 99% των υποθέσεων που εμπίπτουν στο κεφάλαιο 7. Η απαλλαγή είναι δηλαδή ο απόλυτος κανόνας. Στις περισσότερες των υποθέσεων, το δικαστήριο της πτώχευσης θα εκδώσει διαταγή για ελάφρυνση/απαλλαγή αρκετά νωρίς-ο κανόνας είναι εντός 60-90 ημέρες από τη μέρα που ορίστηκε για πρώτη φορά η συνάντηση των πιστωτών.

Οι λόγοι αρνήσεως της χορήγησης απαλλαγής σε ιδιώτη οφειλέτη του κεφαλαίου 7 ερμηνεύονται πολύ στενά. Μεταξύ των λόγων που μπορεί να στοιχειοθετήσουν την άρνηση είναι: η έλλειψη τήρησης βιβλίων ή οικονομικών καταστάσεων από τον οφειλέτη, η αποτυχία αιτιολόγησης οποιασδήποτε απώλειας περιουσιακών στοιχείων, η διάπραξη κάποιου εγκλήματος όπως η ψευδορκία, η αδυναμία συμμόρφωσης με απόφαση του δικαστηρίου της πτώχευσης, η δόλια ή εικονική μεταβίβαση περιουσίας προς αποφυγή της υπαγωγής της στη πτωχευτική περιουσία¹⁷⁶.

Οι ασφαλισμένοι δανειστές ενδέχεται να διατηρήσουν ορισμένα δικαιώματα κατασχέσεως της περιουσίας προς εξασφάλιση του χρέους, ακόμη και μετά την

¹⁷⁵ 11 U.S.C. § 721

¹⁷⁶ 11 U.S.C. § 727

έγκριση της απαλλαγής από το δικαστήριο. Αναλόγως των περιστάσεων, εάν ο οφειλέτης επιθυμεί τη διατήρηση κάποιου ασφαλισμένου περιουσιακού αντικειμένου, όπως ένα αμάξι, τότε μπορεί να αποφασίσει την «επαναβεβαίωση» του χρέους. Η επαναβεβαίωση είναι μια συμφωνία ανάμεσα στον οφειλέτη και στον πιστωτή ότι ο οφειλέτης θα παραμείνει υπεύθυνος και θα αποπληρώσει όλο ή μέρος των χρημάτων που οφείλονται, παρά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο θα υπαγόταν διαφορετικά στο καθεστώς της απαλλαγής. Σε αντάλλαγμα, ο πιστωτής υπόσχεται στον οφειλέτη ότι δεν θα ανακτήσει ή πάρει πίσω την ασφαλισμένη απαίτησή του όσο ο τελευταίος εξακολουθεί να αποπληρώνει το χρέος.

Εφόσον ο οφειλέτης επιλέξει να επαναβεβαιώσει το χρέος, τότε θα πρέπει να πράξει τούτο πριν τη θέση σε ισχύ της απαλλαγής. Ο οφειλέτης οφείλει να υπογράψει εγγράφως την επαναβεβαίωση της συμφωνίας και να την καταθέσει στο δικαστήριο¹⁷⁷. Ο Πτωχευτικός Κώδικας απαιτεί η συμφωνία επαναβεβαίωσης να περιέχει εξαντλητικές διατυπώσεις διαφάνειας που περιγράφονται στο τμήμα 524(k). Μεταξύ άλλων, οι αποκαλύψεις θα πρέπει να συμβουλεύουν τον οφειλέτη σχετικά με το ποσό του χρέους που επαναβεβαιώνεται, τον τρόπο υπολογισμού του και να διασαφηνίζουν ότι η προσωπική ευθύνη του οφειλέτη από το χρέος δεν θα εξαιρεθεί από τη διαδικασία της αφερεγγυότητας. Οι επιταγές διαφάνειας, απαιτούν επίσης από τον οφειλέτη να υπογράψει και να καταθέσει δήλωση με το τρέχον εισόδημά του και τα έξοδά του κατά τρόπο που να προκύπτει ότι το υπόλοιπο επαρκεί για την καταβολή του χρέους που έχει επαναβεβαιωθεί. Εάν το υπόλοιπο δεν επαρκεί για την αποπληρωμή του χρέους, τότε η επιβάρυνση θεωρείται υπερβολική και το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει την απόρριψη της συμφωνίας επαναβεβαίωσης. Σε κάθε περίπτωση, ο οφειλέτης μπορεί να προβεί στην αποπληρωμή του χρέους και εθελοντικά, ανεξαρτήτως της ύπαρξης συμφωνίας επαναβεβαίωσης¹⁷⁸.

Ο οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο λαμβάνει κατά κανόνα άφεση/απαλλαγή του μεγαλύτερου μέρους του χρέους του, στο πλαίσιο της διαδικασίας του κεφαλαίου 7. Ο πιστωτής δεν μπορεί πλέον να εκκινήσει ή να συνεχίσει οποιαδήποτε νομική ή άλλη ενέργεια εναντίον του οφειλέτη για τη συλλογή του χρέους που έχει αφεθεί. Σε κάθε περίπτωση, της απαλλαγής εξαιρούνται χρέη που σχετίζονται με επιδόματα διατροφής και ανατροφής των παιδιών, συγκεκριμένοι φόροι, χρέη για συγκεκριμένα προνόμια στην αποπληρωμή δανείων για εκπαιδευτικούς λόγους, οφειλές από

¹⁷⁷ 11 U.S.C. § 524(c)

¹⁷⁸ 11 U.S.C. § 524(f)

εσκεμμένες και κακόβουλες ενέργειες του οφειλέτη που προκάλεσαν βλάβη σε άλλες νομικές οντότητες ή στην περιουσία αυτών, οφειλές από θάνατο ή σωματική βλάβη που προκλήθηκε από ενέργεια του οφειλέτη¹⁷⁹. Ο οφειλέτης θα εξακολουθεί να βαρύνεται για την αποπληρωμή των ως άνω χρεών. Συγκεκριμένα για τα χρέη που απορρέουν από απόκτηση περιουσίας υπό συνθήκες πλάνης, τα χρέη που προέκυψαν από απάτη κατά τη διενέργεια διαχειριστικών πράξεων καθώς και για τις οφειλές από εσκεμμένη και κακόβουλη ζημία μιας νομικής οντότητας από τον οφειλέτη, ο πιστωτής πρέπει να καταθέσει εγκαίρως αίτημα ώστε να χαρακτηριστούν ως «μη απαλλάξιμα».¹⁸⁰

Το δικαστήριο μπορεί να ανακαλέσει την απαλλαγή του κεφαλαίου 7 κατόπιν αιτήματος του θεματοφύλακα, ενός πιστωτή ή του διαχειριστή της πτώχευσης των ΗΠΑ στην περίπτωση που (i) η άφεση χορηγήθηκε μετά από πλάνη του οφειλέτη, (ii) εκείνος αδυνατεί να παράσχει έγγραφα ή (iii) η έκθεσή του για την πτωχευτική υπόθεση περιέχει ουσιώδεις ανακρίβειες¹⁸¹.

¹⁷⁹ 11 U.S.C. § 523(a)

¹⁸⁰ 11 U.S.C. § 523(c)

¹⁸¹ 11 U.S.C. § 727(d)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ/ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ

Με την εξέλιξη των διεθνών συναλλαγών και την ολοένα και συχνότερη εμφάνιση περιπτώσεων πτωχέυσεων τόσο ιδιωτών όσο και εταιριών ομίλων, με πλήθος θυγατρικών, το δίκαιο της αφερεγγυότητας είναι και πάλι στο προσκήνιο. Το δίκαιο της αφερεγγυότητας ή κατ' ορισμένους συγγραφείς «πτωχευτικό δίκαιο» δεν είναι δίκαιο των «πενήτων», εκείνων δηλαδή που στερούνται περιουσίας, αλλά το δίκαιο των «πτωχών»¹⁸². Πτωχός ή πτωχέυσας είναι εκείνος που αδυνατεί να αποπληρώσει τα χρέη του. Ως αφερεγγυότητα χαρακτηρίζεται λοιπόν η κατάσταση κατά την οποία ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο αδυνατεί να αποπληρώσει εγκαίρως το σύνολο των χρεών του απέναντι στους πιστωτές του.

Στο εν λόγω σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι ο ελληνικός Πτωχευτικός Κώδικας αποφεύγει τη χρήση των όρων «πτωχός» ή «πτωχέυσας» προτιμώντας εκείνον του «οφειλέτη». Κατά την αιτιολογική του έκθεση διατηρεί μόνο τον όρο «πτώχευση», χρησιμοποιώντας τον σε καθιερωμένες έννοιες, όπως εκείνες του πτωχευτικού πιστωτή, της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης και της πτωχευτικής περιουσίας. Στα ευρωπαϊκά κείμενα, τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, όπως εκείνος τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (αναδιατύπωση αυτού) (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2015 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας καθώς και στον Πρότυπο Νόμο της UNCITRAL για τη διασυνοριακή πτώχευση χρησιμοποιείται ευρύτερα ο όρος «αφερεγγυότητα».

Δια της παρούσης διπλωματικής εργασίας επιχειρήθηκε η ανάλυση διαδικασιών με αποφασιστική σημασία για την εξέλιξη μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας τόσο υπό τον ελληνικό Πτωχευτικό Κώδικα όσο και υπό τον Αμερικάνικο.

I. Ελληνικός Πτωχευτικός Κώδικας

Ειδικότερα, όσον αφορά τη διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης σε λειτουργία του άρθρου 106 ια μπορούν να συναχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα: ο νόμος 4336/2015 τροποποίησε σημαντικά τη διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 106 ια του ΠτΚ. Με τις ρυθμίσεις του εν λόγω νόμου διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας έτσι ώστε να καλύπτει κάθε οφειλέτη, νομικό πρόσωπο,

¹⁸² Α. Κοτσίρη, «Πτωχευτικό Δίκαιο», εκδ. 8^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011, σ. 8

που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 3 του Κώδικα, καταργείται η προϋπόθεση ύπαρξης αξιόχρεου επενδυτή ενδιαφερόμενου για την αγορά του ενεργητικού της επιχείρησης, προβλέπεται ο διορισμός εκκαθαριστή κατά το πρότυπο της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης του ν. 4307/2014 (άρθρα 68 επ.), ρυθμίζεται η ευθύνη του εκκαθαριστή κατά τα ισχύοντα στο ν. 4307/2014 (άρθρα 69 παρ. 4), προβλέπεται ότι κύριες παρεμβάσεις μπορούν να ασκηθούν μόνον από πιστωτές του οφειλέτη που εκπροσωπούν συγκεκριμένο ποσοστό απαιτήσεων, προβλέπεται η άμεση καταβολή του προσφερόμενου τιμήματος, εισάγεται αναστολή ατομικών διώξεων σε περίπτωση αποδοχής της αίτησης και προβλέπεται ότι η χρηματοδότηση καθώς και οι παροχές που λαμβάνονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας απολαμβάνουν το προνόμιο του άρθρου 154 στοιχ. (α).

Στη διαδικασία ειδικής εκκαθάρισης προβλέπεται μεν η μεταβίβαση της επιχείρησης ή μέρους αυτής σε τρίτο πρόσωπο με ή χωρίς μέρος των υποχρεώσεων της επιχείρησης, ωστόσο δεν προβλέπεται η δυνατότητα της σύναψης συμφωνίας περί ποσοστιαίας μείωσης των απαιτήσεων των πιστωτών, όπως προβλέπεται στις προπρωτευτικές διαδικασίες που καταλήγουν στη σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης. Οι μη αναλαμβανόμενες από τον αποκτώντα την επιχείρηση υποχρεώσεις παραμένουν στον οφειλέτη και ικανοποιούνται σύμφωνα με την κατάταξή τους από το τίμημα της πώλησης της επιχείρησης.

Σχετικά με τα εμπράγματα δικαιώματα επί μεμονωμένων περιουσιακών στοιχείων (ειδικά προνόμια), η πτωχευτική διαδικασία προβλέπει στο άρθρο 141 παρ.2 του Πτωχευτικού Κώδικα ότι πρέπει να καθορίζεται στη σύμβαση μεταβίβασης επιχείρησης ποιο ποσό από το συνολικό τίμημα αντιστοιχεί σε καθένα από αυτά, προκειμένου να υπολογισθεί το μερίδιο που αναλογεί (σε σχέση με το ειδικό περιουσιακό στοιχείο) στον εμπραγμάτως εξασφαλισμένο πιστωτή. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 155 παρ. 2 του Πτωχευτικού Κώδικα, «επί πωλήσεως της επιχείρησης ως συνόλου, αν υπάρχουν ειδικοί προνομιούχοι πιστωτές επί κατ' ιδίαν αντικειμένων της περιουσίας του οφειλέτη, κατατάσσονται ειδικά επί του ποσού του μέρους του τιμήματος, που αντιστοιχεί στο μεταβιβασθέν στοιχείο επί του οποίου υπάρχει το ειδικό προνόμιο, του οποίου η αξία υπολογίζεται για την κατάταξή τους.»

Οι διατάξεις περί ειδικής εκκαθάρισης, ενώ παραπέμπουν στην παρ. 3 του άρθρου 141, δεν παραπέμπουν στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου. Ωστόσο, κατά το άρθρο 106ια παρ. 9 (προτελευταίο εδάφιο) ο εκκαθαριστής «συντάσσει για το απομένον υπόλοιπο πίνακα κατάταξης κατά τις διατάξεις των άρθρων 153 -161 του Πτωχευτικού Κώδικα,

εφαρμοζομένων αναλόγως.» Κατά συνέπεια, εφαρμόζεται και το ως άνω άρθρο 155 παρ. 2 στην ειδική εκκαθάριση.

II. Διεθνές Πτωχευτικό Δίκαιο και διεθνή κείμενα

Όσον αφορά τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς πτωχευτικού δικαίου και τα βασικά κείμενα που ρυθμίζουν περιπτώσεις αφερεγγυότητας με διασυνοριακό χαρακτήρα, οφείλει να επισημανθεί ότι η αρχή της καθολικότητας στο πλαίσιο του Κανονισμού 1346/2000 περιορίζεται μέσω της εισαγωγής δευτερευουσών και τοπικών διαδικασιών αφερεγγυότητας και της εφαρμογής ορισμένων κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Ο Κανονισμός, όπως εύστοχα λέγεται, καθιερώνει την αρχή της καθολικότητας ήπιας μορφής, που δέχεται τη συνύπαρξη με την κύρια διαδικασία παράλληλων δευτερευουσών πτωχεύσεων – δορυφόρων εδαφικά περιορισμένων¹⁸³.

Κριτήριο καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας για το άνοιγμα της κύριας διαδικασίας είναι το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη, ενώ ως εφαρμοστέο δίκαιο προβλέπεται αυτό του κράτους κήρυξης της διαδικασίας. Ωστόσο, για λόγους ασφάλειας των συναλλαγών ο Κανονισμός προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, οι οποίες περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής της *lex fori concursus*.

Ο Κανονισμός χωρίς να παρεμβαίνει στο ουσιαστικό δίκαιο των Κρατών – Μελών¹⁸⁴, το οποίο εφαρμόζεται μόνο επικουρικά, προσπαθεί περισσότερο να διαμορφώσει αποτελεσματικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, κυρίως μέσω των κανόνων που αφορούν την διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων και το εφαρμοστέο δίκαιο, παρά να εισάγει ένα ενιαίο «ευρωπαϊκό πτωχευτικό δίκαιο»¹⁸⁵.

III. Πτωχευτικός Κώδικας Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής

Ως θεμέλια της δομής της πτώχευσης στα πλαίσια του Αμερικανικού Δικαίου τίθενται όπως παρατηρήθηκε : (i) η προσπάθεια αποφυγής των μειονεκτημάτων που

¹⁸³ Κοτσίρη Α., Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας, ΔΕΕ 2003, 1016-1029, σελ. 1019.

¹⁸⁴ Από πολλούς κρίνεται σκόπιμη και η επιδίωξη ενοποίησης του ουσιαστικού δικαίου, κάτι όμως πολύ δυσχερέστερο, βλ. Μουσταίρα Ε., Διαδικασίες αφερεγγυότητας στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ΕλλΔνη 2002, 1569-1578, σελ. 1577.

¹⁸⁵ Σταματιάδη Δ., Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 και το ελληνικό διεθνές πτωχευτικό δίκαιο. Ζητήματα διεθνούς δικονομικού και εφαρμοστέου δικαίου, Κοινοδίκιον 2001, 413-445, σελ. 445.

απορρέουν από την εκκαθάριση, (ii) η επιβράβευση-ελάφρυνση του έντιμου οφειλέτη από τα βάρη της αφερεγγυότητας, με την ελπίδα της οικονομικής αναβίωσης, χωρίς την πίεση των προϋφιστάμενων χρεών, (iii) η εξασφάλιση της ταχείας και αποτελεσματικής διοίκησης της πτωχευτικής περιουσίας εντός περιορισμένων χρονικά περιόδων.

Υποστηρίζεται ότι εκκαθάριση και αναδιοργάνωση διαφέρουν κατ'ουσίαν μόνον ως προς τον αγοραστή και την εκτίμηση της αξίας της περιουσίας¹⁸⁶. Στην εκκαθάριση η επιχείρηση πωλείται σε τρίτους και το τίμημα διανέμεται στους δανειστές. Οι τρίτοι λειτουργούν πλέον ως ιδιοκτήτες ενώ ο οφειλέτης παύει να είναι στο επίκεντρο της διαδικασίας. Η βασική διαφορά της αναδιοργάνωσης με την εκκαθάριση έγκειται ότι η επιχείρηση πωλείται πλέον στους πιστωτές-και όχι σε τρίτους. Εκείνοι καταβάλουν στην ουσία ως τίμημα τις απαιτήσεις τους, λαμβάνοντας μερίδια στην επιχείρηση. Στη διαδικασία της αναδιοργάνωσης, ο οφειλέτης διαδραματίζει καίριο ρόλο, παρά το γεγονός ότι στη θέση των ιδιοκτητών της επιχείρησης υπεισέρχονται πλέον οι πιστωτές του.

Ο θεσμός της αναδιοργάνωσης, όπως αναγνώρισε και το Κογκρέσο, έχει ως θεμελιώδη επιδίωξη την αποτροπή της θέσης της επιχείρησης σε εκκαθάριση και την αποφυγή του εγκυμονούντος κινδύνου κατάργησης οικονομικών πόρων. Συνέπεια είναι τα δικαστήρια να δέχονται ένα οιονεί μαχητό τεκμήριο υπέρ της επιβίωσης της επιχείρησης του οφειλέτη και κατά της εκκαθάρισης, τακτική που αμβλύνει τη δικαστική ευχέρεια του δικαστηρίου που ανέκαθεν διέκρινε τη λειτουργία του δικαίου των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Μέσα από τη μελέτη και ανάπτυξη θεμελιωδών εννοιών/διαδικασιών στο πλαίσιο του Δικαίου της Αφερεγγυότητας της Ελλάδας και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής διαφάνηκε εύγλωττα η διαφορετική αντιμετώπιση που επιφυλάσσουν τα εν λόγω δικαστικά συστήματα στο θεσμό της πτώχευσης. Η διαφορετική προσέγγιση των δύο δικαίων τελεί φυσικά σε συνάρτηση με τις διαφορετικές κοινωνικές ανάγκες που καλούνται να επιλύσουν, το μέγεθος των οικονομικών δεδομένων και τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στις επιμέρους διαδικασίες αφερεγγυότητας.

¹⁸⁶ *Stephen J. Ware*, “An overview of Bankruptcy law in the United States”, *US Corner, International Corporate Rescue*, Volume 9, Issue 5, p. 312.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία και αρθρογραφία:

- Βρέλλης Σπυρίδων, «Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008.
- Γεωργακόπουλος Λεωνίδας , «Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τόμος 1-Οι έμποροι, Τεύχος 3, Πτώχευση και Εξυγίανση», Π.Ν Σάκκουλας, Αθήνα 1995.
- Κινινή Έ., «Ζητήματα Διεθνούς Δικαιοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Αφερεγγυότητας», Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα– Κομοτηνή 2007.
- Κοκκίνης Λάμπρος, «Αφερρεγυότητα κεφαλαιουχικής εταιρίας και ευθύνη διοικούντων έναντι εταιρικών δανειστών», Αθήνα – Κομοτηνή 2001.
- Κοτσίρης Λ., «Ο Κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2003, 1016-1029.
- Κοτσίρης Λ., «Πτωχευτικό Δίκαιο, Σάκκουλας», Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2011.
- Λουκόπουλος Α., «Σύγχρονα προβλήματα του Πτωχευτικού Δικαίου και προτάσεις νομοθετικής ρυθμίσεως», 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, 1996.
- Μαστροκώστας Χ., «Η πτώχευση του εταίρου-εκκαθαριστή ομόρρυθμης εταιρείας», Εκδ. Σακκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995.
- Μαστρομανώλης Ε., «Ο νέος Κανονισμός ΕΕ 1346/2000: Από την αποσπασματικότητα των εθνικών ρυθμίσεων προς ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό Δίκαιο της αφερεγγυότητας», ΔΕΕ 2001, 1220-1233.
- Μιχαλόπουλος Γ., «Διασυνοριακές κοινοτικές πτωχεύσεις, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007».
- Μητρούλης Θεόδωρος, «Ο πτωχευτικός νόμος των ΗΠΑ», ΕΕμπΔ 1961
- Μουσταΐρα Ν. Ελίνα, «Τα δικαιώματα των πιστωτών οφειλέτη σε διαδικασία αφερεγγυότητας, κατά τα δίκαια Ελλάδας, Γερμανίας και Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής», Τιμητικός τόμος Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, Τόμος ΙΙ, Εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, 2006.
- Μουσταΐρα Ν. Ελίνα, «Σταθμοί στην πορεία του Συγκριτικού Δικαίου, Θέσεις και Αντιθέσεις», Εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, 2003

- Μουσταϊρα Ν. Ελίνα, «Δικαιικές επιρροές», Εκδ. Σακκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013.
- Μουσταϊρα Ν. Ελίνα, «Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο της πτώχευσης», Το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο του Εμπορίου Αθήνα 2008.
- Μουσταϊρα Ν. Ελίνα, «Οι εργασίες της UNCITRAL σχετικά με τις διαδικασίες αφερεγγυότητας», Μάρτιος 2003, <http://elinamoustaira.blogspot.gr/2013/09/uncitral.html>
- Παμπούκης Χ. (επιμ.), «Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010.
- Περάκης Ευάγγελος, «Πτωχευτικό Δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, 2^η έκδοση 2012
- Σταματιάδης Δημήτριος, «Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 και το ελληνικό διεθνές πτωχευτικό δίκαιο. Ζητήματα διεθνούς δικονομικού και εφαρμοστέου δικαίου», Κοινodίκιον 2001, 413-445.
- Στίγκας Θεόδωρος, «Δίκαιο Πτώχευσης & Εξυγίανσης», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, σ. 44
- Ψυχομάνης Σπύρος, «Πτωχευτικό Δίκαιο & Δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων», εκδ. Ε', Νομική Βιβλιοθήκη 2012
- «Άρθρο 99 Πτωχευτικού Νόμου: Προστασία των Πιστωτών ή «Καταφύγιο» των Οφειλετών» από την ηλεκτρονική διεύθυνση {<http://www.ethemis.gr/arthro-99-ptocheftikou-nomou-prostasia-ton-pistoton-katafigio-ton-ofileton/>}

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία και αρθρογραφία:

- Baird D., “Elements of Bankruptcy”, εκδ. 4^η, New York, Foundation Press 2006
- Belohlavek A., “Centre of Main Interest (COMI) and Jurisdiction of National Courts in Insolvency Matters (Insolvency Status), International Journal of Law and Management”, 2008, 53-86.
- Belohlavek A., “Ordre Public and Cross-Border Insolvency: Especially in Relation to Council Regulation (EC) No. 1346/2000 on Insolvency Proceedings”, Conference work paper, Joint conference of the WJA – World

Jurist Association, Washington D.C. & WSM University Warsaw, Poland,
March 24-27, 2015, διαθέσιμο σε
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2598979.

- Benjamin J., “Financial Law”, Oxford edition, 2007
- Chaika I., “Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848”, August 13, 2015, διαθέσιμο σε http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2687623.
- Balleisen, Edward (2001). “Navigating Failure: Bankruptcy and Commercial Society in Antebellum America”. [University of North Carolina Press](#). ISBN 0-8078-2600-6.
- Danilov, Konstantin A. (May 9, 2014). "Corporate Bankruptcy: Assessment, Analysis and Prediction of Financial Distress, Insolvency, and Failure". [doi:10.2139/ssrn.2467580](https://doi.org/10.2139/ssrn.2467580).
- Feeney, Joan N. (2010). “The Road Out of Debt: Bankruptcy and Other Solutions to Your Financial Problems”. Hoboken, NJ: Wiley. ISBN 978-0-470-49886-6.
- Flood J., “The Vultures Fly East: The Creation and Globalization of the Distressed Debt Market in Adapting Legal Cultures” (eds D. Nelken/J. Feest), Oxford Portland Oregon, 2001, σ. 257 επ.
- Freshfield Bruckhaus Deringer, “Restructuring and Insolvency in 46 jurisdictions”, Germany, contributor B. Leonard, 2015
- Hanel R., “Glaubigerautonomie und das Insolvenzplanverfahren”, Berlin, 2000, σ.65-66
- A. Keay/ A. Boraine/ D. Burdette, “Preferential debts in Corporate Insolvency”, Int. Insolv. Rev. 2001
- Kang E., “Do Arbitration clause survive into Bankruptcy?”, Columbia Business Law Review, Volume 2016, Issue 1
- Korobkin D.R., “Bankruptcy Law, Ritual and Performance”, 103 Col. L. Rev., 2003,
- Longhofer S./ Peters S., “Protection for Whom?”, Am. L. & Ec. Rev., 6, 2004
- Loonin, Deanne (2006). Student Loan Law: Collections, Intercepts, Deferments, Discharges, Repayment Plans, and Trade School Abuses. Boston: National Consumer Law Center. ISBN 978-1-60248-001-8.

- Obenchain R., “Roman Law of Bankruptcy”, The Notre Dame Law Review, Volume III, Number 4, 1928
- Schwehr B., “Corporate Rehabilitation Proceedings in the United States and Germany”, Int. Insolv. Rev.11, 2003,σ.16
- Sandage, Scott A. (2005). Born Losers: “A History of Failure in America”. [Harvard University Press](#).
- Skeel, David A. (2001). Debt's Dominion: “A History of Bankruptcy Law in America”. [Princeton University Press](#). ISBN 0-691-11637-7.
- Stephen J. Ware, “An Overview of Bankruptcy Law in the United States”, December 21, 2012, International Corporate Rescue, Vol. 9, p. 320, 2012, από την ηλεκτρονική διεύθυνση {http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2204705}
- Stephen J. Ware, “Bankruptcy Law's Treatment of Creditors' Jury-Trial and Arbitration Rights”, ABI Law Review, Vol. 17, pp. 479-492, 2009
- Stewart, Chuck (2006). “Bankrupt Your Student Loans and Other Discharge Strategies”. Bloomington, IN: AuthorHouse. ISBN 1-4259-2855-2.
- [Zywicki, Todd J.](#) (2008). "Bankruptcy". In [Henderson, David R.](#) [Concise Encyclopedia of Economics](#) (2nd ed.). Indianapolis: [Library of Economics and Liberty](#). ISBN 978-0865976658. OCLC 237794267.

Ιστοσελίδες:

- ΝΟΜΟΣ (πρόσβαση μόνο σε συνδρομητές), <https://lawdb.intrasoftnet.com/>
- EUR-Lex Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- Διαδικτυακό blog Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου Savigny, <http://www.savigny.e-themis>
- Διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια Investopedia, <http://www.investopedia.com/>
- Διαδικτυακό νομικό database <http://www.et.gr/>
- Legislation of UK, www.legislation.gov.uk.
- Διαδικτυακό νομικό database heionline.com
- Διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια lexology.com
- Διαδικτυακό νομικό database Bankruptcydata.com

- <https://web.archive.org/web/20090601202416/http://www.uscourts.gov:80/rules/bk-localrules.html>
- <https://www.usbankruptcycode.org>
- <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-7-bankruptcy-basics>
- <https://www.federalrulesofbankruptcyprocedure.org>
- https://e-justice.europa.eu/content_international_case_law-150-el.do